

Role neziskového sektoru při integraci zdravotně postižených osob v subregionu Liberec

Diplomová práce

Studijní program: N6202 – Hospodářská politika a správa

Studijní obor: 6202T086 – Regionální studia

Autor práce: **Bc. Aneta Vlasáková**

Vedoucí práce: doc. Ing. Šárka Laboutková, Ph.D.

The Role of the Nonprofit Sector in the Process of Integration of the Disabled People in the Subregion Liberec

Master thesis

Study programme: N6202 – Economy Policy and Administration

Study branch: 6202T086 – Regional Studies

Author: **Bc. Aneta Vlasáková**

Supervisor: doc. Ing. Šárka Laboutková, Ph.D.

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Aneta Vlasáková**
Osobní číslo: **E14000319**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Regionální studia**
Název tématu: **Role neziskového sektoru při integraci osob zdravotně postižených v subregionu Liberec**
Zadávací katedra: **Katedra ekonomie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Stanovení cílů a formulace výzkumných předpokladů
2. Identifikace státního, ziskového a neziskového sektoru
3. Neziskové organizace v sociální oblasti
4. Komparace činnosti státního a neziskového sektoru při integraci osob zdravotně postižených v subregionu Liberec
5. Formulace závěrů a ověření výzkumných předpokladů

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: **65 normostran**

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

FRIČ, Pavol a Rochdi GOULLI. Neziskový sektor v ČR: výsledky mezinárodního srovnávacího projektu Johns Hopkins University. Praha: Eurolex Bohemia, 2001. ISBN 80-86432-04-1.

POTŮČEK, Martin, et al. Veřejná politika. Praha: SLON, 2005. ISBN 80-86429-50-4.

POWELL, Walter W. a Richard STEINBERG. The nonprofit sector: a research handbook. 2nd ed. New Haven: Yale University Press, 2006. ISBN 03-001-0903-2.

SKOVAJSA, Marek, et al. Občanský sektor: organizovaná občanská společnost v České republice. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-681-0.

STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁTKOVÁ. Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace. Praha: Wolters Kluwer, 2012. ISBN 978-80-7357-973-9.

Databáze článků ProQuest (<http://knihovna.tul.cz/>).

Vedoucí diplomové práce: **doc. Ing. Šárka Laboutková, Ph.D.**

Katedra ekonomie

Konzultant diplomové práce: **Mgr. Zora Machartová**

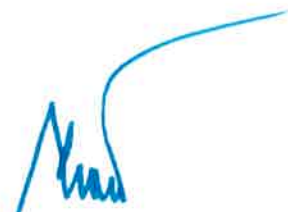
Sdružení Tulipan, ředitelka

Datum zadání diplomové práce: **30. října 2015**

Termín odevzdání diplomové práce: **31. května 2017**

prof. Ing. Miroslav Žížka, Ph.D.
děkan

prof. Ing. Jiří Kraft, CSc.
vedoucí katedry

V Liberci dne 30. října 2015

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala především vedoucí mé diplomové práce doc. Ing. Šárce Laboutkové, Ph.D., za odborné vedení, cenné rady, připomínky, ochotu a trpělivost, kterou mi poskytla během odborných konzultací. Dále bych ráda poděkovala Mgr. Zoře Machartové za odbornou konzultaci při vypracování praktické části diplomové práce a ostatním zástupcům vybraných nestátních neziskových organizací a zástupcům státní správy za poskytnuté informace. V neposlední řadě děkuji své rodině za soustavnou podporu během celé doby studia.

Anotace

Diplomová práce se zabývá otázkou aktuální potřeby integrace osob zdravotně postižených do společnosti prostřednictvím neziskových organizací se záměrem eliminace jejich sociálního vyloučení ve společnosti. Diplomová práce se skládá ze dvou částí teoretické a praktické. Teoretická část identifikuje pomocí odborné literatury a platné legislativy jednotlivé sektory ekonomiky a jejich význam v národním hospodářství. Podrobně je zkoumána jednak funkce nestátních neziskových organizací, tak i problematika osob zdravotně postižených a jejich postavení ve společnosti, přístup státního sektoru a nestátního neziskového sektoru k jejich začlenění. Praktická část obsahuje socioekonomickou analýzu subregionu Liberec, týkající se osob zdravotně postižených s důrazem na zhodnocení rolí státního a nestátního neziskového sektoru. Práce se zaměřuje především na poskytování služeb integračního charakteru pro osoby zdravotně postižené. Na případové studii třech vybraných nestátních neziskových organizací je posuzována jejich role v integraci osob zdravotně postižených do společnosti po stránce sociální i pracovní. Závěrem jsou shrnuty poznatky z vlastního šetření, jejich zhodnocení a formulace možností řešení ke zlepšení současného stavu.

Klíčová slova

Integrace, nestátní neziskové organizace, neziskové organizace, neziskový sektor, osoby zdravotně postižené, sociální služby.

Annotation

The Role of the Nonprofit Sector in the Process of Integration of the Disabled People in the Subregion Liberec

The diploma thesis deals with the current needs of the integration of disabled people into the society through nonprofit organizations with the intention to eliminate their social exclusion in society. The diploma thesis is composed of two parts theoretical and practical. The theoretical part identifies using professional literature and valid legislation individual sectors of economy and their significance in the national economy. The role of nonprofit organizations and issues of disabled people are researched in details and as well as their position in society, access to state sector and nonprofit sector to their integration. The practical part contains the analysis of the socio-economic subregion Liberec relate to disabled people with emphasis on the evaluation of the roles of state and nonprofit sector. The thesis focuses mainly on providing services of integration nature character for disabled people. On the case study of three representative nonprofit organizations is assessed their roles in integration of disabled people to society in sphere of social and labour. The thesis concludes by summarizing the results of own research their evaluation and formulating possibilities to solve and improve.

Key words

Integration, NGOs, nonprofit organizations, the nonprofit sector, persons with disabilities, social services.

Obsah

Seznam obrázků.....	11
Seznam tabulek.....	13
Seznam zkratek.....	14
Úvod	15
1 Základní terminologie.....	18
1.1 Státní sektor	19
1.2 Ziskový sektor.....	20
1.3 Neziskový sektor.....	21
1.4 Selhání ziskového, státního a neziskového sektoru	23
1.5 Spolupráce sektorů.....	26
2 Charakteristika neziskových organizací	30
2.1 Druhy neziskových organizací.....	30
2.2 Definice NNO	31
2.3 Funkce NNO ve společnosti	32
2.4 Oblasti působení NNO	33
2.5 Právní formy NNO v ČR	34
2.6 Financování NNO	37
3 Neziskové organizace v sociální oblasti.....	40
4 Charakteristika OZP	47
4.1 Legislativní vymezení OZP v ČR.....	48
4.2 Postavení OZP ve společnosti.....	49
4.2.1 Inkluze ve vzdělání	51
4.2.2 Uplatnění OZP na trhu práce	53
5 Úloha státního sektoru při integraci OZP	56

5.1	Finanční a kompenzační úloha státu	56
5.2	Podpora integrace OZP do pracovního procesu	58
5.3	Práva a povinnosti zaměstnavatelů zaměstnávat OZP	60
5.4	Příspěvky na podporu zaměstnávání OZP	61
5.5	Daňové úlevy při zaměstnávání OZP	63
5.6	Podpora OZP v rámci Evropské unie	64
6	Socioekonomická analýza subregionu Liberec s ohledem na integraci OZP do společnosti	65
6.1	Obecná charakteristika území	66
6.2	Demografie subregionu.....	67
6.3	Infrastruktura	68
6.4	Občanská vybavenost	69
6.5	Ekonomické faktory a podnikatelské prostředí	72
6.6	Komparace oblastí integračních služeb	75
6.7	Shrnutí zjištěných poznatků.....	77
7	Analýza vybraných NNO v subregionu Liberec	80
7.1	Sdružení TULIPAN, z. s.	80
7.2	Občanské sdružení D.R.A.K. z. s.	91
7.3	MCU KOLOSEUM, o. p. s.....	102
7.4	Zhodnocení působení NNO a návrhy na zlepšení činnosti.....	111
	Závěr.....	116
	Seznam použité literatury	119
	Seznam příloh	125

Seznam obrázků

Obrázek 1: Pestoffův model národního hospodářství	18
Obrázek 2: Grafické znázornění spolupráce sektorů	27
Obrázek 3: Základní rozdělení neziskového sektoru	30
Obrázek 4: Oblast zastoupení sociálních služeb v ČR k 31. 12. 2015	45
Obrázek 5: Sociální služby v ČR podle zřizovatele k 31. 12. 2015	45
Obrázek 6: Počet zastoupení jednotlivých sociálních služeb v ČR k 31. 12. 2015	46
Obrázek 7: Maslowova pyramida lidských potřeb	49
Obrázek 8: Porovnání dosaženého vzdělání u OZP a celkové populace ČR	53
Obrázek 9: Umístění subregionu Liberec v rámci České republiky	66
Obrázek 10: Obce v subregionu Liberec	67
Obrázek 11: Příklad obyvatel mezi roky 2014 a 2015 v subregionu Liberec	68
Obrázek 12: Sociální služby dle oblasti v subregionu Liberec v roce 2015	70
Obrázek 13: Sociální služby dle zřizovatele v subregionu Liberec v roce 2015	70
Obrázek 14: Počet sociálních služeb v subregionu Liberec v roce 2015	71
Obrázek 15: Počet uchazečů o zaměstnání a volných pracovních míst v okrese Liberec 2011–2015	72
Obrázek 16: Výdaje na politiku zaměstnanosti Libereckého kraje 2011–2015	73
Obrázek 17: Počet příjemců invalidních důchodů v okrese Liberec 2011–2015	74
Obrázek 18: Organizační struktura Sdružení TULIPAN, z. s.	82
Obrázek 19: Počet OZP dle druhu postižení Sdružení TULIPAN, z. s.	83
Obrázek 20: Vývoj počtu OZP Sdružení TULIPAN, z. s. 2011–2015	84
Obrázek 21: Nabídka služeb Sdružení TULIPAN, z. s.	84
Obrázek 22: Počet klientů poradenství Sdružení TULIPAN, z. s.	85
Obrázek 23: Struktura výnosů Sdružení TULIPAN, z. s. v roce 2015	88
Obrázek 24: Struktura nákladů Sdružení TULIPAN, z. s. v roce 2015	89
Obrázek 25: Organizační struktura Občanské sdružení D.R.A.K. z. s.	93
Obrázek 26: Počet OZP dle druhu postižení Občanské sdružení D.R.A.K. z. s.	93
Obrázek 27: Vývoj počtu OZP Občanské sdružení D.R.A.K. z. s. 2011–2015	94
Obrázek 28: Nabídka služeb Občanské sdružení D.R.A.K. z. s.	95
Obrázek 29: Struktura výnosů Občanské sdružení D.R.A.K. z. s. 2015	99

Obrázek 30: Struktura nákladů Občanské sdružení D.R.A.K. z. s. 2015	99
Obrázek 31: Organizační struktura MCU KOLOSEUM, o. p. s.	103
Obrázek 32: Počet OZP dle druhu postižení MCU KOLOSEUM, o. p. s.	104
Obrázek 33: Vývoj počtu OZP MCU KOLOSEUM, o. p. s. 2011–2015	105
Obrázek 34: Nabídka služeb MCU KOLOSEUM, o. p. s.	105
Obrázek 35: Struktura výnosů MCU KOLOSEUM, o. p. s. 2015	108
Obrázek 36: Struktura nákladů MCU KOLOSEUM, o. p. s. 2015	108

Seznam tabulek

Tabulka 1: Vymezení jednotlivých klasifikací podle činnosti neziskových organizací.....	34
Tabulka 2: Statistika počtu NNO 2009–2013.....	35
Tabulka 3: Statistika počtu NNO 2014–2016.....	37
Tabulka 4: Ekonomická aktivita OZP v roce 2013	55
Tabulka 5: Výše příspěvků nástrojů APZ zaměřených na OZP v roce 2016	62
Tabulka 6: Statistické údaje vybraných nástrojů APZ pro OZP 2012–2015	62
Tabulka 7: Struktura dávek sociálního zabezpečení v rámci VŠPO 2007 a 2013	63
Tabulka 8: NNO v subregionu Liberec zaměstnávající OZP dle § 78 v roce 2015	74
Tabulka 9: Přehled vybraných služeb pro OZP v subregionu Liberec dle zřizovatele	76
Tabulka 10: SWOT analýza subregionu Liberec s ohledem na OZP	79
Tabulka 11: Počet zaměstnanců Sdružení TULIPAN, z. s. 2011–2015.....	83
Tabulka 12: Podpora zaměstnávání OZP Sdružení TULIPAN, z. s. 2011–2015.....	87
Tabulka 13: Přehled hospodaření Sdružení TULIPAN, z. s. za období 2011–2015.....	87
Tabulka 14: Počet zaměstnanců Občanské sdružení D.R.A.K. z. s. 2011–2015	94
Tabulka 15: Podpora zaměstnávání OZP Občanské sdružení D.R.A.K. z. s. 2011–2015 ..	97
Tabulka 16: Přehled hospodaření Občanské sdružení D.R.A.K. z. s. 2011–2015	98
Tabulka 17: Počet zaměstnanců MCU KOLOSEUM, o. p. s. 2011–2015	104
Tabulka 18: Podpora zaměstnávání OZP MCU KOLOSEUM, o. p. s. 2011–2015	107
Tabulka 19: Přehled hospodaření MCU KOLOSEUM, o. p. s. 2011–2014	107
Tabulka 20: SWOT analýza vybraných NNO v subregionu Liberec	113

Seznam zkratek

APZ	Aktivní politika zaměstnanosti
ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
ČSÚ	Český statistický úřad
ESF	Evropský sociální fond
EU	Evropská unie
ICF	International Classification of Functioning, Disability and Health
MAS	Místní akční skupiny
MHD	Městská hromadná doprava
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠ	Mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy
NNO	Nestátní neziskové organizace
OP	Operační program
OZP	Osoby se zdravotním postižením
PPP	Public Private Partnership
PPZ	Pasivní politika zaměstnanosti
SNO	Státní neziskové organizace
TUL	Technická univerzita v Liberci
ÚP	Úřad práce ČR
VŠ	Vysoká škola
VŠPO	Výběrové šetření postižených osob
WHO	World Health Organization
ZŠ	Základní škola

Úvod

Jedním z nejdůležitějších atributů kvality života je zdraví. Dle statistik v posledních letech mírně stoupá počet lidí žijících se závažnými zdravotními problémy. (ČSÚ, 2008 a ČSÚ, 2014) Počet osob zdravotně postižených žijících v České republice zaujímá zhruba 10 % populace. (ČSÚ, 2014) Ze statistiky plyne, že každý desátý občan v republice žije s určitým handicapem, který pro něho znamená jistá omezení v soukromém či pracovním životě. Osoby zdravotně postižené patří do tzv. marginalizované skupiny, která se často potýká s problémy sociálního vyloučení a diskriminace.

V současné době je kladen velký důraz na integraci znevýhodněných skupin do společnosti. Cílem je eliminovat jejich sociální vyloučení a vytvořit pro ně důstojné podmínky života, což je jednou ze součástí iniciativ strategie Evropy 2020 nebo Národního plánu podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2015–2020. Pokud má být integrace do společnosti úspěšná, je důležitá symbióza mezi ekonomickou, sociální a psychologickou složkou.

Státní sektor však nedokáže sám plnit cíle integrace všech zmiňovaných složek, a tak z důvodu možného selhání státního a ziskového sektoru, působí jako alternativa i sektor neziskový. Neziskové organizace plní ve společnosti jak funkci servisní, advokační, participativní, charitativní, ochránářskou, tak i ekonomickou, kdy některé organizace umožňují znevýhodněným občanům uplatnit se na trhu práce. Pro stabilní chod společnosti je tudíž nutná jak dělba práce, tak i vzájemná kooperace všech sektorů.

Téma diplomové práce vychází z aktuální potřeby úspěšné integrace osob zdravotně postižených do společnosti. V diplomové práci jsou zkoumány role a účinnosti státního a neziskového sektoru na socializaci handicapovaných obyvatel. Diplomová práce vychází z předpokladu, že existence neziskových organizací je odpovědí na nedostatky státu a trhu z hlediska uspokojování potřeb osob zdravotně postižených ve společnosti.

Cílem diplomové práce je zhodnotit roli neziskového sektoru při integraci osob zdravotně postižených do společnosti v subregionu Liberec.

Výzkumná otázka je formulovaná takto: **Jakou roli hraje neziskový sektor v současném trendu integrace osob zdravotně postižených do společnosti v subregionu Liberec?**

Mezi metody, které jsou použity k dosažení stanoveného cíle diplomové práce, patří v teoretické části rozbor primárních dat týkající se zkoumané oblasti, rešerše odborné literatury a platných zákonů. Ze zjištěných informací je provedena syntéza teoretických poznatků. V praktické části jsou za použití metody socioekonomické analýzy prezentovány základní údaje týkající se vymezeného území a osob zdravotně postižených. Použitím metody komparace je zhodnocena role státního a neziskového sektoru vztahující se k poskytování integračních služeb, které jsou zaměřené na zdravotně postižené osoby v subregionu Liberec. Na základě SWOT analýzy jsou identifikovány klíčové atributy zaměřující se na integraci osob zdravotně postižených ve zkoumané oblasti. Prostřednictvím analýzy dokumentů a vyhodnocením strukturovaného dotazníku (deset otázek týkající se pracovní a sociální integrace) vztahujícího se k vybraným neziskovým organizacím v subregionu Liberec a řízeného rozhovoru se zástupcem ÚP zaměřující se na zaměstnávání osob zdravotně postižených je pomocí SWOT analýzy následně zhodnocena činnost neziskových organizací při integraci osob zdravotně postižených do společnosti ve zkoumané oblasti.

Mezi zdroje, ze kterých diplomová práce vychází, patří odborná literatura o neziskových organizacích, legislativní zákony a primární dokumenty neziskových organizací. Ke zpracování analýzy jsou využívány statistické informace z ověřených zdrojů. Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretickou část, která je členěna do pěti kapitol, tvoří poznatky získané na základě rešerše odborné literatury a platných legislativních zákonů. V první kapitole se diplomová práce věnuje základní terminologii a definuje roli a činnost státního, soukromého a neziskového sektoru včetně jejich možného selhání a spolupráce. Charakteristika neziskových organizací je popsána ve druhé kapitole, kde jsou zaznamenány funkce neziskových organizací, jejich oblasti působení, právní formy, legislativní úpravy a způsoby financování. Třetí kapitola se zaměřuje na neziskové organizace působící v sociální oblasti. Čtvrtá kapitola se zabývá problematikou zdravotně postižených osob, jejich postavením ve společnosti a možnosti uplatnění na trhu práce. V poslední teoretické části je popsána úloha státního sektoru při integraci osob zdravotně postižených. V praktické části je prostřednictvím

socioekonomické analýzy zkoumána role státního sektoru a nestátního neziskového sektoru při integraci osob zdravotně postižených v subregionu Liberec. Role neziskového sektoru je zachycena i v případové studii třech vybraných neziskových organizací. Na závěr jsou shrnuty zjištěné poznatky a navržnuta vhodná řešení současných problémů.

1 Základní terminologie

Účelem této kapitoly je identifikovat jednotlivé sektory v ekonomice, vymezit jejich hlavní úlohu a objasnit v jakých případech dochází k selhání jednotlivých sektorů a kdy je vhodná jejich spolupráce.

Národní hospodářství, dle švédského ekonomy Victora A. Pestoffa (Rektořík, 2001), je děleno na základě tří kritérií do čtyř sektorů:

- podle kritéria financování provozu a rozvoje se dělí na sektor ziskový a neziskový,
- podle kritéria vlastnictví se dělí na sektor soukromý a veřejný,
- podle kritéria míry formalizace se dělí na sektor formální a neformální.

V Pestoffově trojúhelníkovém modelu jsou výše zmíněná kritéria vymezena dělicími přímkami.

Čtyřsektorový trojúhelníkový model národního hospodářství známý jako “Pestoffův trojúhelník“ (obrázek č. 1) zahrnuje:

- neziskový veřejný sektor,
- ziskový soukromý sektor,
- neziskový sektor domácností,
- neziskový soukromý sektor.

Obrázek 1: Pestoffův model národního hospodářství
Zdroj: REKTOŘÍK, 2001.

Neziskový soukromý sektor (nestátní neziskové organizace), vymezený kružnicí a dělícími přímkami, nacházející se ve středu modelu, je definován současně třemi kritérii, pro všechny ostatní sektory stačí splnění pouze některého z výše uvedených kritérií. Prostory v místech překrytí sektorů a kritérií slouží k umístění organizací, u kterých jsou společné znaky pro dva nebo více sektorů (tzv. smíšené a hraniční organizace). Každý ze sektorů plní určitou funkci, která je podstatná pro zajištění správného chodu státu.

Níže je podrobně vysvětlena identifikace neziskového veřejného sektoru, který zastupuje stát, ziskového soukromého sektoru, který zastupuje trh a neziskového soukromého sektoru, který představují nestátní neziskové organizace. Úloha neziskového sektoru domácností není ze své podstaty v této práci zkoumána.

1.1 Státní sektor

Státní sektor neboli neziskový veřejný sektor hraje ve společnosti nenahraditelnou roli v zabezpečování veřejných statků pro obyvatelstvo, které nelze získávat na základě směny na volném trhu a ani vyčíslit jejich přesnou hodnotu na obyvatele. Podle Pekové aj. (2008) lze za veřejné statky považovat takové statky, které jsou charakteristické svojí nedělitelností a nevylučitelností ze spotřeby. Patří sem například policie, armáda, školství, věda a výzkum, zdravotnictví, sociální služby apod. Veřejné statky jsou financovány kolektivně z veřejných rozpočtů státní správy či územní samosprávy, podléhající veřejné kontrole. O poskytnuté struktuře, množství a kvalitě veřejných statků rozhodují volení zástupci občanů.

Jak uvádí Pospíšil (2013), státní sektor plní v národním hospodářství následující funkce:

- **alokační** – jedná se o poskytování veřejného statku všem obyvatelům daného státu bez jakéhokoliv omezení (jde např. o veřejnou infrastrukturu, základní vzdělání, obranu státu atd.),
- **distribuční** – stát přerozděluje finanční prostředky (např. prostřednictvím daňového mechanismu, transferových plateb nebo poskytnutím sociálního bydlení) tak, aby podpořil vrstvu obyvatel s nízkými příjmy a umožnil těmto obyvatelům využívat některé statky bezplatně nebo za nižší poplatek,

- **stabilizační** – stát zodpovídá za úroveň makroekonomických indikátorů ekonomiky. Hospodářským cílem státu je vysoká zaměstnanost, ustálená cenová hladina, vyrovnaná platební bilance a stabilní ekonomický růst. Sám stát se významně podílí na tvorbě zaměstnanosti, neboť zaměstnává ve veřejném sektoru téměř desetinu obyvatel ČR,
- **stimulační** – státní sektor podporuje oblasti, které jsou dlouhodobě znevýhodněny (jedná se například o podporu zaměstnávání zdravotně postižených osob, podporu zaostalých regionů apod.),
- **kontrolní** – státní sektor dohlíží na rozhodování o využití veřejných zdrojů a následně provádí revizi, jak je se zdroji zacházeno.

1.2 Ziskový sektor

Soukromý ziskový sektor neboli tržní sektor tvoří podnikatelské subjekty, které na dobrovolné bázi řídí vlastními ekonomickými činnostmi své společnosti a významně se podílejí na hospodářství dané země. Tyto společnosti usilují o dosažení předem vytyčeného cíle, kterým bývá nejčastěji maximální zisk. Za alternativní cíle firem jsou považovány maximalizace tržeb, dosažení určitého tržního podílu, dlouhodobá stabilita, přežití firmy atd. Podle Tetřevové (2009) podniky (firmy, závody či společnosti) realizují prostřednictvím výroby statků nebo poskytováním služeb nabídku, s kterou vstupují na volný trh, kde dochází k ekonomickým transakcím prostřednictvím střetu nabídky od výrobců s poptávkou od spotřebitelů. Potůček (2005) doplňuje tvrzení o dva důležité faktory tržního mechanismu. Jedním z nich je dobrovolný vztah mezi kupujícím a prodávajícím ohledně směny statků, který vzniká na základě kupní smlouvy a druhým klíčovým faktorem tržního mechanismu bývá cena, která ovlivňuje množství výroby i spotřeby statků.

Podnikatelské subjekty mohou nabývat různých právních forem. U statutu právnických osob to jsou např. akciová společnost, společnost s ručením omezením, veřejná obchodní společnost, komanditní společnost nebo družstvo. Soukromý sektor tvoří i fyzické osoby, které podnikají na základě živnostenského oprávnění nebo udělené koncese. Soukromý sektor má pozitivní vliv na národní ekonomiku země. Tetřevová (2009) upozorňuje, že podnikatelský sektor je významným sponzorem veřejného rozpočtu, a to nejen díky výnosu

z daní (např. z příjmu PO, z příjmu FO, DPH, spotřebních daní), ale také z hlediska zahraničního obchodu, neboť podniky zaměřující se na export výrobků a služeb zlepšují platební bilanci státu.

1.3 Neziskový sektor

Podle Skovajsy aj. (2010) vyplňuje neziskový soukromý sektor, který je tvořen nestátními neziskovými organizacemi, v národním hospodářství nevyužitý prostor mezi trhem, státem a rodinou. Neziskový soukromý sektor na rozdíl od soukromého ziskového sektoru není založen za účelem podnikání, a tak sleduje jiné cíle, než je dosažení zisku. Nelze však konstatovat, že neziskový sektor nemůže dosahovat zisku, avšak pokud zisku dosáhne, není zisk rozdělen mezi členy, manažery či vlastníky jako u soukromého sektoru, ale je celý využit na zajištění chodu organizace. Dosahování zisku, tak není organizacím odepřeno, nejedná se však o prvotní motiv jejich konání. Powell a Steinberg (2006) dodávají, že jelikož jsou obvykle neziskové organizace zřízeny na základě poptávky zainteresovaných subjektů, mívají větší důvěryhodnost při řešení konkrétních záměrů než ziskové organizace, které často sledují na prvním místě osobní profit. Hejduková (2015) konstatuje, že dalším charakteristickým rysem neziskových organizací je dosahování společenského blahobytu ať již vznikem organizací, které slouží k veřejnému prospěchu, či prospěchu určité skupiny obyvatel. Neziskový sektor zajišťuje služby a statky, které veřejný ani soukromý sektor neumí zabezpečit. Funguje tedy jako alternativa při možném selhávání veřejného a soukromého sektoru.

Dle Čepelky (2013) neziskový sektor umožňuje občanům prostřednictvím neziskovým organizací uspokojovat své potřeby, zájmy a záliby. Občané mají významný dopad na kulturní, sportovní a společenské dění v obcích a ve městech. Prostřednictvím neziskových organizací (např. sbor dobrovolných hasičů, svaz zahrádkářů atd.) přispívají k nárůstu bohatství společnosti. Neziskový sektor tak plní základní poslání demokracie a tím je právo lidí svobodně se vyjadřovat a shromažďovat. Šedivý a Medlíková (2012) poukazují, že v důsledku silné občanské základny může mít neziskový sektor velký vliv na dění ve společnosti. Neziskové organizace např. upozorňují společnost na určité společenské problémy, pořádají osvětové kampaně, benefiční koncerty, veřejné sbírky atd. Členové neziskových organizací se také aktivně podílí na prosazování určitých zájmů, změně

zákonů, ovlivňování jednání a konání akcí, k výstavbě staveb či dokonce mohou úplně zabránit v jejich realizaci.

Neziskový sektor dlouhodobě usiluje o to, aby společnost žila ve vzájemné symbióze a pomohla minoritním skupinám (minoritní skupinu tvoří například zdravotně postižení, Romové, lidé bez domova atd.) s integrací do společnosti.

Frič a Goulli (2001) upozorňují, že neziskový sektor není jen spotřebitelem finančních prostředků, které od společnosti získává, ale sám se aktivně podílí na národním hospodářství dané země, ať již jako zaměstnavatel nebo poskytovatel statků a služeb. Nabízí také prostor pro dobrovolníky, kteří tak mohou smysluplně trávit svůj volný čas a pomáhat společnosti zajišťovat služby (např. péče o seniory, drogově závislé nebo lidi bez domova), které nejsou atraktivní pro ziskový sektor, a veřejný sektor je nevládne všechny plně uspokojit. Výše uvedení autoři (2001) informují, že ačkoliv neziskové organizace potřebují pro vykonávání svých činností i určité finanční zdroje z veřejných rozpočtů (dotace, granty), přesto v závěru snižují výdaje veřejnému sektoru, neboť zajišťují činnosti, které by stát musel sám s většími náklady zabezpečit. Neziskové organizace jsou především významným zaměstnavatelem pro znevýhodněné občany, kteří mají na trhu práce problém se uplatnit.

S neziskovým sektorem úzce souvisí dobrovolnictví. Tento termín lze dle zákona č. 86/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů, ve znění zákona pozdějších předpisů charakterizovat jako vykonávání dobrovolnické služby, která je veřejně prospěšná společnosti a dobrovolník ji vykonává nad rámec svých pracovních povinností, a to bez nároku na finanční odměnu. (MVCR, 2014)

1.4 Selhání ziskového, státního a neziskového sektoru

Následující podkapitola poukazuje na skutečnost, že tržně cenový koordinační mechanismus ne vždy alokuje omezené zdroje efektivně, resp., že existují oblasti, které tento mechanismus není schopen efektivně zabezpečit. V případě selhání jednoho sektoru, nebo při závažných nedostacích v rámci jednoho systému, je nutná existence alternativního řešení. Nejčastěji bývá v ekonomických teoriích prezentováno selhání ziskového sektoru neboli trhu, avšak může docházet i k selhávání státního a neziskového sektoru.

➤ Selhání ziskového sektoru

Přestože na první pohled působí tržní mechanismus jako nejlepší řešení pro efektivní zajištění chodu národního hospodářství, existují zde oblasti, kde trh přestává fungovat. Autoři Powell a Steinberg (2006), Peková aj. (2008), Hejduková (2015) a Pospíšil (2013) se shodují na tom, že za hlavní problémy tržního selhání lze považovat:

- **nedokonalou konkurenci** – existence nedokonalé konkurence na trhu zboží, služeb a výrobních faktorů (např. v podobě administrativního, přirozeného nebo přírodního monopolu) sebou nese porušení základních předpokladů dokonalé konkurence, jímž jsou velký počet prodávajících a kupujících, výroba téměř homogenního produktu, nulové bariéry vstupu či výstupu do/z odvětví, rovný přístup k informacím a výrobním faktorům. Pokud nejsou splněny následující podmínky, jedná se o působení nedokonalé konkurence zvyhodňující určité producenty na trhu, kteří následně mohou ovlivňovat množství výstupu a jejich cenu na úkor spotřebitelů a ostatních výrobců. V tomto případě dochází k výrobní neefektivnosti (výstup není vyráběn s minimálními náklady) a alokační neefektivnosti (vznikají tzv. náklady mrtvé váhy v důsledku vyrábění menšího množství výstupu za vyšší cenu, než si trh žádá). Stát se snaží zmírnit činění nedokonalé konkurence např. pomocí regulace cen, nebo poskytováním dotací znevýhodněným výrobcům,
- **veřejné statky** – tržní sektor nedokáže tyto statky zabezpečit hlavně z důvodu základních vlastností těchto statků a to nedělitelností ve spotřebě a nevylučitelností ze spotřeby. Čistě veřejné statky, tzv. statky kolektivní spotřeby (např. policie,

veřejné osvětlení, základní vzdělání, úklid veřejných prostranství atd.), nelze poskytovat ekonomickým subjektům na základě tržního mechanismu, kde nejdůležitější úlohu hraje cena. Výše zmíněné statky poskytuje stát všem činitelům bez rozdílu, zda přispívají finančně do státního rozpočtu či nikoli (problém černého pasažéra). U smíšených statků (např. ZOO, muzea, MHD apod.), které lze charakterizovat pouze jednou vlastností veřejných statků, lze prostřednictvím poplatků vyloučit neplaticí subjekty ze spotřeby. Veřejný sektor naopak u těchto statků zvýhodňuje ohrožené skupiny na trhu (např. zdravotně postižené osoby, seniory, studenty apod.),

- **externality** – jedná se o nezamýšlené vedlejší efekty (náklady či přínosy), které vznikají v důsledku výroby či spotřeby jiných ekonomických subjektů, aniž by výrobce za způsobené náklady (negativní externalita), či spotřebitel za získané přínosy (pozitivní externalita) platili. Podle Ronalda Coase (1960) si trh nedokáže s externalitami poradit sám, pokud nejsou jednoznačně vymezena vlastnická práva, anebo nejsou transakční náklady na vyjednávání téměř nulové. V takovém případě musí zasáhnout stát a v případě negativních externalit uplatňovat např. pokuty či limity, které omezí nežádoucí činnosti a v případě pozitivních externalit poskytovat potřebné dotace na podporu těchto aktivit,
- **asymetrie informací** – k asymetrii informací dochází v případě, kdy jedna strana disponuje informační převahou oproti té druhé (např. výrobce zná o kvalitě prodávaného statků více informací než spotřebitel a může tak ovlivnit jeho nákupní chování). V případě tzv. morálního hazardu může lépe informovaný jedinec maximalizovat svůj užitek a současně záměrně snižovat užitek neinformovaného subjektu (např. vztah nájemce – zmocněnec, kdy může nastat tzv. principal – agent problem).

Podle Pekové aj. (2008) musí stát zasáhnout i v případě, kdy trh nevyužívá objektivně všechny dostupné lidské zdroje a opomíjí minoritní skupiny na trhu práce (např. zdravotně postižené občany, seniory, Romy atd.). Stát se v tomto případě snaží zmírnit prohlubování chudoby a rozdílů mezi jednotlivými vrstvami obyvatel.

➤ Selhání státního sektoru

K selhání státního sektoru dochází v případě, kdy stát nedokáže efektivně alokovat množstvím vynaložených vstupů k vytvoření takového výstupu, který by přinesl maximální užitek společnosti. Peková aj. (2008) a Tetřevová (2009) považují při selhávání státního sektoru za stěžejní, že zde:

- není vyvíjen intenzivní tlak na snižování nákladů,
- není dostatečná kontrola veřejných statků (není jasně vymezen konkrétní vlastník),
- není dostatek informací s nízkým zastoupením odborníků ve státní správě,
- převažuje prosazování zájmů byrokracie v neprospěch společnosti,
- jsou časová zpoždění v průběhu schvalování návrhů a při realizaci jednotlivých záměrů,
- dochází k nesouladu hospodářského a politického cyklu,
- dochází k možnému zneužívání postavení státních činitelů k vyhledávání dodatečné renty.

➤ Selhání neziskových organizací

Neziskový sektor nejčastěji vzniká z důvodu podpory zlepšování kvality života ve společnosti. V některých případech může nahrazovat i roli státu v zabezpečování určitých sociálních funkcí. Avšak i v této humánní oblasti může docházet k selhávání. Touto problematikou se zabývá mnoho renomovaných odborníků. Autoři Powell a Steinberg (2006), Frič a Goulli (2001) a Stejskal aj. (2012) upozorňují na selhávání neziskových organizací z důvodu:

- **filantropické nedostatečnosti** – projevuje se v nedostatku zdrojů (finančních, lidských atd.) pro vykonávání svých činností a s tím souvisí vysoká závislost na externích donátorech,
- **filantropického paternalismu** – lze vnímat jako ochranářský reflex, který pramení z pocitu lepší informovanosti o potřebách klientů a nerespektování jejich vlastních preferencí. Toto jednání je v rozporu s cíli neziskových organizací podporovat samostatnost a sebedůvěru osob, na které se neziskové organizace zaměřují,

- **filantropického amatérismu** – spočívá v nedostatečné vzdělanosti a odbornosti zástupců neziskových organizací,
- **filantropického partikularismu** – vyznačuje se prosazováním dílčích zájmů neziskových organizací před zájmy celé společnosti.

Problematice selhávání neziskových organizací se věnoval i tehdejší prezident ČR Václav Klaus na třetím summitu Rady Evropy 2005. Ve svém projevu upozorňoval Radu Evropy na možné selhávání neziskových organizací s ohledem na šířící se fenomén aktivizace organizací, které nedemokratickými principy získávají politický vliv. Tento fenomén je nazýván NGO-ismem, kde si nezvolená nátlaková organizace bez mandátu nárokuje jednat jménem společnosti a přitom sleduje pouze svůj vlastní prospěch. *„Těmito organizacemi myslím nejrůznější radikální nevládní sdružení, falešný multikulturalismus, radikální ochranářství lidských práv, agresivní ekologické aktivity a podobně. V těchto organizacích vidím nové cesty vedoucí k podkopávání svobody, na které bychom - zejména my, kteří jsme žili v komunismu - měli být zvláště citliví,“* uvedl prezident republiky Václav Klaus. (Zahraniční politika ČR, 2005, s. 3-4)

Tyto nestátní neziskové organizace vytváří špatnou pověst i jiným neziskovým organizacím, které naplňují původní smysl sdružování s cílem zlepšit kvalitu života jednotlivců i skupin ve společnosti.

1.5 Spolupráce sektorů

Ačkoli jsou jednotlivé sektory zřízeny a vykonávají určité činnosti primárně každý z jiných důvodů, tak pokud chtějí dosáhnout efektivnějších výsledků v ekonomice, je nezbytná jejich vzájemná spolupráce. Na následujícím obrázku (obrázek č. 2), který zobrazuje prostor jednotlivých sektorů v národním hospodářství, lze spatřit eventuální propojení jednotlivých sektorů.

Obrázek 2: Grafické znázornění spolupráce sektorů
Zpracování vlastní

➤ Spolupráce státního a ziskového sektoru

Nejčastějším případem bývá spolupráce státního a soukromého ziskového sektoru, kdy společně realizují tzv. projekty Public Private Partnership dále jen PPP (neboli Partnerství veřejného a soukromého sektoru). Jak Pospíšil (2013) a Peková aj. (2008) zmiňují, jedná se o vzájemně výhodnou spolupráci, sloužící k zajištění veřejné infrastruktury a veřejných služeb, které mají pozitivní dopad na rozvoj ekonomiky. Projekty v rámci PPP bývají nejčastěji realizovány v těchto oblastech: dopravní infrastruktura (výstavba dálnic, tunelů, mostů atd.), administrativní-ubytovací kapacity (úřady, soudy, ubytovny, administrativní prostory, věznice), zdravotnictví (zřízení nemocnic), školství (budování univerzitních komplexů a studentských kolejí), obrana a vodárenství. Spolupráce v rámci PPP spadá pod Ministerstvo pro místní rozvoj. Díky účasti soukromého sektoru dochází k efektivnější alokaci veřejných prostředků, neboť veřejné služby jsou poskytovány daňovým poplatníkům ve vyšší kvalitě, nižších nákladech a pružnějším tempu realizace, než kdyby tyto služby zajišťoval státní sektor sám. Soukromý ziskový sektor pomáhá státu spolufinancovat služby, které by jinak státní sektor nemohl z důvodu nedostatku zdrojů

zajistit. Kromě finanční pomoci, je soukromý ziskový sektor pro sektor státní přínosem z hlediska znalostí, zkušeností a přebírání rizik na vlastní zodpovědnost.

➤ **Spolupráce ziskového a neziskového sektoru**

K navázání spolupráce mezi soukromým ziskovým a soukromým neziskovým sektorem dochází z více důvodů. Jedním z nich je možnost získávání finančních prostředků od soukromého sektoru, které pomohou realizovat projekty vedené neziskovým sektorem a naopak soukromému ziskovému sektoru poslouží jako reklama pro zvýšení poptávky po jeho produktech a službách. Dalším důvodem bývá společný zájem výše zmiňovaných sektorů na rozvoji ekologických, kulturních, sociálních a sportovních projektů, které povedou ke zkvalitnění života ve společnosti. Neziskové organizace sice často postrádají potřebné finance, avšak naopak disponují značným množstvím nápadů, znalostí a zkušeností týkající se dané oblasti. Projekty realizované a propagované neziskovými organizacemi mají větší důvěryhodnost, než projekty vedené soukromým tržním sektorem, kde je hlavním cílem dosažení nejvyššího zisku.

➤ **Spolupráce neziskového a státního sektoru**

Dle Friče a Goulliho (2001) a Hyánka (2011) dochází k podpoře neziskových organizací ze strany státu v podobě přímých subvencí v rámci poskytování dotací a grantů ze státního rozpočtu a z rozpočtu obcí a nepřímých subvencí ve formě daňového zvýhodnění dárců a neziskových organizací. Tyto opatření vedou k zefektivnění celkové činnosti, neboť dárci jsou motivováni v podobě nižší daňové zátěže pomáhat neziskovému sektoru a rovněž neziskové organizace na základě daňového zvýhodnění mohou využít co nejvíce finančních prostředků pro realizaci svých projektů. Zároveň je nasycen i státní sektor, neboť činnost neziskového sektoru při zajištění potřeb společnosti snižuje veřejné výdaje, které by stát musel sám vynaložit. Spolupráce mezi veřejným a neziskovým sektorem je výhodná i při sestavování strategických plánů na rozvoj obcí, neboť neziskové organizace jsou ve většině případů nejbliže k problematickým oblastem. Jak podotýkají Rakušová a Stašová (2007) v neziskových organizacích často působí odborníci, kteří na základě svých zkušeností a vědomostí mohou přispívat svými podněty a názory k navržení vhodných opatření ke zlepšení situace ve společnosti.

➤ **Spolupráce všech sektorů**

V současné době je kladen velký důraz na partnerství napříč všemi sektory, neboť vzájemná spolupráce vede k efektivnějšímu využívání zdrojů, akumulaci zkušeností a vědomostí, transparentnosti, odpovědnosti, rovnoprávnosti, vyšší kvalitě vykonávaných činností, snadnějšímu přístupu k čerpání prostředků z EU, rozložení rizik mezi aktéry spolupráce a k optimalizaci nákladů. Příkladem partnerství veřejného, soukromého a neziskového sektoru bývají např. místní akční skupiny (MAS), jejichž cílem je zlepšit kvalitu života ve venkovských oblastech na území ČR. Tato spolupráce je přínosná a výhodná pro všechny účastníky, neboť využívá metody LEADER – řeší záležitosti tzv. na principu zdola-nahoru, neboli týkající se co nejbližší dané problematiky. Právě místní občané a podnikatelé mohou svými názory a náměty přispět k účinnějším opatřením pro podporu trvale udržitelného rozvoje, než kdyby o daných záležitostech rozhodoval státní sektor pouze z pozice shora. Projekty jsou realizovány za pomoci podpory EU a národních programů na rozvoj regionů.¹ (NSMAS ČR, 2016)

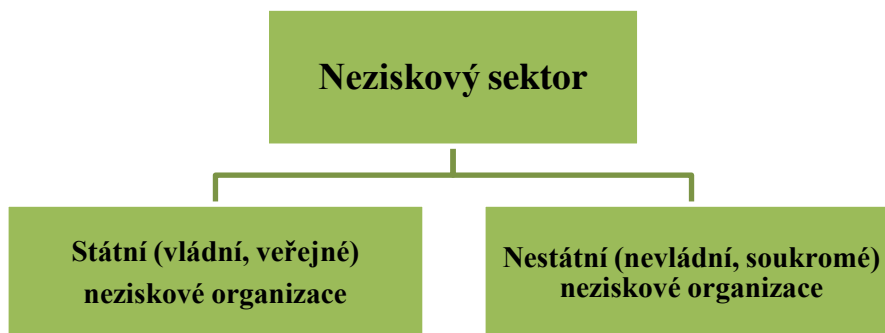
¹ K 11. 5 2015 bylo evidováno 180 MAS. (NSMAS ČR, 2016)

2 Charakteristika neziskových organizací

Úkolem této kapitoly je definovat neziskový sektor a objasnit jeho funkci ve společnosti. Tato kapitola zahrnuje informace o oblasti působení neziskových organizací, jejich právní vymezení včetně legislativních změn a v neposlední řadě způsoby jejich financování.

2.1 Druhy neziskových organizací

Hlavní rozdělení neziskového sektoru je podle jejich zřizovatele. Na základě tohoto vymezení (jak zachycuje následující obrázek č. 3) se neziskové organizace dělí na státní (vládní, veřejnoprávní) neziskové organizace a na nestátní (nevládní, soukromoprávní) neziskové organizace.

Obrázek 3: Základní rozdělení neziskového sektoru
Zpracování vlastní

Hejduková (2015) shrnuje, že:

- **státní neziskové organizace (dále jen SNO)** – jsou zřízené veřejným sektorem (státní správou nebo samosprávou) a financovány z veřejných rozpočtů. Do této skupiny jsou řazeny obce, kraje, příspěvkové organizace (např. veřejné vysoké školy, Národní galerie, Národní muzeum v Praze atd.), veřejnoprávní instituce (např. Česká televize),
- **nestátní neziskové organizace (dále jen NNO)** – jsou založené fyzickou nebo právnickou osobou, která se nevztahuje k veřejnému sektoru. Jejich cílem je zvyšovat užitek svým členům nebo celé společnosti. Jedná se nejčastěji o spolky (dříve občanská sdružení), obecně prospěšné organizace, nadace, církve atd.

V odborných literaturách jsou NNO označovány různými termíny, jako např. nevýdělečné organizace, nestátní organizace, nevládní organizace a mimovládní organizace, ale i neziskový sektor má svá synonyma, a to například třetí sektor, dobrovolnický sektor, občanský sektor, nezávislý sektor atd. Zahraniční autoři jako např. Helmut K. Anheier, Lester M. Salamon, Walter W. Powell používají anglické označení nonprofit organizations, non-profit sector nebo non-governmental sector.

Jak uvádí Stejskal aj. (2010), za NNO jsou obecně považovány organizace, které nejsou založeny za účelem podnikání, ale naopak jejich smyslem je zvyšovat užitek svých členů nebo celé komunity obyvatel. Podle Skovajsy aj. (2010) vytváří NNO prostor svobodného jednání, ve kterém se občanská společnost může seberealizovat a kolektivně přispívat k prosperitě celé společnosti.

2.2 Definice NNO

Definovat přesně NNO je obtížné, neboť neexistuje jedna konkrétní definice, která by neziskový sektor stručně a jasně popisovala, ale za mezinárodně uznávanou formulaci je považována charakteristika NNO od autorů Salamon a Anheier (1997). Dle jejich názoru by měly NNO plnit pět základních charakteristik:

- **institucionalizované (organized)** – což znamená, že i přesto že nejde o podnik v ziskovém sektoru, i zde by měla být určitá institucionální struktura (jedná se o jasně vymezené role jednotlivých členů organizace, srozumitelně formulované cíle, poslání a vize organizace a v neposlední řadě sestavený rozpočet organizace), a to všechno bez ohledu na to, zda jsou neziskové organizace formálně nebo právně registrovány,
- **soukromé (private)** – tímto označením je míněno, že nejsou organizace řízeny veřejným sektorem a ani se nemusí veřejnému sektoru za chod své organizace zodpovídat. Neznamená to však, že NNO nemohou být veřejným sektorem jakkoliv podporovány,
- **neziskové (nonprofit)** – ve smyslu nepřerozdělování dosaženého zisku mezi vedení nebo vlastníky organizace (viz kap. 1.3),

- **samosprávné a nezávislé (self-governing)** – organizace by měly být soběstačné při řízení chodu organizace a neměly by být kontrolovány veřejným sektorem nebo jinými orgány,
- **dobrovolné (voluntary)** – myšleno tím, že neziskový sektor je složen jednak ze sítě dobrovolníků, kteří pomáhají bezplatně při účasti na akcích a také z dobrovolných příspěvků získaných ze sektoru veřejného, soukromého nebo domácností.

2.3 Funkce NNO ve společnosti

Podle Tetřevové (2008), Rakušové a Staškové (2007), mají NNO ve společnosti nezastupitelnou roli, neboť plní několik funkcí. Mezi nejdůležitější funkce patří:

- **participativní** – kdy se občané sdružují v neziskových organizacích, aby společně vyjadřovali své zájmy a požadavky a mohli tak společně trávit čas (patří sem například zájmové kroužky, sportovní oddíly atd.),
- **servisní** – neziskové organizace zabezpečují statky a služby pro znevýhodněné občany, kteří nemohou uspokojit své potřeby jinými sektory. Jedná se především o oblast zdravotní, sociální nebo vzdělávací,
- **charitativní** – neziskové organizace pomáhají skupinám lidí, kteří se dostanou do těžké životní situace,
- **advokační** – možnost svobodně prosazovat a obhajovat soukromé i veřejné zájmy a mít tak vliv na veřejnou politiku (např. lobbovat za ochranu životního prostředí, za menšiny ve společnosti apod.),
- **ochranářská** – pomáhat zabránit porušování základních lidských práv občanů,
- **ekonomická** – neziskové organizace mají neopominutelný vliv na hospodářství země, neboť zde vystupují jednak jako producenti a spotřebitelé statků a služeb, ale také jako zaměstnavatelé znevýhodněných skupin, což má pozitivní vliv na zaměstnanost dané země.

Podle Friče a Goulliho (2001) se NNO dělí podle míry prospěšnosti do dvou základních kategorií, a to na organizace:

- **vzájemně prospěšné** – přináší užitek v zásadě pouze členům organizace (patří sem např. zájmové spolky, odbory, družstva atd.),
- **veřejně prospěšné** – tyto organizace způsobují svým konáním užitek celé společnosti. Patří sem všechny neziskové organizace, které převyšují soukromý zájem a tím přispívají k veřejnému blahu. Jsou to organizace, které hájí lidská práva, poskytují humanitární a rozvojovou pomoc nebo se starají o lidi bez domova, opuštěné děti a handicapované občany.

2.4 Oblasti působení NNO

Hejduková (2012) poukazuje, že jsou NNO členěny podle předmětu činnosti do tří mezinárodně uznávaných klasifikací, a to: Mezinárodní klasifikace neziskových organizací – ICNPO. Systém klasifikace netržních činností podle OSN-COPNI a podle odvětvové klasifikace ekonomických činností OKEČ. Jak upozorňuje Stejskal aj. (2012) do roku 2001 se v České republice používalo členění dle Mezinárodní klasifikace ICNPO. Od roku 2002 je v ČR uplatňován Systém klasifikace netržních činností podle OSN-COPNI. Pro statistické účely se do roku 2007 používala odvětvová klasifikace ekonomických činností OKEČ, kterou nahradila klasifikace ekonomických činností CZ-NACE. Klasifikace ekonomických činností CZ-NACE řadí veřejnou správu, obranu a sociální zabezpečení do sekce O, vzdělání do sektoru P, zdravotní a sociální péči do sekce Q, kulturní, zábavní a rekreační činnosti do úseku R a statní činnosti do oddílu S.

Frič a Goulli (2001) uvádí, že mezinárodní klasifikace ICNPO rozděluje NNO do 12 oblastí. Patří sem kultura, sport a volný čas, vzdělávání a výzkum, zdravotnictví, sociální služby, přírodní a životní prostředí, komunitní rozvoj a bytové hospodářství, občanskoprávní osvěta a politické organizace, filantropie, mezinárodní nadace, náboženství a církve, odbory a profesní spolky a dále nespécifikované činnosti. Systém klasifikace netržních činností podle OSN-COPNI vytyčuje oblasti rekreační, kulturní služby, vzdělávací služby, výzkum, služby zdravotnické, sociální služby, církevní služby, organizace profesní, odborářská a občanská sdružení a ostatní služby. Odvětvová klasifikace ekonomických činností (OKEČ) definuje tyto oblasti rekreační, kulturní

a sportovní činnost, školství, výzkum, zdravotnictví, sociální služby, kolektivní a individuální sociální služby sociální podniky, činnost společenských organizací (odbory, politické strany, církve a profesní spolky) a ostatní osobní služby. Následující tabulka č. 1 slouží pro porovnání jednotlivých mezinárodních klasifikací, které jsou zmiňovány uvedenými autory výše.

Tabulka 1: Vymezení jednotlivých klasifikací podle činnosti neziskových organizací

Klasifikace ICNPO	Klasifikace OSN - COPNI	Klasifikace OKEČ
1. kultura, sport a volný čas	1. rekreační, kulturní služby	92. rekreační, kulturní a sportovní činnost
2. vzdělávání a výzkum	2. vzdělávací služby, výzkum	80. školství 73. výzkum
3. zdravotnictví	3. služby zdravotnické	85.1 zdravotnictví
4. sociální služby	4. sociální služby	85.3 sociální služby 75. kolektivní a indiv. sociální služby soc. politiky
5. přírodní a životní prostředí		
6. komunitní rozvoj a bytové hospodářství		
7. občanskoprávní osvěta a politické organizace		
8. filantropie		
9. nadace mezinárodní		
10. náboženství a církve	5. církevní služby	
11. odbory a profesní spolky	6. organizace profesní, odborářská a občanská sdružení	91. činnost společenských organizací (odbory, politické strany, církve a profesní spolky)
12. nespecifikované činnosti	7. ostatní služby, smíšené a nespecifikované	93. ostatní osobní služby

Zpracování vlastní

Zdroj: Frič, P., Goulli, R., 2001

2.5 Právní formy NNO v ČR

Nestátní neziskové organizace jsou specifické tím, že nejsou založeny státem ani jeho složkami, ale jsou zakládány dobrovolně fyzickými či právnickými osobami (viz kapitola 1.3). Jak Peková aj. (2008) uvádí, před rokem 2014 do NNO patřily občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti, nadace a nadační fondy, církve a náboženské společnosti.

Stejskal aj. (2012) dodává, že občanská sdružení byly před rokem 2014 nejvíce zakládanou formou NNO, neboť zajišťovaly základní potřebu občanů sdružovat se a mít dostatek prostoru k seberealizaci. V roce 2013 jich bylo evidováno 84 400 (tabulka č. 2). Dalším

faktorem oblíbenosti občanských sdružení bylo jejich administrativně poměrně rychlé, levné a nenáročné založení. Občanské sdružení byly právníckými osobami zakládány podle zákona o sdružování občanů (dřívější zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů ve znění pozdějších předpisů byl později nahrazen zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (s účinností od 1. 1. 2014)). Za nejvyšší orgán občanského sdružení byla pokládána valná hromada, která měla ve stanovách jasně vymezené kompetence.

Dle výše zmíněného autora (2012) obecně prospěšné společnosti existují z důvodu poskytování služeb, které jsou určeny celé společnosti bez výjimky. Obecně prospěšné společnosti vznikaly na základě zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšné společnosti a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Tyto organizace zajišťují servis buď bezplatně, nebo za nižší dotované ceny státem. Nejčastěji jsou obecně prospěšné společnosti zastoupeny v oblasti sportu, kultury, umění, sociální péče, ochrany zvířat a životního prostředí. V ČR bylo v roce 2013 evidováno 2 571 obecně prospěšných společností (tabulka č. 2).

Autor (2012) informuje, že nadace a nadační fondy seskupují finanční i nefinanční dary, které posléze přerozdělují organizacím s cílem dosáhnout obecně prospěšných cílů. Nadace opakovaně podporují oblasti sociální, vzdělávací, rozvoj kulturních památek a humanitární činnost. Nadace a nadační fondy jsou právníckou osobou a jejich působení upravuje zákon č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech, ve znění pozdějších předpisů. V roce 2013 bylo zaznamenáno 500 nadací a 1 323 nadačních fondů (tabulka č. 2).

Tabulka 2: Statistika počtu NNO 2009–2013

Rok	Občanská sdružení	Nadace	Nadační fondy	OPS
2009	68 631	429	1 168	1 813
2010	72 111	449	1 205	1 958
2011	75 627	455	1 269	2 126
2012	79 002	460	1 331	2 299
2013	84 400	500	1 323	2 571

Zpracování vlastní.

Zdroj: <http://www.neziskovky.cz>

Výše zmíněný autor (2012) dále uvádí, že církve a náboženské společnosti jsou zakládány dobrovolně za účelem společně vyznávat určitou víru, pořádat náboženské obřady a šířit osvětu a výuku o náboženství. Náboženské organizace mohou zakládat nadace, školy,

nemocnice apod. Círky a náboženské společnosti jsou právníckými osobami, mají vlastní organizační strukturu, způsob řízení a předpisy. Jsou zakládány na základě zákona č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností, ve znění pozdějších předpisů.

➤ **Legislativní úpravy v oblasti NNO**

Od 1. 1. 2014 vstoupil v platnost nový občanský zákoník, který nahrazuje starý občanský zákoník č. 40/1964 a další předpisy (zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů a zákon č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech). Nový občanský zákoník přinesl mnoho změn ve vymezení neziskových organizací. V současné době existují v České republice tyto typy nestátních neziskových organizací: spolky a pobočné spolky, obecně prospěšné společnosti, ústavy, nadace a nadační fondy, účelová zařízení církví a evidované právnícké osoby. Na základě změny právní úpravy vzniká spolkům, nadacím a nadačním fondům a ústavům povinnost zapsat se do veřejného rejstříku právníckých osob (Neziskovky.cz, 2015).

Od roku 2014 v souvislosti s přechodem z původního zákona o sdružování občanů (zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů) na nový občanský zákoník (zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník) nastává změna upravující občanská sdružení. Jak upozorňuje Hejduková (2015) označení občanské sdružení je substituováno za název spolek. Platností nového občanského zákoníku se automaticky ruší zákon o sdružování občanů a občanská sdružení samočinně se stávají spolky. Samosprávný a dobrovolný spolek může být dle nového zákona založen nejméně třemi osobami, které k založení vede společný zájem, a dohodnou se na náplni spolku. Stanovy spolku musí zahrnovat název a sídlo spolku, práva a povinnosti jednotlivých členů. Ke konci roku 2014 bylo 86 956 registrovaných spolků a k červnu 2016 jejich počet vzrostl na 91 307 tj. nárůst o 5 % (tabulka č. 3).

Nový občanský zákoník ruší zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech s tím, že nové OPS již nebudou moci vznikat, avšak OPS založené do roku 2013 nezanikají, a i nadále se řídí podle zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšné společnosti, ve znění pozdějších předpisů. Jejich počet poklesl z 2 926 (rok 2014) na 2 840 tj. pokles o 3 % (červen 2016, tabulka č. 3).

Kromě občanských sdružení se změny v důsledku nového občanského zákoníku, týkají také nadací a nadačních fondů (Neziskovky.cz, 2015). Počet nadací a nadačních fondů je zachycen v tabulce č. 3.

Tabulka 3: Statistika počtu NNO 2014–2016

Rok	Spolky	Pobočné spolky	Nadace	Nadační fondy	OPS	Zapsané ústavy	Církevní organizace
2014	86 956	26 118	508	1 407	2 926	123	4 158
2015	89 584	26 423	505	1 518	2 894	388	4 166
2016 (červen)	91 307	26 583	510	1 574	2 840	557	4 170

Zpracování vlastní

Zdroj: <http://www.neziskovky.cz>

Zákon o nadacích 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech byl zrušen a nadace a nadační fondy se staly součástí fundací. Fundace jsou sdružení majetku založená kvůli naplnění určitého veřejně prospěšného cíle. Působení fundace se vztahuje k účelu, ke kterému byla fundace zřízena (Neziskovky.cz, 2015).

Podle Hejdukové (2015), se objevuje v novém občanském zákoníku nová právní forma, kterou je ústav. Ústav je právnická osoba, která má za úkol provozovat společensky nebo hospodářsky prospěšné činnosti. Je zakládán na bázi zaměstnaneckého principu, a kromě hlavní činnosti (poskytování prospěšných úkonů) může provozovat také vedlejší činnost, avšak tato činnost nesmí působit na úkor hlavní činnosti.

2.6 Financování NNO

Nestátní neziskové organizace využívají více možností financování provozu svých organizací. Mezi základní způsoby financování patří vícezdrojové získávání finančních prostředků, daňové zvýhodnění, samofinancování provozu, fundraising a využívání kladného výsledku hospodaření z minulých let.

Podle Stejskala aj. (2012) vychází podstata vícezdrojového získávání finančních prostředků z nezávislosti na jednom pravidelném zdroji a s tím spojené vybudování silné základny externích donátorů. Tímto způsobem se organizace vyhne nepříjemným negativním dopadům v případě selhání jednoho finančního zdroje. Klasifikace zdrojů financování vychází ze základního způsobu získávání finančních zdrojů, a to z interních

(vlastních) zdrojů a z externích (cizích) zdrojů. Externí zdroje zahrnují prostředky od státního sektoru (kromě dotací a grantů také daňová asigance) a prostředky od nadací, církví a náboženských společností, podnikatelských a individuálních subjektů. Dále se zdroje třídí na finanční zdroje (peníze) a nefinanční zdroje (hmotné dary, dobrovolnictví, informace, know-how atd.). Podle původu lze zdroje rozdělit na domácí a zahraniční.

Jak Stejskal aj. (2012) poukazuje na skutečnost, že samofinancování organizací je spojeno se zajišťováním příjmů z vlastní činnosti, ať už jde o prodej vlastních výrobků, příjmy z prodeje hmotného či nehmotného majetku, finanční investice nebo příspěvky od členů organizací. Většina NNO se snaží kombinovat samofinancování se získáváním externích zdrojů prostřednictvím fundraisingu. Dle Boukala aj. (2013) fundraising znamená systematické získávání finančních i nefinančních zdrojů, které NNO potřebují k uskutečnění poslání. Jedná se o řadu pravidelných činností s cílem rozšířit pravidelnou dárcovskou základnu. Fundraiser komunikuje jednak s firemními dárci, ale také s nadacemi a nadačními fondy a v neposlední řadě se zaměřuje i na individuální dárci. Fundraiser může žádat o finanční dotace na ministerstvech územní samosprávy.

Autor (2013) dále upozorňuje, že od roku 2004, kdy Česká republika vstoupila do Evropské unie, využívají neziskové organizace dotace právě z fondů EU. Jedná se především o strukturální fondy např. Evropský fond pro regionální rozvoj nebo Evropský sociální fond.

Autoři Šedivý a Medlíková (2012) zdůrazňují, že úspěšný fundraising vychází z pravdivých informací, transparentnosti získaných finančních prostředků, z hospodárnosti ve smyslu užitečného vynaložení prostředků a pravidelného kontaktu s podporovateli.

Věřejný sektor podporuje NNO prostřednictvím dotací, pokud jejich hlavním předmětem činnosti je poskytování vzdělávacích, zdravotních, sociálních či kulturních služeb. Jak Stejskal aj. (2012) uvádí, další způsob podpory NNO ze strany státu je prostřednictvím daňového zvýhodnění. Jedná se například o osvobození NNO od daní, či úlevu na daních NNO nebo úlevu na daních přispěvovatelům.

Šedivý a Medlíková (2012) sdělují, že donátoři mohou NNO přispívat prostřednictvím např. zakoupení jejich produktů, poskytnutí jednorázového daru nebo pravidelných

příspěvků, veřejné sbírky, benefičních akcí a aukcí, které často pořádají nadace a nadační fondy. Jak Boukal aj. (2013) informuje, dar může být v případě veřejné sbírky poskytnut bez darovací smlouvy nebo prostřednictvím darovací smlouvy, a to v případě, že si podporovatelé chtějí odečíst dar ze svého daňového základu.

Autor (2013) zmiňuje, že dalším typem podpory NNO od podnikatelských subjektů bývá sponzoring. Jedná se o určitý obchodní vztah, který je založen prostřednictvím sponzorské smlouvy, kdy podporovatel očekává za své finanční nebo nefinanční prostředky určitou protihodnotu ve smyslu marketingové propagace.

3 Neziskové organizace v sociální oblasti

Neziskové organizace v sociální oblasti poskytují sociální služby, představující souhrn odborných činností, kterými zajišťují pomoc osobám v nepříznivé sociální situaci. Do této skupiny patří např. senioři, osoby se zdravotním postižením (dále jen OZP), rodiny s dětmi, osoby sociálně vyloučené a osoby sociálně znevýhodněné.

Sociální služby poskytují registrované organizace nebo jednotlivci, kteří mají k této činnosti oprávnění. Tyto služby mohou poskytovat právnické (např. NNO) a fyzické osoby, obce, kraje nebo stát. Mezi klientem (či jeho zákonným zástupcem) a poskytovatelem služby musí být ze zákona uzavřena písemná smlouva o poskytování sociálních služeb. Pro poradenské služby se smlouva neuzavírá. (MPSV, 2016)

Sociální služby jsou definovány v České republice zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů a vyhláškou MPSV č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách. Jejím obsahem je:

- způsob hodnocení schopnosti zvládat základní potřeby dané osoby,
- rozsah úkonů poskytovaných v rámci základních činností u jednotlivých druhů, sociálních služeb a maximální výše úhrad za poskytování sociálních služeb,
- zdravotní stavy vylučující poskytování pobytových sociálních služeb,
- kvalifikační kurzy pro pracovníky v sociálních službách,
- hodnocení plnění standardů kvality sociálních služeb,
- náležitosti průkazu zaměstnance obce a zaměstnance kraje oprávněného k výkonu činností sociální práce.

Dle MPSV (MPSV, 2016) mezi hlavní cíle sociálních služeb patří:

- zachování lidské důstojnosti klientů,
- individuální přizpůsobení potřeb jednotlivých klientů,
- aktivní rozvíjení schopností klientů,
- zlepšení resp. udržení soběstačnosti klientů,
- zabezpečování služeb v patřičné kvalitě a v zájmu klientů.

➤ **Sociální služby lze rozdělit do tří základních oblastí:**

- **Sociální poradenství** – zaměřující se na specifické potřeby určité sociální skupiny či situace a je základní činností při poskytování všech druhů sociálních služeb. Sociální poradenství je dále členěné na základní sociální poradenství a odborné sociální poradenství. Náplní sociálního poradenství je poskytování terapeutických činností, zprostředkování informací a kontaktů se společenským prostředím a pomoci při uplatňování práv a oprávněných zájmů. Tyto služby jsou poskytovány bezplatně.
- **Služby sociální péče** – pomáhají prostřednictvím jiné osoby zdravotně znevýhodněným osobám zabezpečovat jejich životní potřeby. Cílem služeb sociální péče je poskytnout klientům podmínky k zajištění jejich soběstačnosti a zapojení do běžného života společnosti. Služby sociální péče zahrnují: pomoc při zvládnutí běžných úkonů péče o vlastní osobu, pomoc při osobní hygieně, poskytnutí stravy, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti, pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů. Tyto služby jsou poskytovány za úhradu.
- **Služby sociální prevence** – Napomáhají zabránit sociálnímu vyloučení osob k překonání jejich nepříznivé sociální situace.

➤ **Sociální služby jsou děleny dle místa jejich poskytování na:**

- **Terénní služby** – jsou zajišťovány v prostorách, kde klient žije, pracuje, vzdělává se nebo tráví svůj volný čas. (např. pečovatelská služba, osobní asistence či terénní programy pro ohroženou mládež.).
- **Ambulantní služby** – jsou poskytovány ve specializovaných zařízeních, do kterých klienti pravidelně dochází. (např. poradny, denní stacionáře pro osoby se zdravotním postižením nebo kontaktní centra pro osoby ohrožené závislostí na návykových látkách).
- **Pobytové služby** – jsou zabezpečovány v zařízeních, kde klienti během určitého období svého života žijí (např. domovy pro seniory či pro OZP, chráněné bydlení pro OZP či azylové domy pro matky s dětmi nebo osoby bez přístřeší).

➤ **Mezi služby sociální péče patří:**

- **Osobní asistence** – je terénní služba sociální péče realizovaná jinou osobou v přirozeném prostředí. Tato služba není časově omezena a není specifikována na konkrétní službu.
- **Pečovatelská služba** – je terénní nebo ambulantní služba poskytovaná ve vymezeném časovém úseku na konkrétní službu.
- **Tísňová péče** – je terénní hlasovou, případně elektronickou komunikací pro osoby vystavené riziku ohrožení zdraví nebo života.
- **Průvodcovské a předčitatelské služby** – jsou terénní nebo ambulantní služby pomáhající v oblasti orientace nebo komunikace při vyřizování osobních záležitostí
- **Podpora samostatného bydlení** – je terénní služba poskytovaná v domácnosti OZP při zajištění chodu domácnosti.
- **Odlehčovací služby** – jsou ve formě terénní, ambulantní nebo pobytové služby. Poskytují pečující osobě o znevýhodněné osoby odpočinek a prostor pro vyřízení vlastních záležitostí.
- **Centra denních služeb** – je časově omezená ambulantní služba pro zdravotně znevýhodněné občany. Tato služba obsahuje činnosti posilující samostatnost a soběstačnost osob.
- **Denní a Týdenní stacionáře** – jsou celodenní, resp. týdenní nepřetržitou službou pro zdravotně znevýhodněné osoby.
- **Domovy pro OZP** – jsou dlouhodobými pobytovými službami pro OZP vyžadující pravidelnou pomoc jiné osoby. Nad rámec základních služeb sociální péče poskytují i ubytování.
- **Domovy pro seniory** – jsou dlouhodobými pobytovými službami pro osoby se sníženou soběstačností z pravidla s ohledem na jejich věk, případně zdravotní stav. Nad rámec základních služeb sociální péče poskytují i ubytování.
- **Domovy se zvláštním režimem** – jsou dlouhodobými pobytovými službami se specifickým režimem pro osoby se sníženou soběstačností z důvodu chronického duševního onemocnění, závislosti na návykových látkách, osobám se stařeckou, Alzheimerovou demencí a další typy demencí, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné osoby.

- **Chráněné bydlení** – je pobytová služba poskytovaná OZP ve formě skupinového, popřípadě individuálního bydlení, které má formu běžného bydlení v bytech a domech.
- **Sociální služby poskytované ve zdravotních zařízeních** – jsou pobytovými sociálními službami osobám, které již nevyžadují ústavní zdravotní péči, ale prozatím nejsou schopny obejít se bez pomoci jiné fyzické osoby,
- **Služby sociální prevence** – napomáhají předcházet sociálnímu vyloučení osob, které jsou ohrožené sociálně negativními jevy. Cílem služeb sociální prevence je eliminovat šíření nežádoucích společenských jevů. Podle specifika služeb jsou služby sociální prevence poskytovány bezplatně nebo za úplatu.

➤ **Mezi služby sociální prevence poskytnuté bez úhrady patří:**

- **Raná péče** – je terénní nebo ambulantní službou pro rodiče s handicapovanými dětmi do věku 7 let. Tato služba (obsahuje především vzdělávací, aktivizační a sociálně terapeutické činnosti) je zaměřena na podporu rodiny s ohledem na specifické potřeby dítěte.
- **Telefonická krizová pomoc** – terénní přechodná služba pro osoby, kterou nejsou osoby schopny řešit samostatně.
- **Tlumočnické služby** – jsou terénní nebo ambulantní službou pro zdravotně postižené osoby s poruchami komunikace umožňující zprostředkování kontaktu s okolím a uplatnění jejich práv.
- **Kontaktní centra** – ambulantní, popř. terénní služby pro osoby se závislostí na návykových látkách.
- **Krizová pomoc** – terénní, ambulantní, popř. pobytová služba dočasného charakteru pro osoby v obtížné životní situaci, kterou nejsou osoby schopny řešit samostatně.
- **Intervenční centra** – ambulantní, terénní nebo pobytová služba poskytující pomoc osobě ohrožené násilným chováním jiné osoby. Zajišťuje spolupráci mezi orgány veřejné správy.
- **Nízkoprahová denní centra** – ambulantní, popř. terénní služba pro osoby bez přístřeší nebo ohrožené společensky nežádoucími jevy.

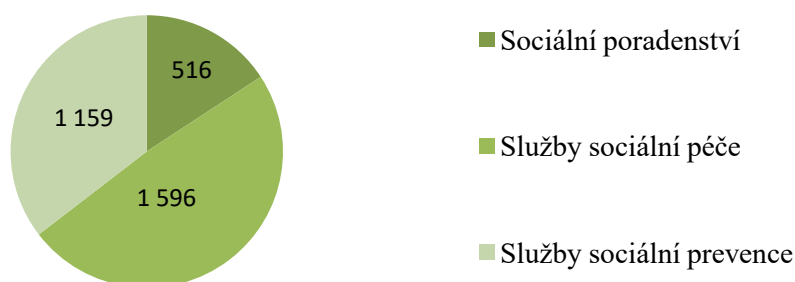
- **Služby následné péče** – ambulantní nebo pobytová služba poskytují pomoc osobě s chronickým duševním onemocněním, případně osobám závislým na návykových látkách, zprostředkovávají kontakt se společenským prostředím.
- **Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi** – terénní, popř. ambulantní služby poskytované rodinám s dítětem, kde existují rizika ohrožení jeho vývoje, obsahuje výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti.
- **Sociálně aktivizační služby pro seniory a OZP** – terénní, popř. ambulantní služby, které zprostředkovávají kontakt se společenským prostředím, zahrnující terapeutické činnosti a pomoc při prosazování práv a zájmů.
- **Sociálně terapeutické dílny** – ambulantní služby pro OZP se sníženou soběstačností, které nejsou z tohoto důvodu umístitelné na otevřeném ani chráněném trhu práce. Podporují zdokonalování pracovních návyků a dovedností formou sociálně pracovní terapie.
- **Terénní programy** – služby pro problémové osoby ohrožené rizikovým způsobem života (např. uživatelé návykových látek). Tyto služby eliminují rizika způsobu jejich života.

➤ **Mezi služby sociální prevence poskytnuté za úhradu patří:**

- **Azylové domy** – poskytují pobytové služby na přechodnou dobu osobám v obtížné životní situaci spojené se ztrátou bydlení.
- **Domy na půl cesty** – poskytují pobytové služby zpravidla pro osoby do 26 let věku v obtížné životní situaci, které ukončily pobyt v ústavních zařízeních. Tyto služby jsou přizpůsobeny jejich specifickým potřebám.
- **Noclehárny** – pobytové ambulantní služby pro osoby bez přístřeší
- **Terapeutické komunity** – poskytují pobytové služby pro osoby ohrožené rizikovým způsobem života (např. uživatelé návykových látek) nebo osoby s chronickým duševním onemocněním, s cílem začlenit tyto osoby do společnosti.
- **Sociální rehabilitace** – poskytuje specifické služby formou terénních, ambulantních, popř. pobytových služeb poskytovaných v centrech sociálně rehabilitačních služeb. Tyto činnosti vedou k dosažení samostatnosti, nezávislosti a soběstačnosti osob s handicapem.

Z výše zmíněného výčtu sociálních služeb převažovala v roce 2015 oblast služeb sociální péče, která tvořila z celkového objemu sociálních služeb v ČR 49 % (zachyceno na obrázku č. 4), služby sociální prevence zaujímaly 35 % a sociální poradenství 16 %.

Počet sociálních služeb dle oblasti

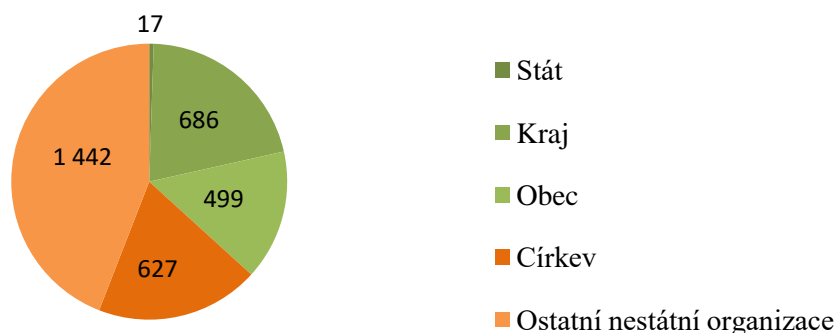
Obrázek 4: Oblast zastoupení sociálních služeb v ČR k 31. 12. 2015

Zpracování vlastní

Zdroj: http://www.mpsv.cz/files/clanky/28270/Statisticka_roc._z_oblasti_prace_a_SZ_2015.pdf

Na zabezpečení sociálních služeb se v ČR dle zřizovatele v roce 2015 podílely 37 % složky státního sektoru (zachyceno na obrázku č. 5), 19 % církve a největší podíl tvořily sociální služby ostatních nestátních organizací tj. 44 %.

Počet sociálních služeb dle zřizovatele

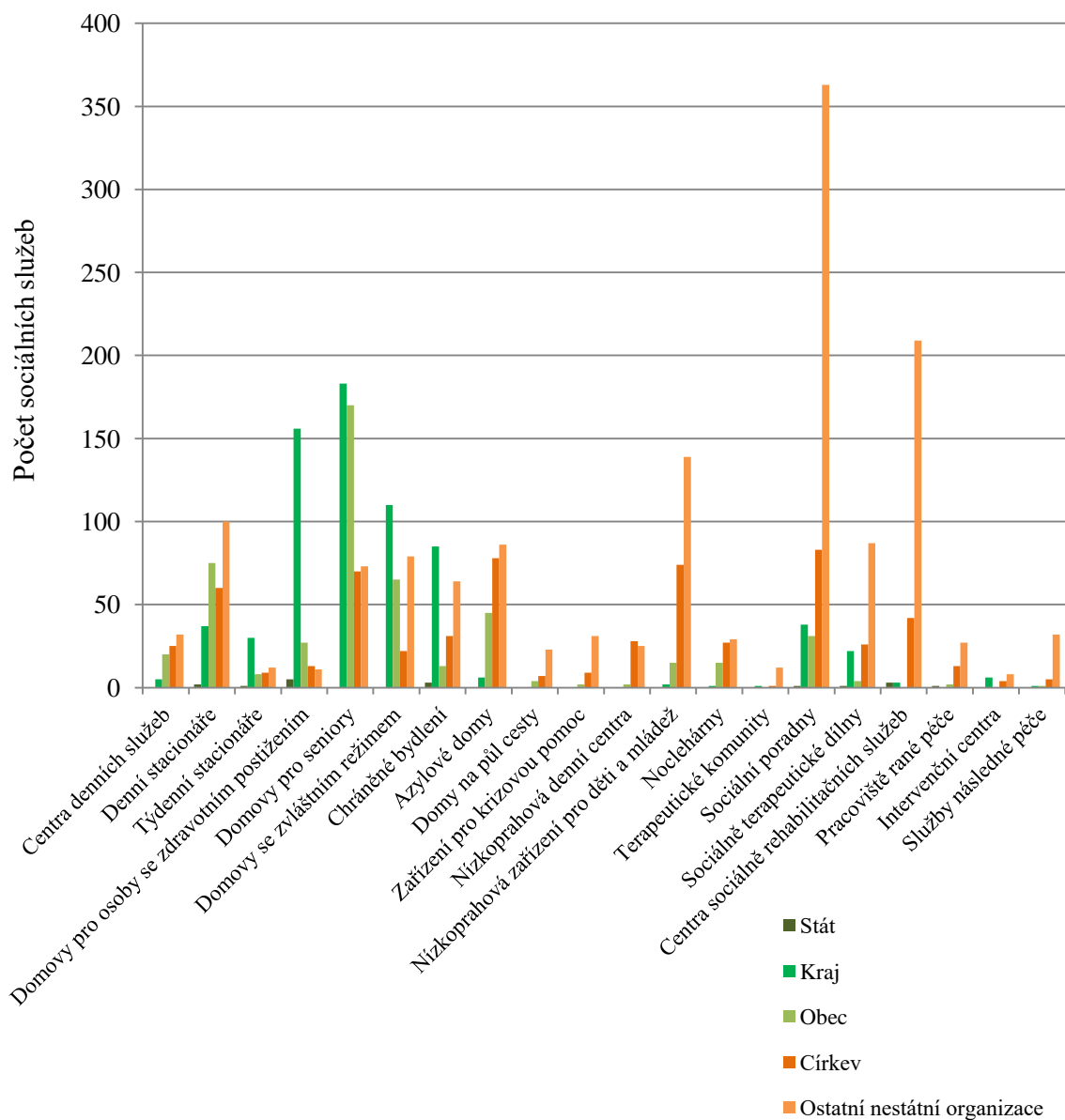
Obrázek 5: Sociální služby v ČR podle zřizovatele k 31. 12. 2015

Zpracování vlastní

Zdroj: http://www.mpsv.cz/files/clanky/28270/Statisticka_roc._z_oblasti_prace_a_SZ_2015.pdf

Členění zastoupení jednotlivých sociálních služeb je zachyceno na obrázku č. 6. Z grafu je patrné, že největší úloha státního sektoru je ve službách pobytového typu, jako jsou např.

domovy pro OZP a seniory a v chráněném bydlení. Oproti tomu služby ambulantního a terénního charakteru, jako jsou např. služby sociální poradny, centra sociálně rehabilitačních služeb, sociálně terapeutické dílny a nízkoprahová zařízení pro děti a mládež jsou doménou ostatních nestátních organizací.

Obrázek 6: Počet zastoupení jednotlivých sociálních služeb v ČR k 31. 12. 2015

Zpracování vlastní

Zdroj: http://www.mpsv.cz/files/clanky/28270/Statisticka_roc._z_oblasti_prace_a_SZ_2015.pdf

4 Charakteristika OZP

Podle autorek Slast'ánové a Durajové (2012) lze za osobu zdravotně postiženou (OZP) považovat takovou osobu, která disponuje určitým fyzickým, mentálním, smyslovým či psychickým onemocněním a její nepříznivý stav je dlouhodobého nebo trvalého charakteru, který nelze výrazně zlepšit ani odstranit.

Světová zdravotnická organizace (World Health Organization dále jen WHO) definovala prostřednictvím Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví (International Classification of Functioning, Disability and Health dále jen ICF) OZP, jako osoby, které disponují specifickými zdravotními vadami a mají určitá omezení v každodenním životě. Podle průzkumu žije na světě více než miliarda lidí (cca 15 % světové populace) s určitým druhem zdravotního postižení. (WHO, 2015) Pfeiffer a Švestková (2008) informují, že pro zdravotně postižené osoby se dříve používalo mezinárodní označení *handicap*, které bylo později nahrazeno pojmem *disability*. WHO avšak nenařizuje jednotné označení pro zdravotně znevýhodněné osoby a naopak akceptuje právo lidí nazývat zdravotně postižené lidi podle vlastního uvážení.

Výše uvedení autoři (2008) uvádí, že ICF definovala stěžejní pojmy včetně jejich rozdílů:

- **postižení (disability)** je zastřešující pojem pro zdravotní omezení nebo nedostatek schopností vykonávat naplno činnosti ve společnosti, které zdraví jedinci provádějí bez větších potíží,
- **porucha (impairment)** je chápána jako vada či poškození tělesné, fyziologické nebo psychologické funkce, které se vyznačuje abnormalitou od klasických stanovených norem,
- **omezení participace (restrictions)** jsou potíže, se kterými se jedinci, kteří disponují určitým postižením, setkávají v zapojení se do běžného života. Míra omezené participace se určuje ve srovnání s tím, co se očekává ve společnosti od jedince bez zdravotního omezení.

Úmluva Organizace spojených národů z roku 2006 považuje za osoby se zdravotním postižením následující: *„Osoby se zdravotním postižením zahrnují osoby mající dlouhodobé fyzické, duševní, mentální nebo smyslové postižení, které v interakci s různými překážkami může bránit jejich plnému a účinnému zapojení do společnosti na rovnoprávném základě s ostatními.“* (UNITED NATIONS, 2006)

4.1 Legislativní vymezení OZP v ČR

V české legislativě jsou OZP vymezeny v zákoně č.108/2006 Sb., o sociálních službách, podle § 3 písmena g, se zdravotním postižením rozumí *„tělesné, mentální, duševní, smyslové nebo kombinované postižení, jehož dopady činí nebo mohou činit osobu závislou na pomoci jiné osoby.“* (MPSV, 2016)

Česká správa sociálního zabezpečení (dále jen ČSSZ) rozeznává rozdíly mezi termíny osoba zdravotně znevýhodněná a osoba se zdravotním postižením. (ČSSZ, 2016)

- **Za osobu zdravotně znevýhodněnou** podle § 67 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějšího zákona č. 136/2014 Sb., dále jen zákon o zaměstnanosti) *„bude uznán občan, který má zachovánu schopnost vykonávat soustavné zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost, ale jeho schopnost být nebo zůstat pracovním začleněným, vykonávat dosavadní povolání nebo využívat dosavadní kvalifikaci či získat novou, je podstatně omezena. Příčinou tohoto omezení je dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav, který má podle poznatků lékařské vědy trvat déle než rok a podstatně omezuje tělesné, smyslové nebo duševní schopnosti a tím i schopnost pracovního uplatnění“.*
- **Za osobu se zdravotním postižením** podle § 67 zákona č. 435/2004 Sb., (zákon o zaměstnanosti) *„je považována fyzická osoba, která je orgánem sociálního zabezpečení uznána invalidní ve třetím, druhém nebo prvním stupni, anebo je zdravotně znevýhodněnou osobou.“*

Dle výše zmíněného zákona jsou osoby zdravotně znevýhodněné podskupinou osob zdravotně postižených, které nejsou uznány invalidními, nepobírají invalidní důchod, ale dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav je omezuje v běžném pracovním zařazení.

Problematicke osob se zdravotním postižením se věnoval i Český statistický úřad (dále jen ČSÚ), kdy v letech 2007 a 2013 provedl Výběrové šetření postižených osob (dále jen VŠPO). Počet OZP není zanedbatelný, neboť z celkového počtu obyvatel 10 516 125 (k 31. 12. 2012) bylo celkem 1 077 673 OZP, což tvoří cca 10,2 % celé populace. (ČSÚ, 2014) Při porovnání dvou zkoumaných období v rámci VŠPO 2007 a VŠPO 2013 došlo k nárůstu o 62 125 OZP oproti předchozímu šetření. I do budoucna se předpokládá, že se počet OZP bude i nadále zvyšovat, a tak je z tohoto důvodu problematice OZP věnována poslední dobou zvýšená pozornost.

4.2 Postavení OZP ve společnosti

Zdravotní postižení zásadně ovlivňuje jednak život samotného zdravotně postiženého jedince, ale také jeho rodinu. Podle Maslowovy pyramidy potřeb (obrázek č. 7), kterou sestavil americký psycholog Abraham Harold Maslow, jsou lidé motivováni určitými potřebami (směrem od nejnižších až po nejvyšší), aby dosáhli hodnoty bytí. První čtyři kategorie označuje autor za nedostatečné potřeby, kdežto pátá kategorie značí potřebu existence ve společnosti. (Šamánková, 2011) Pokud by tato pyramida byla implementovaná na problematice OZP, zabezpečovala by rodina pro OZP nanejvýš tři nejnižší kategorie týkající se základních biologických potřeb, jistot a lásky v rámci rodiny. Výše postavené kategorie však rodina zajistit nedokáže. Handicapovaní potřebují k smyslu svého bytí také sociální kontakty nad rámec rodiny a možnost uplatnit se a být potřebnými.

Obrázek 7: Maslowova pyramida lidských potřeb
Zpracování vlastní
Zdroj: Šamánková, 2011

Podle Buřvalové a Reitmayerové (2007, s. 5), se často zdravotně znevýhodnění jedinci setkávají s „*dysfunkcí sociální role*“, neboť nesplňují očekávané požadavky společnosti na 100 %, a tak bývají nepochopeni nebo jsou dokonce nuceni čelit sociálnímu vyloučení ve společnosti. Před rokem 1989 se v Československé republice většinou nahlíželo na OZP s obavou či dokonce s odporem a často tito jedinci bývali oddělováni od zdravých lidí. Jednalo se o tzv. segregaci (odloučení), kdy OZP byly umístovány v ústavech. Handicapovaní jedinci nebyli vedeni k samostatnosti, nepodporovala se u nich jakákoliv profesní či společenská seberealizace a neměli příležitost zapojit se do běžného dění ve společnosti. (EurActiv.cz, 2012) I zdánlivě na první pohled opačný přístup jako je soucit nebo přehnaná péče o handicapované má nakonec stejné devastující dopady na psychiku těchto osob jako již výše zmíněné negativní přístupy.

Trendem poslední doby se stává integrace OZP do společnosti za pomoci státu, mezinárodních organizací a neziskových organizací. Jak zmiňuje autorka Richterová (2011) na pojem integrace lze nahlížet jako na zapojení minoritní skupiny ve společnosti do skupiny majoritní. Integrace může probíhat dvěma způsoby, a to buď asimilačním, nebo adaptačním způsobem. Rozdíl mezi těmito způsoby spočívá v množství zainteresovaných osob, kdy podle asimilace dochází pouze k přizpůsobení minority hodnotám a chováním majority. U adaptace se vychází z předpokladu, že integrace je záležitostí obou skupin a úspěch integrace je založen na harmonizaci, kompromisu, vzájemném pochopení, respektu a partnerství všech zúčastněných stran. Autorky Buřvalová a Reitmayerová (2007, s. 19) shrnují integraci jednoduchým komplexním označením, kdy osoby jsou ve společnosti „*jeden pro druhého*.“

Výše uvedené autorky (2007) poukazují na skutečnost, že se lidé s vrozeným postižením častěji snáze psychicky adaptují než jedinci, kteří handicap získají v průběhu života. Skutečnost lepší adaptace osob s vrozeným postižením, je jednak v důsledku nemožnosti srovnat život před handicapem s životem s handicapem a také často v důsledku nižší inteligence, díky které si někteří jedinci svůj stav nemohou naplno uvědomit. Zdravotní postižení není pro ně natolik traumatizující, jako pro lidi, kteří se ze dne na den ocitnou závislí na cizí pomoci nebo odkázání na kompenzační pomůcky. Jedinci, kteří jsou náhle nuceni žít s handicapem v důsledku nemoci či úrazu, se musejí smířit se současnou situací a možnostmi které ztratili a zároveň si najít nové způsoby, jak budou v životě fungovat.

Integrace je víceúrovňový proces, který zahrnuje prostorovou, sociální a pracovní integraci. Aby byla usnadněna znevýhodněným osobám integrace ve společnosti, je důležité k tomu přizpůsobit i prostor, a to vybudováním bezbariérových přístupů. Mezi hlavní prostředky integrace lze považovat sociální rehabilitaci, speciální výchovu, vzdělání a pracovní uplatnění.

4.2.1 Inkluze ve vzdělání

Pro úspěšnou integraci OZP ve společnosti je nezbytná integrace již od raného věku. S tím souvisí potřeba začlenění minoritních skupin již v oblasti vzdělání. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) v rámci *Strategie vzdělávací politiky České republiky 2020* zavádí koncept *inkluzivního vzdělávání*, díky kterému chce uplatňovat stejný přístup ke vzdělávání všech žáků v ČR. (MŠMT, 2016a)

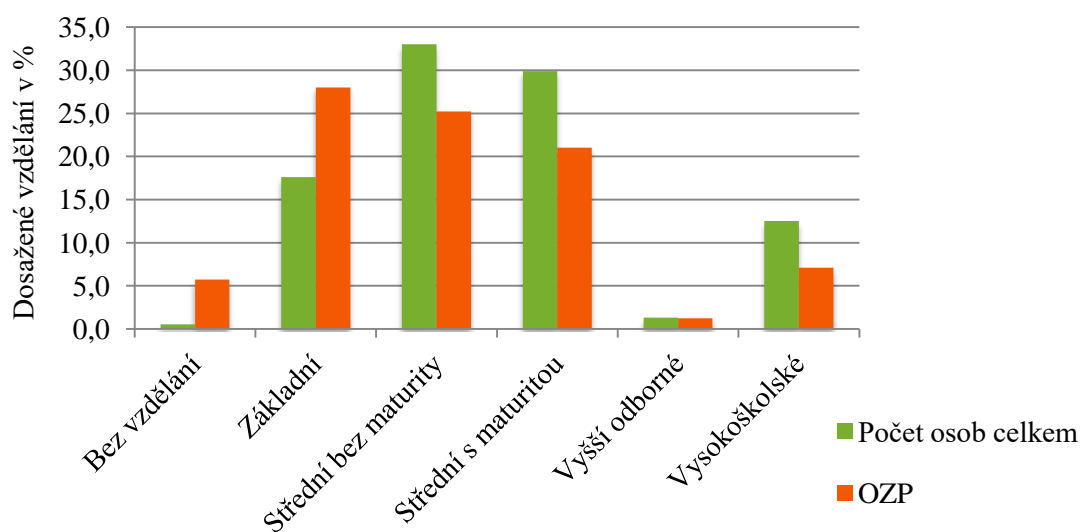
Zákon č. 178/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání od 1. září 2016 garantuje podporu a umožňuje společné vzdělávání žákům se znevýhodněním s ostatními žáky dle principu spádové školy. Školy jsou povinny přijmout tyto žáky a zajistit jim podporu ve formě asistentů a speciálních pomůcek pro možnost dosažení co nejlepšího vzdělání. Žákem se znevýhodněním je na základě § 16 osoba se zdravotním znevýhodněním nebo osoba se sociálním znevýhodněním. Žákům po absolvování vyšetření v Pedagogicko-psychologické poradně je na základě výsledků šetření školou vytvořen individuální vzdělávací program, který obsahuje jednotlivé úlevy a přístupy pedagogů k dítěti. Záměrem inkluze ve vzdělávání je předejít odloučení znevýhodněných od vrstevníků, a naopak podpořit jejich sounáležitost a spolupráci.

Tak jako každé opatření i inkluze má své výhody a nevýhody. Mezi výhody patří sounáležitost mezi minoritní a majoritní skupinou již od útlého věku, která poslouží i pro snadnější adaptaci znevýhodněných v pracovním prostředí v pozdějším věku. Inkluze se jeví, oproti integraci, jako rychlejší způsob v začlenění jedinců do společnosti, avšak přináší několik aspektů ke zvážení. Jedním z nich je náročnější příprava prostředí před příchodem jedince do školy. Je nutné patřičně kvalifikovat příslušné pedagogické pracovníky, upravit vybavení školy po technické stránce a seznámit žáky s danou problematikou znevýhodněných. Většina zdravotně znevýhodněných osob je vázána na

osobního asistenta, který je po celou dobu vyučování k dispozici a pomáhá s nejrůznějšími činnostmi. Učební látka musí být vzhledem k přítomnosti znevýhodněných upravena, což může značně ovlivnit objem probraného učiva a v důsledku to může omezit vzdělávání zdravých jedinců. Dalším aspektem může být nepřijetí inkluzovaného do kolektivu. Hrozí zde například šikana apod. Z výše předloženého výčtu vyplývá, že inkluzi nelze zavést plošně pro všechny handicapované, ale je nutné posuzovat individuální případy jednotlivě a podle toho rozhodnout, zda není výhodnější postupná integrace prostřednictvím speciálních škol pro zdravotně znevýhodněné.

Novela zákona č. 178/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb. umožňuje i možnost vzdělání dětí se zdravotním postižením ve speciálních školách a třídách. Většinou se jedná o děti se středním až těžkým mentálním postižením, s kombinovanými vadami a děti se specifickými poruchami učení. Po konzultaci a doporučení školského poradenského zařízení, které poradí s výběrem školy, rodiče rozhodnou ve které škole se bude jejich dítě vzdělávat. Nebude již možné umístění a vzdělávání žáků ve speciálních základních školách bez závažnějšího zdravotního postižení.

Z VŠPO 2013 plyne, že z celkového počtu 1 013 366 OZP je 57 332 OZP bez vzdělání (tj. 5,7 %), základní vzdělání má 284 024 osob (tj. 28 %), středním vzděláním bez maturity disponuje 254 975 OZP (tj. 25 %) a s maturitou 212 818 (tj. 21 %). Vyšší odborné vzdělání bylo zaznamenáno u 11 678 osob (tj. 1 %) a vysokoškolské vzdělání u 71 950 OZP (tj. 7 %). V porovnání s celkovou populací v ČR (obrázek č. 8) je obecně nižší vzdělanostní úroveň u osob zdravotně postižených ve zkoumaných kategoriích. Nejvyšších výkyvů mezi zdravou a zdravotně postiženou populací bylo dosaženo v kategorii základního vzdělání, která je nejdominantnější kategorií vzdělání u osob zdravotně postižených. U celkové populace převládá střední vzdělání bez maturity. (ČSÚ, 2014)

Obrázek 8: Porovnání dosaženého vzdělání u OZP a celkové populace ČR

Zpracování vlastní

Zdroj: https://www.czso.cz/documents/10180/20543019/k3_260006-14_1.pdf/4384f318-fcae-4a20-941c-33f10d5a6324?version=1.0

4.2.2 Uplatnění OZP na trhu práce

Práce zaujímá v životě každého jedince důležitou roli, neboť jednak přispívá k finančnímu zabezpečení materiálních potřeb, ale také umožňuje jednotlivci nabýt určitý sociální status, navázat sociální kontakty s okolím, umožňuje seberealizaci a možnost podílet se na vytváření společenských hodnot ekonomického rázu.

Pro OZP je právě uplatnění na trhu práce velice důležité nejen z ekonomického hlediska (OZP pobírají ve většině případů dávky sociálního zabezpečení od státního sektoru), ale i z psychologického hlediska, kdy OZP získávají prostřednictvím práce větší sebevědomí, pocity odpovědnosti, důležitosti a celkově prostor k větší soběstačnosti a možnosti seberealizace. Prostřednictvím zapojení se na trhu práce se OZP snadněji integrují do společnosti, kde už nejsou vnímány pouze jako příjemci transferových dávek, ale také jako osoby aktivně se podílející na ekonomice státu. Naopak vyloučení z pracovního uplatnění může znamenat pro handicapované celkovou deprivaci a deziluzi, protože je jim odepřena možnost vytvářet sociální kontakty mimo rodinu, jedinci ztrácí pracovní návyky a tento stav může vyústit až k sociálnímu vyloučení a silným psychickým problémům.

Slašťanová a Durajová (2012) konstatují, že velká část OZP se nemá možnost zapojit do pracovního procesu, a to i přesto (za předpokladu vyhovujících podmínek na pracovišti), že by většina lidí se zdravotním postižením být zaměstnána mohla. Autorky považují OZP za pracovité, poctivé a loajální ke společnosti, neboť si handicapovaní uvědomují výhody, které plynou ze zaměstnání. Richterová (2011) naopak uvádí, že je důležité nahlížet na OZP individuálně na základě jejich schopností, dovedností, reálných možností a překážek, které jim v důsledku míry jejich postižení (více o postižení v příloze A) mohou zabraňovat v řádném vykonávání určité profese. Někteří jedinci mohou vykonávat určité pracovní činnosti v plném rozsahu a jsou tak schopni se integrovat do pracovního prostředí bez větších problémů, ale druzí jsou naopak v pracovním prostředí méně výkonní a profesní činnosti mohou vykonávat v menším rozsahu. Autorka (2011) poukazuje na možné důvody vyšší nezaměstnanosti u handicapovaných, mezi které může patřit absence základních vlastností požadovaných v pracovní sféře, se kterými se setkáme běžně v soukromém sektoru. Jedná se například o nedostatek motivace, ctižádostivosti, soutěživosti, angažovanosti, flexibility a odolnosti vůči stresu. Handicapovaní se často špatně vyrovnávají s měnícími se podmínkami a postupy v pracovním prostředí a hůře snášejí kritiku na svoji osobu. Je proto potřeba větší tolerance a citlivější přístup ze strany zaměstnavatelů.

Riziko nezaměstnanosti je u OZP mnohem vyšší než u lidí zcela zdravých. Jedním z důvodů vyššího počtu nezaměstnaných u OZP může být nízká pracovní kvalifikace především u starších obyvatel, neboť v důsledku minulého režimu v Československu (do roku 1989) nebylo OZP poskytnuto potřebné speciální vzdělávání. Dalšími faktory jsou míra zdravotního postižení (viz příloha A), která může omezovat jedince ve výkonu určitých činností, psychický a mentální stav jedinců, který neumožňuje vykonávat samostatně činnosti, prostorové překážky, které zabraňují tělesně postiženým přístup do budov či dopravních zařízení a v neposlední řadě postoj společnosti k handicapovaným, který je ovlivněn zejména nedostatkem informací, zažitých stereotypů a předsudků. Vhodným nástrojem pro překonání vyloučení z pracovního prostředí mohou být integrační programy, které se specializují na podporu rozvíjení schopností OZP a následně získání pracovního uplatnění. Richterová (2011) upozorňuje na integrační programy pro nezaměstnané OZP, které jsou zprostředkovávány ve většině případů nestátními

neziskovými organizacemi (NNO) prostřednictvím chráněných nebo sociálně terapeutických dílen, poradenských služeb nebo vzdělávacích center. Tyto programy se specializují především na profesní, sociální a psychologické poradenství, vzdělávací aktivity, rekvalifikační kurzy, práci s asistenty, práci na zkoušku pro získání pracovních návyků a praxe a na chráněné podporované zaměstnávání. Chráněné zaměstnávání je nejvhodnější variantou zejména pro osoby s těžší formou postižení především mentálního charakteru, které potřebují speciální přístup, zkrácenou pracovní dobu, upravené pracovní prostředí atd.

Nabídka pracovních míst a zajištění podpůrného procesu integrace na trhu práce (tj. poradenská činnost, vzdělávací kurzy atd.) je od NNO široká, nicméně co se týká odvětví pracovního uplatnění, je víceméně jednotvárná. Jedná se především o dílny zaměřené na výrobu keramiky, šperků, textilních doplňků, ručního papíru, reklamních předmětů atd. Dále NNO nabízí uplatnění v profesích úklidových, šicích, zahradnických a tiskařských služeb.

Ekonomická aktivita u OZP je značně omezená, což vyplývá ze statistických údajů (tabulka č. 4), kde nejpočetnější skupinu OZP tvoří nepracující důchodci, kteří jsou zde zastoupeni 69 %.

Tabulka 4: Ekonomická aktivita OZP v roce 2013

Ekonomická aktivita	Počet
Studující	23 270
Zaměstnaný/á, OSVČ	91 620
Nezaměstnaný/á	14 690
Pracující důchodci	87 075
Nepracující důchodci	699 134
V domácnosti	3 268
Ostatní	17 565
Není známo	76 743
Celkem	1 013 366

Zpracování vlastní

Zdroj: VŠPO 2013 ČSÚ, 2014

5 Úloha státního sektoru při integraci OZP

Stát zastává několik úloh v integraci OZP do společnosti. Jednou z nich je finanční a kompenzační úloha, kdy prostřednictvím transferových dotací zajišťuje OZP stabilní finanční příjem např. ve formě invalidního důchodu, sociálních dávek apod. Další úlohou je podpora integrace do pracovního procesu a s tím spojená úprava bezbariérových přístupů do zaměstnání a do klíčových veřejných prostorů.

5.1 Finanční a kompenzační úloha státu

Podle § 39 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, stát poskytuje OZP pravidelnou dávku ve formě invalidního důchodu, kdy je výše dávky upravena dle stupně invalidity, a to podle procentuálního poklesu pracovní schopnosti (nejméně o 35 %), která se stanovuje na základě rozhodnutí okresní správy sociálního zabezpečení (MPSV, 2011):

- invalidita I. stupně se uděluje při poklesu pracovní schopnosti o 35–49 %
- invalidita II. stupně se uděluje při poklesu pracovní schopnosti o 50–69 %
- invalidita III. stupně se uděluje při poklesu pracovní schopnosti min. o 70 %

Výše invalidního důchodu je stanovena dle § 41 zákona o důchodovém pojištění a skládá se ze dvou složek (MPSV, 2011):

- ze základní výměry stanovena procentní sazbou z průměrné mzdy (9 %)
- z procentní výměry podle doby pojištění a míry stupně invalidity
  - 0,5 % výpočtového základu měsíčně, jedná-li se o invaliditu I. stupně
  - 0,75 % výpočtového základu měsíčně, jedná-li se o invaliditu II. stupně
  - 1,5 % výpočtového základu měsíčně, jedná-li se o invaliditu III. stupně

Invalidní důchody jsou zdravotně postiženým jedincům, kteří splňují požadovaná kritéria a mají nárok pro udělení invalidního důchodu vypláceny do doby, než dosáhnou věku 65 let. Po dosažení výše stanovené věkové hranice mají OZP nárok na starobní důchod ve výši, v jaké náležel dosavadní invalidní důchod. Pokud OZP vykonávala soustavně zaměstnání, může požádat o výpočet starobního důchodu podle standardních pravidel a získat starobní důchod, který může být vyšší, než byla původní výše invalidního důchodu. (MPSV, 2011).

Osoby, které nejsou plně soběstačné a jsou závislé ve vykonávání určitých základních životních úkonů na pomoci jiných fyzických osob, mají právo na získání finančního příspěvku na péči. Tento příspěvek slouží na zajištění péče, kterou jim poskytuje buď osoba blízká, nebo asistent sociální péče, zdravotní nebo hospicové zařízení.

Stát dále poskytuje OZP určitá finanční zvýhodnění (podle zákona č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek OZP a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů), ať už se jedná o příspěvek na mobilitu, příspěvek na zvláštní pomůcku nebo průkaz OZP. (MPSV, 2016b)

Průkaz OZP náleží osobám s tělesným, smyslovým nebo duševním postižením dlouhodobého stavu, které podstatně stěžuje jejich mobilitu nebo orientaci v prostoru. Průkaz lze získat pouze na základě správního řízení. Podle stupně omezení schopnosti pohyblivosti a orientace, který posuzuje lékař okresní správy sociálního zabezpečení, jsou vydávány tři druhy průkazů: TP, ZTP a ZTP/P. Nárok na obdržení průkazu TP náleží osobám se středně těžkým funkčním postižením pohyblivosti nebo orientace. Osoby s těžkým funkčním postižením pohyblivosti nebo orientace žádají o průkaz ZTP a osoby se zvláště těžkým funkčním postižením nebo úplným postižením pohyblivosti nebo orientace s potřebou průvodce mají právo na získání průkazu ZTP/P. (MPSV, 2016a)

Státní orgány se snaží situaci zdravotně znevýhodněným občanům usnadnit a částečně kompenzovat, např. tím, že v mnohých městech mají držitelé průkazu ZTP a ZTP/P bezplatné jízdné v městské hromadné dopravě včetně vyhrazeného místa k sezení nebo zlevněné jízdné na vnitrostátních spojích autobusové a vlakové dopravy. Osobám s průkazkou ZTP nebo ZTP/P bývají poskytovány slevy na kulturní a sportovní akce.

Úřad obce s rozšířenou působností vydává pro přepravu osob těžce zdravotně postižených parkovací průkaz (podle zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu § 67 Speciální označení vozidel a osob). Těžce zdravotně postiženým je poskytován prostřednictvím Úřadu práce ČR (dále jen ÚP) příspěvek na mobilitu.

5.2 Podpora integrace OZP do pracovního procesu

Prioritou národního i nadnárodního hospodářství je podporovat ekonomiku s vysokou zaměstnaností, která se bude vyznačovat jednak hospodářskou, ale také sociální a územní soudržností. Aby bylo umožněno sociálně vyloučeným skupinám (např. OZP) se aktivně zapojovat do společnosti je nutné přizpůsobit pracovní prostředí těmto jedincům. Dle autorek Slašťanová a Durajová (2012) náleží OZP právo jednak na zvýšenou ochranu na trhu práce, na pracovní rehabilitaci, na pomoc při přípravě na budoucí zaměstnání, na specializované rekvalifikační kurzy a specifické pracovní podmínky. Příkladem podpůrné integrace OZP ze strany státu může být například využívání nástrojů v rámci aktivní politiky zaměstnanosti, pracovní rehabilitace, rekvalifikačních kurzů a přípravy na budoucí zaměstnávání.

➤ **Aktivní politika zaměstnanosti**

Aktivní politika zaměstnanosti (dále jen APZ) představuje komplex prostředků, které slouží k zajištění maximální zaměstnanosti. Právo na zaměstnání podle základních práv občana mají všichni bez ohledu na národnost, rasu, barvu pleti, pohlaví, jazyk, věk, náboženství, politické smýšlení a zdravotní stav. Aktivní politiku zaměstnanosti realizují jednotlivé úřady práce a Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky (dále jen MPSV). Klíčovou úlohou APZ je podporovat zaměstnávání osob, které s ohledem na svůj zdravotní stav, věk, péči o dítě nebo jiné bariéry potřebují zvýšenou pomoc při vstupu na trh práce. Cílovými klienty jsou podle MPSV (2012):

- uchazeči o zaměstnání, kteří jsou v evidenci vedeni dlouhodobě,
- osoby se zdravotním postižením,
- absolventi škol bez praxe, nebo osoby s nedostatečnou kvalifikací,
- uchazeči o zaměstnání do 25 let věku,
- uchazeči o zaměstnání nad 55 let,
- ženy vracející se na trh práce po mateřské nebo rodičovské dovolené,
- uchazeči o zaměstnání pečující o děti do 10 let věku,
- uchazeči o zaměstnání, kterým je třeba věnovat zvýšenou péči z jiných důvodů (např. z důvodu ohrožení sociálním vyloučením).

Mezi nástroje APZ (MPSV, 2012), které se řídí zákonem č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti patří:

- rekvalifikace,
- investiční pobídky,
- veřejně prospěšné práce,
- společensky účelná pracovní místa,
- překlenovací příspěvek,
- příspěvek na zapracování,
- příspěvek při přechodu na nový podnikatelský program,
- poradenství,
- cílené programy k řešení zaměstnanosti,
- podpora zaměstnávání osob se zdravotním postižením.

➤ **Pracovní rehabilitace**

Jedná se o naplánování individuálních činností, které umožní zdravotně postiženým osobám získat a udržet si vhodné zaměstnání. Pracovní rehabilitaci zabezpečuje příslušný ÚP a hradí náklady, které s ní souvisí. Pracovní rehabilitace zahrnuje především poradenskou činnost ohledně volby povolání, přípravu na budoucí povolání a specializované rekvalifikační kurzy. Cílem pracovní rehabilitace je rozvoj vědomostí, schopností, dovedností a návyků potřebných k výkonu vybrané profese. (MPSV, 2015)

➤ **Rekvalifikace**

V rámci pracovní rehabilitace je prostřednictvím specializovaných kurzů poskytnuta možnost získat zdravotně postiženým osobám potřebnou kvalifikaci na budoucí povolání.

➤ **Příprava na budoucí zaměstnání**

Během přípravy na budoucí zaměstnání je zdravotně znevýhodněným umožněno získávat na pracovištích potřebné znalosti, dovednosti a návyky, které jsou nutné pro výkon zvoleného povolání. Příprava k práci se provádí buď na pracovištích zaměstnavatele, na

chráněných pracovních místech nebo ve vzdělávacích zařízeních, a to nejdéle na 24 měsíců. (MPSV, 2015)

5.3 Práva a povinnosti zaměstnavatelů zaměstnávat OZP

Stát v rámci APZ (konkrétně v oblasti zvýšení počtu zaměstnaných OZP) nařídil zaměstnavatelům s více než 25 zaměstnanci v pracovním poměru (podle § 81 odst. 1 vyhlášky č. 518/2004 Sb., zákona o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů) zaměstnávat OZP a to ve výši povinného podílu 4 % z celkového počtu svých zaměstnanců. Pro stanovení konkrétního povinného počtu zaměstnanců se zdravotním postižením se vychází z průměrného ročního počtu zaměstnanců ve společnosti (podle § 15 vyhlášky č. 518/2004 Sb., zákona o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů). (MPSV, 2016c)

Zaměstnavatelé mají právo (podle MPSV, 2016c) zvolit si způsob plnění povinného podílu zaměstnávání OZP, a to následujícími způsoby:

- zaměstnáváním OZP v pracovním poměru,
- odebíráním výrobků nebo služeb (tzv. náhradní plnění) od organizace, které zaměstnávají více než 50 % OZP nebo od osob samostatně výdělečně činných, které jsou OZP,
- odvodem do státního rozpočtu, který činí 2,5násobek průměrné mzdy za 1. až 3. čtvrtletí sledovaného kalendářního roku za každou OZP, kterou by měl zaměstnavatel zaměstnávat.

V případě neplnění povinného podílu zaměstnávání OZP jedním z výše zmíněných způsobů (nebo kombinací výše zmíněných), hrozí zaměstnavateli pokuta za správní přestupek (dle § 139 a 140 zákona o zaměstnanosti) až do výše 1 mil. Kč. (MPSV, 2016c)

Podle Slašťanové a Durajové (2012) musí zaměstnavatelé ze zákona upravit za své náklady pracoviště a pracovní podmínky pro OZP, zajistit řádné zaškolení nebo zaučení pro vykonávání určité profese a vést evidenci zaměstnaných OZP a evidenci pracovních míst vyhrazených pro OZP. Výše uvedené autorky (2012) zmiňují i naopak práva zaměstnavatelů, kteří zaměstnávají OZP, a to např. podle zákona č.137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, kdy zaměstnavatelé zaměstnávající OZP jsou zvýhodňováni při

zadávaní veřejných zakázek, neboť zadavatel v oznámení o zahájení zadávacího řízení může stanovit podmínku, kdy se může přihlásit do veřejné soutěže pouze dodavatel, který zaměstnává více než 50 % OZP z celkového počtu zaměstnanců. Mezi další práva patřící zaměstnavatelům zaměstnávající OZP patří příspěvky na podporu zaměstnávání OZP (viz následující podkapitola).

5.4 Příspěvky na podporu zaměstnávání OZP

V rámci APZ mohou zaměstnavatelé u příslušných úřadů práce (dále jen ÚP) žádat o příspěvky stahující se k zaměstnávání OZP. Zaměstnavatelům bývají po vzájemné dohodě s ÚP poskytovány příspěvky na provoz chráněného pracovního místa a na částečnou úhradu provozních nákladů chráněného pracovního místa.

➤ Příspěvek na provoz chráněného pracovního místa

Zaměstnavatel má právo podat žádost o vymezení či zřízení chráněného pracovního místa (dále jen CHPM) k příslušnému ÚP dle místa, podnikání. Výše poskytovaného příspěvku (viz tabulka č. 5) na CHPM se řídí ustanovením § 75 zák. č. 435/2004 Sb. o zaměstnanosti. Podmínkou získání příspěvku, je splnění povinnosti obsazení CHPM po dobu 3 let. Příspěvek ohledně CHPM náleží po domluvě s ÚP i OZP, která se rozhodne vykonávat samostatně výdělečnou činnost. (MPSV, 2012) Příspěvek se liší dle aktuální průměrné mzdy. Pro rok 2015 činila mzda 25 903 Kč. (MPSV, 2016c)

➤ Příspěvek na částečnou úhradu provozních nákladů

Na základě dohody s příslušným ÚP dle § 78 (nejdříve však po uplynutí 12 měsíců ode dne zřízení a vymezení CHPM), může zaměstnavatel žádat o příspěvek na částečnou úhradu provozních nákladů. Maximální výše ročního příspěvku činí 48 000 Kč (viz tabulka č. 5). Zaměstnavateli, který zaměstnává více než 50 % OZP, náleží náhrada 75 % skutečně vynaložených finančních prostředků na mzdy nebo platy na OZP, které jsou v pracovním poměru, včetně povinných odvodů, nejvýše však měsíčně 8 800 Kč. Výše příspěvku se odvíjí od průměrné mzdy za 1. – 3. čtvrtletí předchozího roku. Za rok 2015 činila průměrná mzda 25 903 Kč. Zaměstnavatelé OZP mohou žádat i o zvýšení příspěvku o částku

odpovídající prokázaným dalším nákladům vynaložených na zaměstnávání OZP. Výše zvýšeného příspěvku činí měsíčně nejvýše 2 700 Kč. (Integrovaný portál MPSV, 2016c)

Tabulka 5: Výše příspěvků nástrojů APZ zaměřených na OZP v roce 2016

Nástroj APZ	Výše příspěvku		Příspěvek na období
CHPM (§ 75 odst. 5)			
Pro OZP	max. osminásobek průměrné mzdy	207 224 Kč	nejméně 3 roky
Pro OZP s těžším postižením	max. dvanáctinásobek průměrné mzdy	310 836 Kč	
Částečná úhrada nákladů CHPM (§ 76 odst. 2)	Roční výše příspěvku	48 000 Kč	12 měsíců

Zpracování vlastní

Zdroj: <https://portal.mpsv.cz/upcr/kp/lbk/kop/liberec/apz>

Ze statistických údajů (tabulka č. 6) vyplývá, že v rámci APZ bylo v roce 2015 v rámci chráněného pracovního místa umístěno zaměstnavatelem 1 232 uchazečů. Od roku 2012 došlo ke zvýšení počtu ročně umístěných uchazečů o 415 osob.

Tabulka 6: Statistické údaje vybraných nástrojů APZ pro OZP 2012–2015

Nástroje APZ	Vytvořená místa				Umístění uchazeči			
	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015
CHPM pro OZP	644	706	1 115	848	817	768	1 132	1 232

Zpracování vlastní

Zdroj: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/stro>

Z veřejně dostupných statistik ČSÚ, které provedlo šetření v rámci VŠPO 2007 a VŠPO 2013 vyplývá, že došlo ke snížení počtu OZP, které pobírají minimálně jednu dávku sociálního zabezpečení, a to i přesto, že celkový počet OZP oproti předchozímu období vzrostl. Jak znázorňuje tabulka č. 7, nejdominantnější skupinu z dávek sociálního zabezpečení v rámci počtu čerpajících OZP tvořil tzv. jiný důchod z důchodového pojištění. Do této sekce patří nejrůznější typy důchodů (např. starobní, vdovský, sirotčí apod.) V porovnání dvou období došlo celkově ke snížení počtu OZP, které čerpají invalidní důchody, a naopak vzrostl příspěvek na péči. Dávky sociální péče a jiné rodinné dávky byly nahrazeny nově zavedenými příspěvky, jako je např. příspěvek na mobilitu, státní sociální podpora nebo pomoc v hmotné nouzi. (ČSÚ, 2013)

Tabulka 7: Struktura dávek sociálního zabezpečení v rámci VŠPO 2007 a 2013

Charakter dávek sociálního zabezpečení		Počet OZP v rámci VŠPO 2007	Počet OZP v rámci VŠPO 2013
Invalidní důchod pro invaliditu	1. stupně (částečný)	94 150	54 984
	2. stupně	0	59 091
	3. stupně (plný)	252 885	153 524
Jiný důchod z důchodového pojištění		416 624	416 302
Příspěvek na péči		193 617	232 132
Dávky sociální péče		54 964	0
Jiné rodinné dávky		35 212	0
Příspěvek na mobilitu		0	129 389
Státní sociální podpora		0	37 097
Pomoc v hmotné nouzi		0	6 597
Není známo		59 482	133 352
Počet OZP pobírající dávky		844 093	793 036
Počet OZP nepobírající dávky		111 973	151 285
Celkově OZP		1 015 548	1 077 673

Zpracování vlastní

Zdroj: ČSÚ 2008, ČSÚ 2014

5.5 Daňové úlevy při zaměstnávání OZP

Slašťanová a Durajová (2012) poukazují na skutečnost, že zaměstnavatelé, kteří zaměstnávají OZP, mají dle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů nárok na daňové úlevy při výpočtu dani z příjmu právnických osob. U zaměstnávání OZP (tzv. lehčího typu) mohou zaměstnavatelé uplatnit slevu na dani ve výši 18 000 Kč za každého zaměstnance a při zaměstnávání osob s těžším zdravotním postižením mají právo zaměstnavatelé snížit daň o částku 60 000 Kč. Pokud zaměstnavatelé umožňují pracovat nejméně 25 zaměstnancům, z čehož je více než 50 % osob se zdravotním postižením, mají nárok na slevu 50 % daně z příjmu právnických osob. Daňové zvýhodnění se týká i samotných OZP, kdy pro osoby pobírající invalidní důchod I. stupně jde o slevu 2 520 Kč, pro osoby s přiznáním invalidního důchodu II. stupně je to částka 5 040 Kč a pro těžce postižené osoby s invalidním důchodem III. stupně je to částka 16 140 Kč.

5.6 Podpora OZP v rámci Evropské unie

Z důvodu zvyšujícího se počtu OZP, věnuje EU této problematice zvýšenou pozornost, jak značí např. vydání *Evropské strategie pro pomoc OZP 2010-2020*. Cílem tohoto vydání je zlepšit postavení postižených za podpory EU, ať už po finanční stránce, tak ale také prostřednictvím výzkumu, osvěty a sběru statistických údajů. Výše zmíněná strategie nese společné prvky se *Strategií Evropa 2020*. Tyto dvě strategie se prolínají v zaměření se na míru chudoby, zaměstnanosti a úroveň vzdělání OZP. Prvně zmiňovaná strategie stanovuje osm klíčových oblastí, mezi které patří přístupnost, zapojení do společnosti, rovnost, zaměstnanost, vzdělávání a odborná příprava, sociální ochrana, zdraví a vnější činnosti. Jednotlivé fondy EU se v rámci svých programů snaží podporovat vytyčené cíle, kterých chtějí strategie dosáhnout. Jedním z příkladů je Evropský sociální fond, který podporuje v rámci *Operačního programu* (dále jen OP) *Zaměstnanost 2014 - 2020* (spadající pod MPSV) integraci OZP po pracovní stránce. Projekty v rámci *OP Zaměstnanost* usilují o rovné příležitosti na trhu práce zaměřující se na pracovní i sociální začlenění OZP. Podporovány jsou také poradenské a informační programy, které slouží jednak k výběru vhodných nástrojů APZ, tak také k poskytování osvěty ohledně problematiky OZP. Dalším důležitým programem je *OP Výzkum, vývoj a vzdělávání 2014 - 2020*, který je spravován MŠMT. Jednou z prioritních os v rámci tohoto programu je: *Rovný přístup ke kvalitnímu předškolnímu, primárnímu a sekundárnímu vzdělávání*. (Evropská unie, 2010)

6 Socioekonomická analýza subregionu Liberec s ohledem na integraci OZP do společnosti

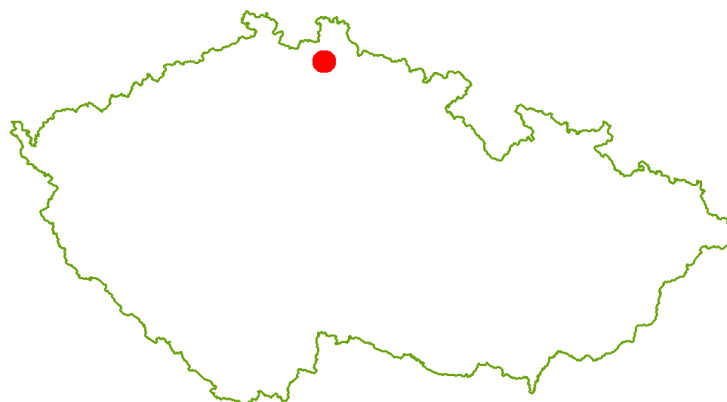
Cílem této části je zpracovat základní informace o zkoumaném prostředí v subregionu Liberec s ohledem na integraci OZP do společnosti. Sběr informací je prováděn s cílem zjistit stav základních klíčových ukazatelů týkajících se zkoumaného území. Data vychází z dostupných statistických údajů za subregion Liberec, okres Liberec nebo Liberecký kraj s ohledem na nedostatek informací zpracovaných státní správou vztahujících se k nižším územním celkům. Záměrem je provést komparaci poskytovaných sociálních služeb integračního charakteru státním a neziskovým sektorem pro specifickou skupinu obyvatel, kterou tvoří OZP. Na závěr kapitoly jsou shrnuty zjištěné poznatky do SWOT analýzy.

Subregion byl zvolen z důvodu velikosti územního celku. Dle Žižky (2013) je subregion v porovnání s regionem menší komplex, který je tvořen centrem a jeho spádovým územím, jež je důležité z hlediska dojížděky do zaměstnání a do škol z okolních obcí. Za centrum subregionu lze považovat obec, které má min. 1000 obyvatel a splňuje základní občanskou vybavenost např. přítomnost základní školy, ordinace praktického lékaře, pošty atd.

Při sběru dat potřebných ke zpracování analytické části diplomové práce bylo zjištěno, že v oficiálních údajích vydávaných institucemi státní správy, jako jsou např. MPSV, ČSÚ a regionální správní orgány, nejsou všechna data, vztahující se k posuzované problematice zpracována a zveřejněna, a tudíž je nelze do příslušných podkladů zahrnout a musejí být použita do diplomové práce data vztahující se k vyššímu nebo jinému členění územního celku.

6.1 Obecná charakteristika území

Subregion Liberec se nachází ve středu Libereckého kraje situovaného v severní části České republiky (obrázek č. 9). Liberecký kraj hraničí na severovýchodě s polským Dolnoslezským vojvodstvím, na severozápadě s německou spolkovou zemí Sasko. Liberecký kraj s počtem obyvatel 439 639 a rozlohou 3 163,4 km² tvoří čtyři okresy: Česká Lípa, Jablonec nad Nisou, Liberec a Semily. Okres Liberec k 31. 12. 2015 obývalo v 59 obcích 172 681 lidí. (ČSÚ, 2016a)

Obrázek 9: Umístění subregionu Liberec v rámci České republiky

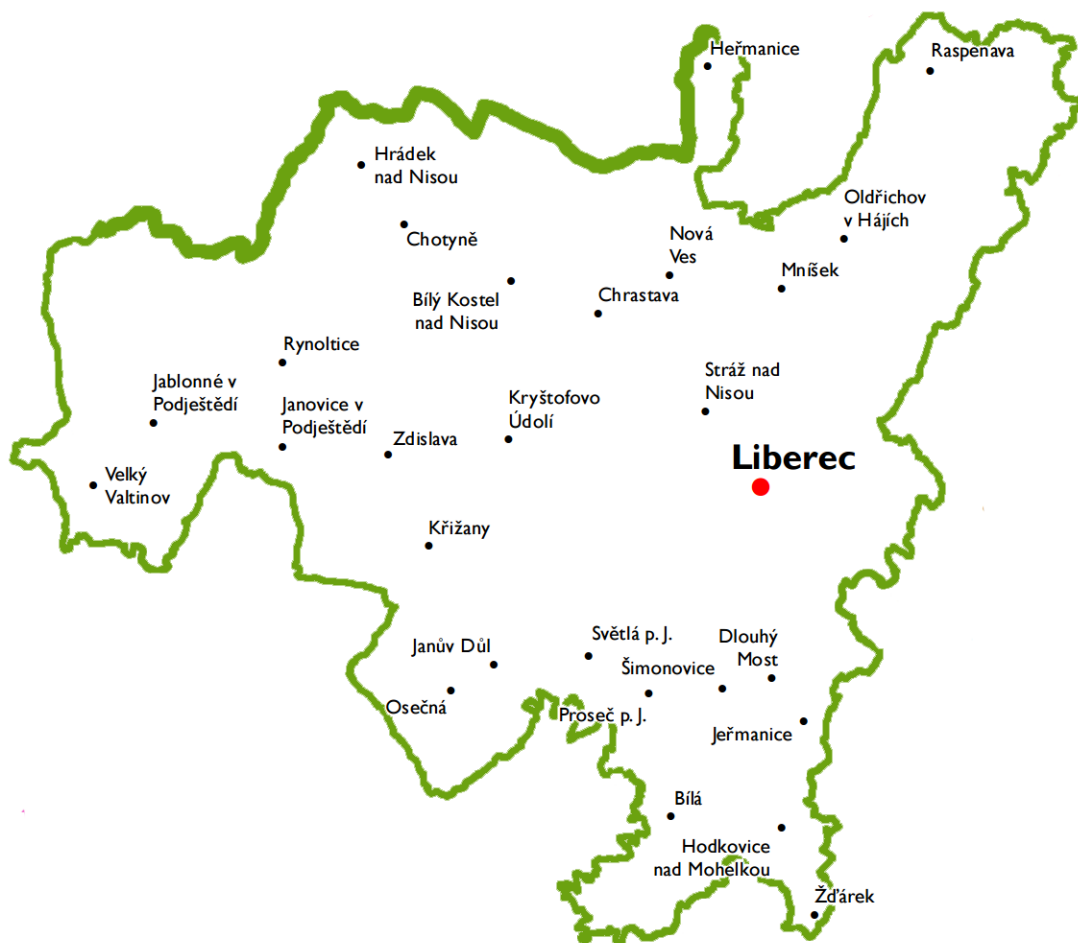
Zpracování vlastní

Zdroj: <http://www.slepamapa.cz/slepa-mapa-cr.html>

Subregion Liberec (584 km²) zaujímá cca 18,5 % rozlohy kraje a žije v něm 32,5 % obyvatel Libereckého kraje (142 681 obyvatel). Subregion Liberec (obrázek č. 10) tvoří 28 obcí². Centrem subregionu je statutární město Liberec, ve kterém žije 103 288 obyvatel, které zastupují 72,4 % všech obyvatel subregionu.

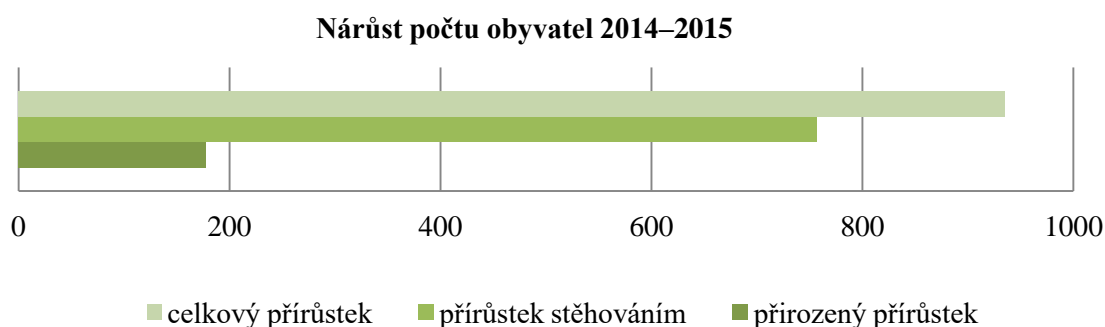
² Seznam obcí subregionu Liberec s demografickými údaji v příloze B, Tabulka B. 1

Obrázek 10: Obce v subregionu Liberec
 Zpracování vlastní
 Zdroj: <http://vyzkum.ef.tul.cz/td/mapy/subregiony.pdf>

6.2 Demografie subregionu

V subregionu Liberec, jenž má 142 681 obyvatel (údaj k 31. 12. 2015) žije 69 635 mužů a 73 046 žen (RIS, 2016). V subregionu došlo za poslední rok k přírůstku o 935 obyvatel, tj. méně než 1 % (přírůstek obyvatel je zachycen na obrázku č. 11). Přírůstek byl způsoben jednak vyšší porodností (narodilo se o 178 obyvatel více, než zemřelo) v poměru s úmrtností, ale hlavně v důsledku kladného migračního salda (přistěhovalo se do subregionu o 757 lidí více, než se vystěhovalo). Při sběru dat za subregion Liberec, okres Liberec a Liberecký kraj, byla zjištěna absence statistických dat týkajících se celkového počtu OZP.

Obrázek 11: Přírůstek obyvatel mezi roky 2014 a 2015 v subregionu Liberec

Zpracování vlastní

Zdroj: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/obce>

6.3 Infrastruktura

Jednou z priorit České republiky v rámci *Národního rozvojového programu mobility pro všechny*, který je současně v souladu s *Úmluvou OSN o právech osob se zdravotním postižením*, je odstraňování překážek a bariér vstupů do veřejných institucí a služeb. Bezbariérový přístup je nutný především u objektů sloužící k zajištění veřejných potřeb a statků (např. budovy úřadů a veřejných orgánů, škol, sociálních a zdravotních služeb apod.). Na odstraňování překážek přístupu do veřejných institucí navazuje program na potřebu zajištění bezbariérové dopravy s nutností nahradit stávající vozové jednotky veřejné dopravy jednotkami nízkopodlažními. (Úřad vlády ČR, 2014)

Subregion Liberec je zapojen do Integrovaného dopravního systému Libereckého kraje (IDOL). Nachází se zde jak autobusová a tramvajová doprava (městská hromadná doprava Liberec, dále jen MHD a příměstská doprava), tak i železniční doprava. Linky MHD v Liberci obsluhují i některé sousední obce ze subregionu jako např. Kryštofovo údolí, Stráž nad Nisou nebo Šimonovice. Postupně jsou v subregionu, dle cílů *Strategie rozvoje Statutárního města Liberec 2014 – 2020* (cíl D - udržitelná mobilita a technická infrastruktura), upravovány nejen přechody pro chodce, chodníky a vstupy do veřejných budov, ale je postupně zajišťována i bezbariérová doprava. (Statutární město Liberec, 2014) MHD je v Liberci, dle informace dopravního ředitele DPMLJ, a.s., provozována 75 vozovými jednotkami, z nichž 69 je nízkopodlažních (tj. 92 %).

6.4 Občanská vybavenost

Subregion Liberec disponuje všemi potřebnými základními institucemi. Mimo standardní instituce využívají v subregionu OZP také specifické služby jako je např. Okresní správa sociálního zabezpečení Liberec (nachází se zde lékařská posudková služba, která uznává stav invalidity), odbor sociální péče a oddělení sociálních činností Magistrátu města Liberec (zde je vydáván parkovací průkaz pro OZP). Příspěvek na mobilitu i příspěvky na zdravotní pomůcky jsou v kompetenci poboček Úřadu práce ČR.

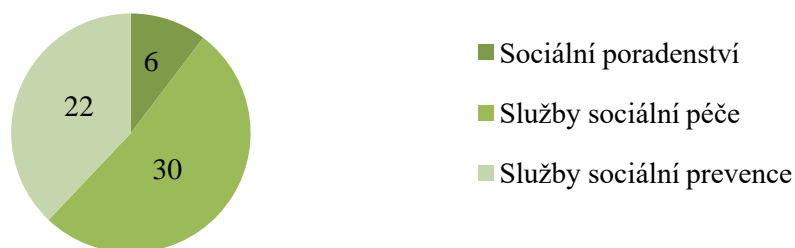
Na území subregionu se nachází celkem 469 zdravotnických zařízení, z toho 392 přímo v centru subregionu Liberec. (ČSÚ, 2016b)

Důležitou úlohu při integraci OZP do společnosti má školství. V oblasti školství v posuzovaném subregionu je k dispozici 56 mateřských škol a 44 základních škol. Střední vzdělání zajišťuje 16 středních odborných škol (obchodní, právní, stavební, strojní, textilní a nábytkářské zaměření) a 3 všeobecná gymnázia. Vyšší vzdělání zabezpečují dvě vyšší odborné školy a jedna veřejná vysoká škola. V subregionu se vyskytují i speciální školy pro zdravotně znevýhodněné žáky. Speciální vzdělání poskytují např. ZŠ ALVALÍDA, ZŠ praktická Liberec, ZŠ a MŠ pro tělesně postižené Liberec, ZŠ a MŠ logopedická v Liberci, Speciálně pedagogické centrum pro zrakově postižené, ZŠ a MŠ Loučná Hrádek nad Nisou. V subregionu je i Akademická poradna a centrum podpory TUL pro uchazeče o studium se specifickými potřebami, která pomáhá OZP absolvovat vyšší stupně vzdělávání. (MŠMT, 2016b)

Liberecký kraj pro lepší informovanost o poskytovaných sociálních službách v kraji uvádí na svých webových stránkách sociálních služeb informace týkající se poskytování sociálních služeb registrovaných dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů a každoročně aktualizuje Katalog sociálních služeb poskytovaných v Libereckém kraji. (Datové centrum sociálních služeb LK, 2016)

Z analýzy sociálních služeb za subregion Liberec s ohledem na integraci OZP (dle registru sociálních služeb MPSV) převažovala v roce 2015 oblast služeb sociální péče, která tvořila z celkového objemu sociálních služeb 52 %, služby sociální prevence zaujímaly 38 % a sociální poradenství 10 % (zachyceno na obrázku č. 12).

Počet sociálních služeb v subregionu dle oblastí

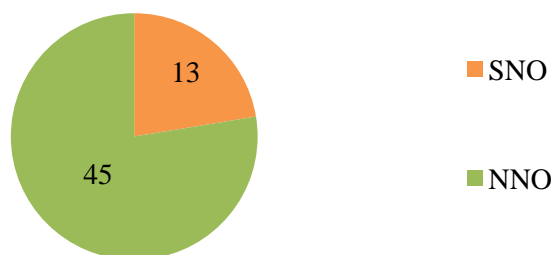
Obrázek 12: Sociální služby dle oblastí v subregionu Liberec v roce 2015

Zpracování vlastní

Zdroj:http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1480422196705_1

V roce 2015 se na zabezpečení sociálních služeb, týkajících se OZP v subregionu Liberec dle zřizovatele, podílely 22 % složky státních neziskových organizací (SNO). Největší podíl v zabezpečování sociálních služeb pro OZP tvořily nestátní neziskové organizace (NNO) včetně církví tj. 78 % (viz obr. č. 13). Ze strukturovaného rozhovoru se zástupci neziskových organizací a primárních dokumentů NNO bylo zjištěno, že NNO zabezpečily ve sledovaném subregionu Liberec v roce 2015 sociální služby pro více než 2 570 OZP (z celkového počtu cca 3 660 OZP využívající dle registru MPSV sociální službu). Sociální služby zajišťované SNO byly v roce 2015 poskytnuty v subregionu 1 090 OZP. Ze šetření vyplývá, že se v roce 2015 podílelo na sociální integraci 70 % NNO (viz příloha C, tabulka C. 1).

Počet sociálních služeb v subregionu dle zřizovatele

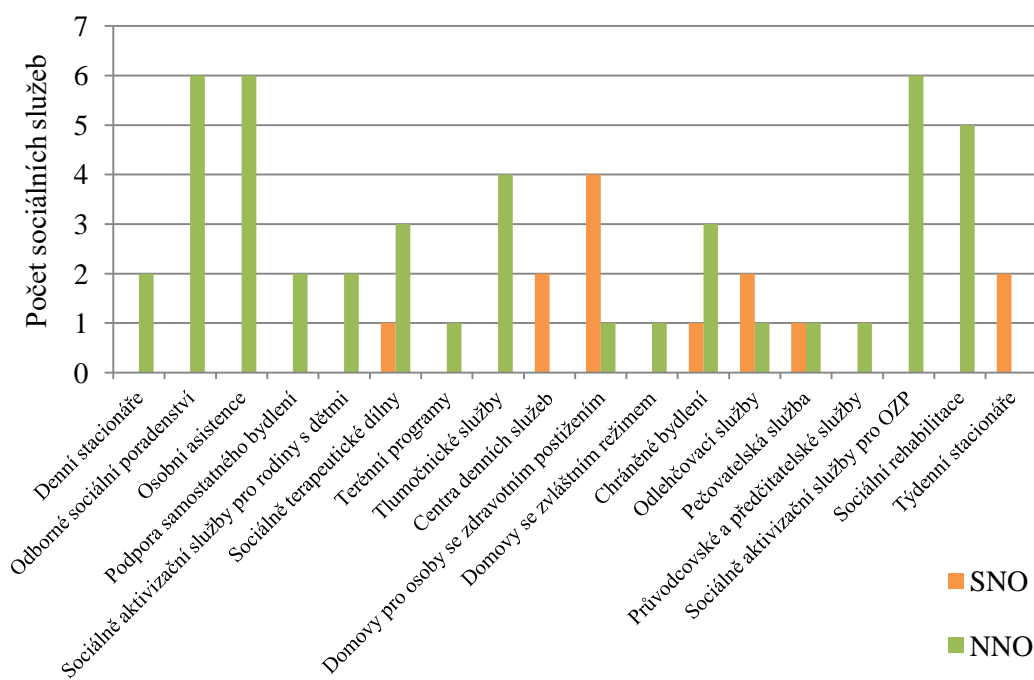
Obrázek 13: Sociální služby dle zřizovatele v subregionu Liberec v roce 2015

Zpracování vlastní

Zdroj:http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1480422196705_1

Mezi nejvýznamnější SNO zaměřující se na OZP patří v subregionu Liberec Jedličkův ústav, který se zaměřuje na cílenou péči o tělesně postižené děti již od 3 let od roku 1903. Mezi sociální služby nabízené prostřednictvím Jedličkova ústavu patří: domovy pro OZP, týdenní stacionář, odlehčovací služby, odborné služby a služby osobní asistence. (Jedličkův ústav, p. o. Liberec, 2016)

Zastoupení jednotlivých sociálních služeb je zachyceno na obrázku č. 14. Z obrázku je patrné, že největší role státního sektoru je ve službách pobytového typu (např. domovy pro OZP a týdenní stacionáře) a částečně ambulantního typu (např. centra denních služeb a odlehčovací služby). Většina služeb terénního typu, jak znázorňuje obrázek, jsou doménou NNO.

Obrázek 14: Počet sociálních služeb v subregionu Liberec v roce 2015

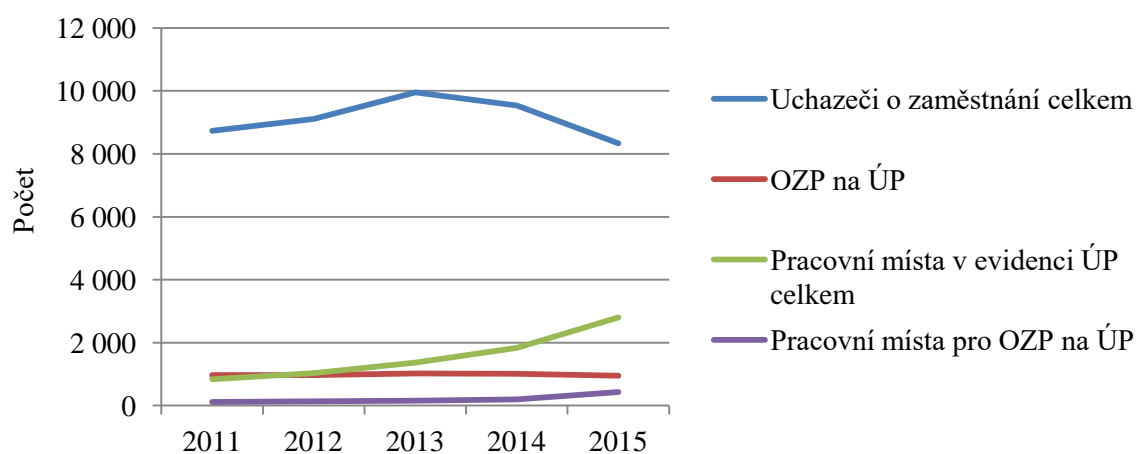
Zpracování vlastní

Zdroj:http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1480422196705_1

6.5 Ekonomické faktory a podnikatelské prostředí

V Libereckém kraji byl podíl nezaměstnanosti 6,4 % (k 31. 12. 2015), což byla vyšší hodnota než celorepublikový průměr 6,2 %. Největší nezaměstnanost v Libereckém kraji vykazoval okres Liberec 7,1 %. V okrese Liberec³ bylo k 31. 12. 2015 evidováno 8 332 uchazečů o zaměstnání na ÚP, z toho 12 % (tj. 955 obyvatel) tvořily OZP. Volných míst dle evidence ÚP bylo v té době v okrese 2 797, z toho 16 % pro OZP (tj. 436 volných míst pro OZP).

V okrese Liberec nastal pozitivní trend v oblasti nezaměstnanosti, kdy v období od roku 2013 do konce roku 2015 došlo ke snížení počtu uchazečů o zaměstnání z 9 953 osob na 8 332 osob (tj. pokles o 16 %) a mírným poklesem uchazečů OZP o zaměstnání z 1 026 osob na 955 osob (tj. pokles o 7 %). Současně ve sledovaném období došlo k navýšení nabídek pracovních míst na ÚP ze 1 368 na 2 797 míst (nárůst o 104 %) a nárůstu nabídek pracovních míst pro OZP z 159 na 436 míst (nárůst o 174 %), jak je vidět na obrázku č. 15.

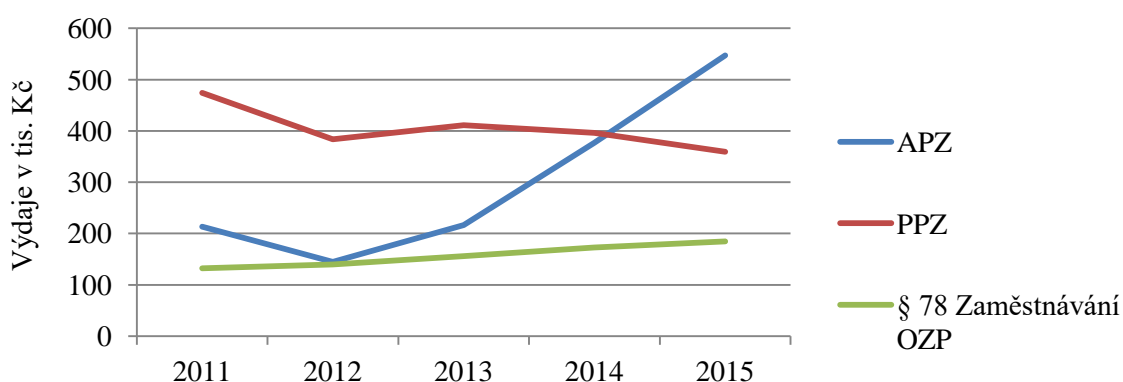

Obrázek 15: Počet uchazečů o zaměstnání a volných pracovních míst v okrese Liberec 2011–2015
Zpracování vlastní
Zdroj: <http://www.mpsv.cz/cs/12864>

³ Data ekonomických faktorů jsou zkoumána za okres Liberec a Liberecký kraj dle statistik MPSV z důvodu absence dat za menší územní celky

Politika zaměstnanosti Libereckého kraje v rámci období 2011–2015 ukazuje na pozitivní kroky státního sektoru v motivaci zaměstnavatelů k budování nových pracovních míst s cílem snižování nezaměstnanosti. Od roku 2013 (obrázek č. 16) dochází k prudkému nárůstu výdajů na aktivní politiku zaměstnanosti z 216 tis. Kč na 547 tis. Kč, tj. nárůst výdajů o 153 % při současném snížení výdajů na pasivní politiku zaměstnanosti ze 411 tis. Kč na 359 tis. Kč (pokles výdajů o 13 %). Ve sledovaném období dochází též k nárůstu výdajů na příspěvek na zaměstnávání OZP dle § 78 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti ze 155 tis. Kč na 185 tis. Kč, tj. nárůst výdajů na příspěvek o 19 %.

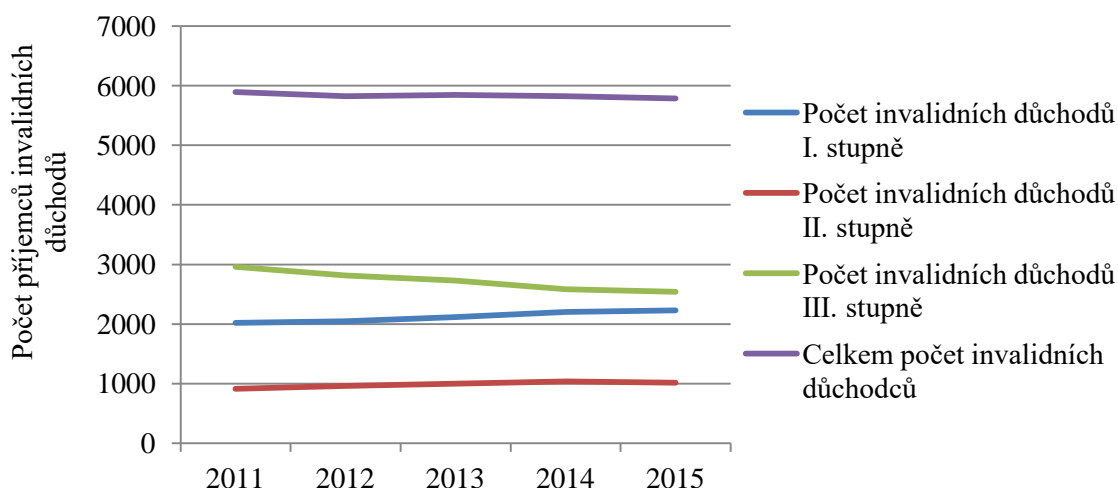

Obrázek 16: Výdaje na politiku zaměstnanosti Libereckého kraje 2011–2015

Zdroj: Zpracování vlastní

Data: <https://portal.mpsv.cz/sz/stat/vydaje>

Ve sledovaném období 2011–2015 (obrázek č. 17), při mírném poklesu příjemců vyplácených invalidních důchodů v okrese Liberec z 5 892 na 5 784 osob, tj. pokles o 2 %, dochází u invalidních důchodů III. stupně k poklesu příjemců z 2 958 na 2 540 osob (tj. pokles o 14 %). Současně dochází k 10 % nárůstům invalidních důchodů II. stupně z 912 na 1 013 osob a invalidních důchodů I. stupně z 2 022 na 2 231 osob. Při takto nízkých % odchylkách skladby důchodů není možno přisuzovat vliv politiky státu nebo politiky zaměstnanosti na členění invalidních důchodů ve zkoumané oblasti. Jak již bylo konstatováno v kapitole 6.2, přesná data k počtu OZP za okres Liberec nejsou statisticky zaznamenána, lze však konstatovat dle počtu příjemců invalidních důchodů, že počet OZP žijící v okrese Liberec bude minimálně 5 784 osob (stav k 31. 12. 2015).

Obrázek 17: Počet příjemců invalidních důchodů v okrese Liberec 2011–2015

Zdroj: Zpracování vlastní

Data: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=SZB05a&z=T&f=TABULKA&skupId=467&katalog=30850&pvo=SZB05a&str=v207&v=v4__null__null__null&u=v207__VUZEMI__101__40541

Pro následnou analýzu NNO v subregionu Liberec, byly zmapovány organizace, které k 31. 12. 2015 zaměstnávaly více než 50 % OZP z celkového počtu zaměstnanců dle § 78 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti (údaje vyplývají z řízeného rozhovoru s referentem zaměstnávání OZP ÚP Liberec). K 31. 12. 2015 byl poskytnut příspěvek dle § 78 zákona č.435/2004 Sb., o zaměstnanosti 59 ekonomickým subjektům v okrese Liberec, z nichž je 33 právnických osob, 14 fyzických osob a 12 NNO. O příspěvek nežádala žádná státní instituce. V tabulce č. 8 jsou uvedeny NNO, které splňují § 78 zákona č.435/2004 Sb., o zaměstnanosti s největším počtem OZP v subregionu Liberec. Příspěvky na zaměstnávání OZP jsou organizacím vypláceny zpětně po čtvrtletích po doložení účelovosti vynaložení prostředků.

Tabulka 8: NNO v subregionu Liberec zaměstnávající OZP dle § 78 v roce 2015

Název společnosti	Počet zaměstnanců	Z toho OZP	Zastoupení OZP
Aktivní život o.p.s.	25	19	76 %
DH Liberec, o.p.s.	128	89	70 %
FOKUS Liberec o.p.s	54	35	65 %
MCU KOLOSEUM, o.p.s	58	34	59 %
Občanské sdružení D.R.A.K. z.s.	54	32	59 %
Sdružení TULIPAN, z.s.	72	62	86 %

Zpracování vlastní

Zdroj: ÚP Liberec

6.6 Komparace oblastí integračních služeb

Pomocí vytyčených oblastí služeb pro danou oblast státního a neziskového sektoru bude zhodnocena role neziskového sektoru při integraci OZP do společnosti v subregionu Liberec.

Komparovány budou SNO a NNO v následujících oblastí služeb zaměřující se na integraci OZP do společnosti. Mezi zkoumané oblasti patří:

- **Sociální služby**
  - Odborné sociální poradenství
  - Osobní asistence
  - Sociálně aktivizační služby pro OZP
  - Sociální rehabilitace
- **Bydlení**
  - Návčikové bydlení - podpora samostatného bydlení
  - Chráněné bydlení
- **Pracovní začlenění**
  - Sociálně terapeutické dílny
  - Chráněné zaměstnání

Pro komparaci v oblasti sociálních služeb byly vybrány čtyři sociální služby, které mají přímý vliv na integraci OZP do společnosti (více o sociálních službách viz kapitola 3.).

V subregionu Liberec dle registru poskytovaných služeb MPSV není zaregistrovaná žádná SNO, která by poskytovala výše zmíněné sociální služby. Sociální služby integrující OZP zprostředkovávají v subregionu pouze NNO. Celkově se na vybraných integračních sociálních službách podílí 15 NNO, z nichž některé zajišťují více služeb. S ohledem na absenci relevantních dat od 2 NNO, je nadále pracováno s daty od 13 NNO. Celkem byly v roce 2015 poskytnuty od NNO sociální služby integračního charakteru pro 1 315 OZP (viz příloha C, tabulka C. 1).

V oblasti bydlení jsou služby zaměřeny na chráněné bydlení, kdy je služba poskytována OZP ve formě skupinového, popřípadě individuálního bydlení, které má formu běžného

bydlení v bytech a domech za pomoci stálé asistence. Vyšší stupeň integrovaného bydlení je podpora samostatného bydlení, kdy je služba poskytovaná v domácnosti s cílem napomáhat ambulantně OZP při zajištění chodu domácnosti. (více o sociálních službách viz kapitola 3.) V subregionu Liberec dle registru poskytovaných služeb MPSV je jedna SNO, která poskytuje chráněné bydlení pro 11 osob. Tři NNO zprostředkovávají v subregionu Liberec chráněné bydlení pro 88 osob a z nichž dvě NNO poskytují podporované bydlení pro 37 osob (viz příloha C, tabulka C. 1).

V oblasti pracovního začlenění OZP byly vybrány dvě služby dle registru poskytovaných služeb MPSV v subregionu Liberec. Služba pracovní integrace vykonávaná v sociálně terapeutických dílnách pomocí individuálních činností umožňuje OZP získat a udržet si vhodné zaměstnání s ohledem na zdravotní stav. Chráněné zaměstnání umožňuje OZP získat pracovní zkušenosti a návyky s cílem co nejlépe se připravit po pracovní a sociální stránce pro další pracovní uplatnění na otevřeném trhu práce, nebo v chráněné dílně. (více o sociálních službách viz kapitola 3.) V subregionu Liberec dle registru poskytovaných služeb MPSV je jedna SNO, která provozuje sociálně terapeutickou dílnu pro 43 osob. Tři NNO zajišťují v subregionu Liberec sociálně terapeutické dílny pro 42 osob a 12 NNO zaměstnávají v okrese Liberec v chráněném zaměstnávání 271 OZP. Počet zaměstnaných OZP v chráněném zaměstnávání byl zjištěn pouze u 6 NNO (viz tabulka č. 8)

Tabulka 9: Přehled vybraných služeb pro OZP v subregionu Liberec dle zřizovatele

Oblast	Druh služby	Počet SNO	Počet NNO
Sociální služby	Odborné sociální poradenství	0	6
	Osobní asistence	0	6
	Sociálně aktivizační služby	0	6
	Sociální rehabilitace	0	5
Bydlení	Chráněné bydlení	1	3
	Podpora samostatného bydlení	0	2
Pracovní začlenění	Sociálně terapeutické dílny	1	3
	Chráněné zaměstnávání	0	12

Zpracování vlastní

Zdroj: příloha C, tabulka C. 1

Dle výsledků komparace ve výše zmíněných oblastech v subregionu Liberec byla zjištěna nezastupitelná role NNO (ve všech zkoumaných oblastech), které se podílejí na integraci OZP do společnosti.

6.7 Shrnutí zjištěných poznatků

Níže se nachází jednoduchá SWOT analýza subregionu, která byla vytvořena na základě prezentovaných poznatků v diplomové práci, vlastního šetření na úřadu práce a mezi poskytovateli sociálních služeb s ohledem na potřeby OZP. Klíčové aspekty SWOT analýzy jsou zachyceny v tabulce č. 10.

➤ Silné stránky subregionu

Subregion Liberec lze považovat za oblast s dlouholetou tradicí v péči o handicapované osoby a to především prostřednictvím Jedličkova ústavu, který v Liberci poskytuje sociální služby pro OZP již od roku 1903. Výhodou subregionu je široká nabídka vzdělávání od MŠ až po VŠ (122 školských zařízení) včetně speciálních škol (9 školských zařízení) s možností inkluzivního vzdělávání zdravotně znevýhodněných osob. **Pro OZP je k dispozici v subregionu ucelená nabídka poskytovaných sociálních služeb, z nichž 78 % sociálních služeb zabezpečují NNO. V rámci komparace byly zkoumány služby integračního charakteru v subregionu Liberec v oblastech sociálních služeb (zabezpečuje 15 NNO a žádná SNO), bydlení (zabezpečuje 3 NNO a 1 SNO) a pracovního začlenění (zabezpečuje 13 NNO a 1 SNO).** Pro orientaci v nabídce sociálních služeb lze využít vyhledávač na portálu Libereckého kraje, nebo využít elektronický, resp. tištěný Katalog sociálních služeb poskytovaných v Libereckém kraji. Pozitivní stránkou subregionu Liberec je dle *Strategie rozvoje Statutárního města Liberec 2014–2020* zpřístupňování vstupů do veřejných institucí a celkového odstraňování bariér znemožňující volnému pohybu OZP. V subregionu je k dispozici 92 % nízkopodlažních vozidel MHD. Dalším významným počinem k podpoře zaměstnanosti jsou zvyšující výdaje na APZ včetně výdajů na zaměstnávání OZP.

➤ **Slabé stránky subregionu**

Mezi slabé stránky subregionu Liberec je možno zařadit nízkou zaměstnanost OZP s ohledem na nabídky pracovních míst a vyšší nezaměstnanost o 13 % oproti celorepublikovému průměru. Slabinou SNO je nízké zabezpečení specifických sociálních služeb pro OZP v subregionu Liberec (tj. 22 %). **Pro zpracování rozsáhlejších výstupů, vztahujících se k činnosti a integraci OZP, chybí statistická data k jednotlivým výstupům regionu za menší územní celky, než je okres nebo kraj a nejsou k dispozici samostatná data týkajících se OZP ani celorepublikově.**

➤ **Příležitosti**

K podpoře integraci OZP v subregionu je potřeba efektivně využívat dotace jednak z fondů EU tak i z národních rozpočtů např. v rámci plnění *Národního rozvojového programu mobilit*. K podpoře zaměstnanosti OZP je nutné zabezpečovat soustavné vzdělání OZP a zvyšování informovanosti o možnostech zaměstnávání OZP v rámci projektů APZ. S ohledem na potřeby OZP v rámci mobility je vhodné vytvořit informační materiály, které by mapovaly bezbariérovost celé oblasti. Pro efektivnější integraci OZP je důležité širší navázání kontaktů a sdílení zkušeností se sousedními regiony.

➤ **Hrozby**

Hrozbou pro nestabilitu a znesnadnění integrace by mohla být nepříznivá politická a ekonomická situace v zemi. Velký problém spočívá i v expanzi migrační krize, kdy hrozí, že stát přesune finanční podporu z OZP (např. sníží zdroje pro sociální oblast) na migrující občany, kteří budou v obtížné životní situaci. Další hrozbou může být negativní přístup zaměstnavatelů k zaměstnávání OZP při změně legislativy vztahující se k finančním pobídkám, což může způsobit zásadní nedostatek pracovních příležitostí pro OZP.

Tabulka 10: SWOT analýza subregionu Liberec s ohledem na OZP

Silné stránky	Slabé stránky
Tradice péče o handicapované	Absence dat ohledně počtu OZP za ORP Liberec, okres Liberec, Liberecký kraj
Ucelený systém vzdělávání od MŠ až po VŠ včetně speciálních škol	Absence ekonomických dat za menší územní celky, než je okres nebo kraj
Katalog sociálních služeb poskytovaných v Libereckém kraji	Vyšší nezaměstnanost v subregionu Liberec, než je průměr v celé ČR
Široká nabídka poskytovaných služeb NNO	Nedostatečná nabídka poskytovaných sociálních služeb SNO
Bezbariérová doprava a vstupy do klíčových budov v centru subregionu	Nízká zaměstnanost OZP
Rostoucí výdaje na APZ v okrese Liberec	
Příležitosti	Hrozby
Využívání dotací z EU	Ekonomická a politická nestabilita
Využívání Národního rozvojového programu mobility	Expanze migrační krize
Vzdělávání OZP a tím zvýšení jejich uplatnění na trhu práce	Nedostatek pracovních příležitostí pro OZP
Zvyšování povědomí soukromého sektoru ohledně dotací a podpory ze strany státu za účelem zaměstnávání OZP	Útlum podpory zaměstnávání OZP od soukromého ziskového sektoru
Vytvoření informačních materiálů ohledně bezbariérovosti subregionu, regionu a kraje	Nepřipravené projekty a nevyužití možných dotací z EU
Rozvoj příhraniční spolupráce při integraci OZP do společnosti	Nedostatečné finanční zdroje pro sociální oblast

Zpracování vlastní

7 Analýza vybraných NNO v subregionu Liberec

Účelem následující kapitoly je provést analýzu vybraných NNO v subregionu Liberec a zhodnotit jejich roli při integraci OZP ve společnosti. Analýza obsahuje představení vybraných organizací, jejich strukturu, hlavní a podpůrné činnosti, prezentace jejich činností, spolupráci se státním a neziskovým sektorem, hospodaření, posouzení a hodnocení silných a slabých stránek jejich činnosti, jaké příležitosti a hrozby plynou ze stávajícího stavu a návrh na cesty možného zlepšení.

Pro analýzu byly vybrány ryze české NNO, jejichž hlavní úlohou je napomáhat integraci OZP do společnosti, ať již prostřednictvím pracovní nebo sociální integrace, které provozují svoji činnost již více než 10 let. Výhodou NNO oproti SNO je autonomie v rozhodování o činnostech a správě organizace bez zasahování státního sektoru. Pro zkoumání byly použity jak oficiální dokumenty státní správy, tak pro doplnění informací výroční zprávy vybraných NNO a získané údaje vyplývající z dotazníkového šetření se zastupiteli jednotlivých organizací.

➤ **Zkoumány v rámci šetření byly následující NNO:**

- Sdružení TULIPAN, z. s.
- Občanské sdružení D.R.A.K. z. s.
- MCU KOLOSEUM, o. p. s.

7.1 Sdružení TULIPAN, z. s.

Sdružení TULIPAN vzniklo v srpnu 2004. Hlavním posláním spolku od začátku je podpora samostatnosti, sebeobslužných dovedností a pracovní rehabilitace pro OZP. Současně se sdružení zaměřilo na poradenskou službu a zabezpečování aktivního využití volnočasových aktivit handicapovaných. Pro podporu pracovní integrace OZP založil spolek od počátku svého působení chráněnou dílnu. Spolek v průběhu let rozšířil svoji činnost o akce kulturní, volnočasové a vzdělávací za účelem integrace zdravé a handicapované populace. Realizuje aktivity vedoucí k podporovanému a chráněnému bydlení OZP. (Ministerstvo spravedlnosti, 2016a)

➤ **Cílovou skupinou spolku jsou:**

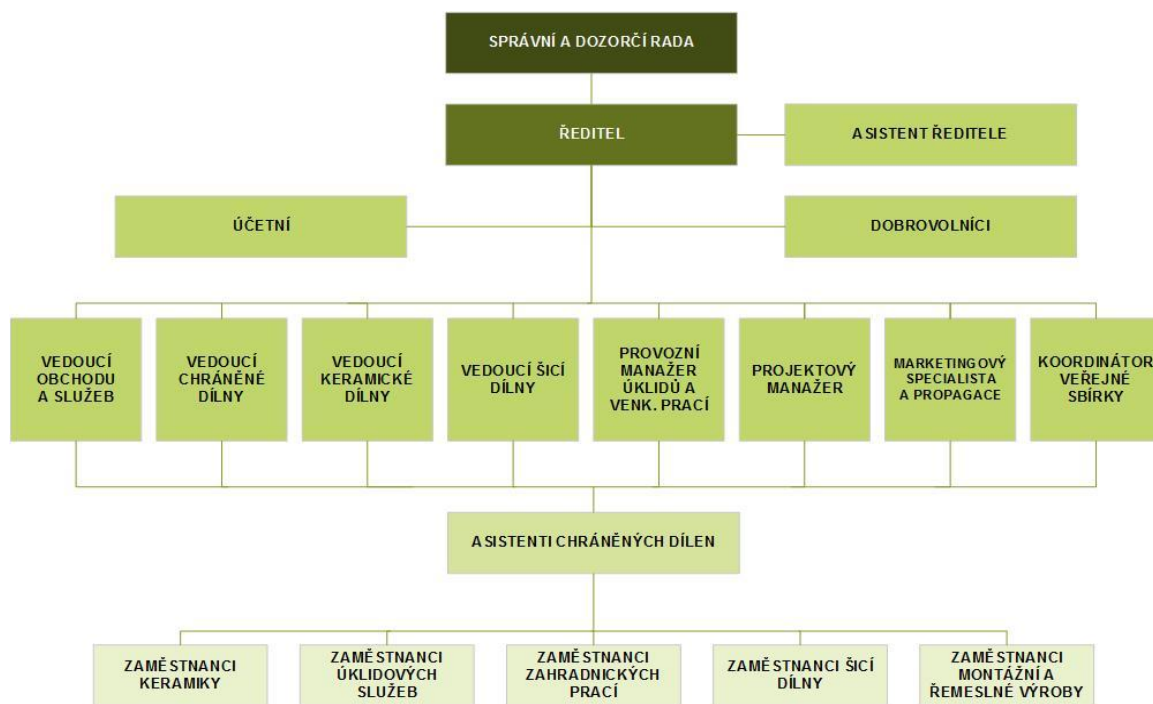
- lidé se zdravotním postižením a osoby znevýhodněné na trhu práce,
- osoby s nízkou úrovní kvalifikace,
- osoby nad 50 let a osoby mladší 25 let věku,
- osoby pečující o malé děti či o jiné závislé osoby.

Název TULIPAN je akronymem, který se skládá ze zkratky TUL, jenž značí propojení s Technickou univerzitou v Liberci a z počátečních písmen, které charakterizují poslání společnosti. Jedná se o písmeno I, které představuje integraci, inspiraci a iniciativu, písmeno P vyjadřující partnerství a podporu, písmeno A zachycující aktivitu a alternativu, a nakonec písmeno N vystihující nápady a nezávislost. (osobní komunikace se zástupcem organizace)

➤ **Organizační struktura Sdružení TULIPAN, z. s.**

Organizační struktura a s ní jasně vymezené role ve sdružení, slouží k zajištění efektivní interní komunikace mezi klíčovými aktéry. Hlavními pilíři zkoumané NNO jsou členská schůze, správní rada a dozorčí rada. Nejvyšším orgánem spolku je členská schůze, která zasedá nejméně jednou ročně a mezi její kompetence patří např. akceptování změn stanov, volení předsedy a členů správní a dozorčí rady, schvalování zpráv o činnosti a hospodaření spolku za zkoumané období, odsouhlasení sestaveného rozpočtu na následující období a důležitou pravomoc má členská schůze také při rozhodování o zániku spolku. Statutárním orgánem spolku je správní rada, která řídí chod organizace mezi členskými schůzemi a rozhoduje o hospodaření spolku a vyloučení jednotlivých členů. Dozorčí rada zastává v organizaci kontrolní funkci, týkající se především hospodaření. (SDRUŽENÍ TULIPAN, 2016a)

Kromě OZP pracují ve společnosti také zdraví jedinci, kteří zastávají především manažerské, asistenční a vedoucí pozice, nutné pro zabezpečení řádného chodu organizace. Jednotlivé pozice, jsou zachyceny na následujícím organizačním schématu společnosti (obrázek č. 18).

Obrázek 18: Organizační struktura Sdružení TULIPAN, z. s.

Zpracování vlastní

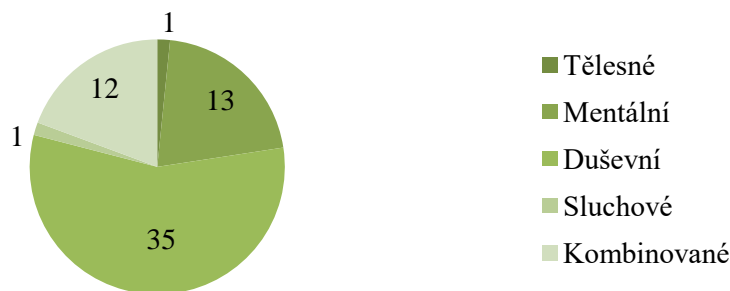
Zdroj: http://www.sdruzenitulipan.cz/IS/pu_data/send_files/File/sdruzenitulipan_cz/organizace_TULIPAN_1.pdf

Na základě vlastního šetření bylo zjištěno, že z důvodu nedostatku finančních zdrojů a podmínek daných zákonem (§ 78 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, musí být počet OZP vyšší než 50 %, aby bylo možno čerpat dotace na chráněná pracovní místa), není v organizaci zabezpečen dostatek kompetentních zaměstnanců zastávající odborné pozice, kteří by byli způsobilí k poskytování informací. (osobní komunikace se zástupcem organizace)

➤ **Zaměstnanci Sdružení TULIPAN, z. s.**

Sdružení TULIPAN zaměstnává především osoby s duševním onemocněním, kteří tvoří 57 % všech OZP. Další početnější skupinou jsou osoby s mentálním postižením tj. 21 % a osoby s kombinovaným postižením tj. 19 %. Nejméně jsou v organizaci zastoupeny osoby pouze s tělesným nebo sluchovým postižením. Spolek nezaměstnával v období 2011–2015 žádného zaměstnance se zrakovým postižením. (osobní komunikace se zástupcem organizace) Struktura zaměstnanců dle druhu postižení je zachycena na obrázku č. 19.

Počet OZP dle druhu postižení

Obrázek 19: Počet OZP dle druhu postižení Sdružení TULIPAN, z. s.
Zpracování vlastní
Zdroj: dotazníkové šetření

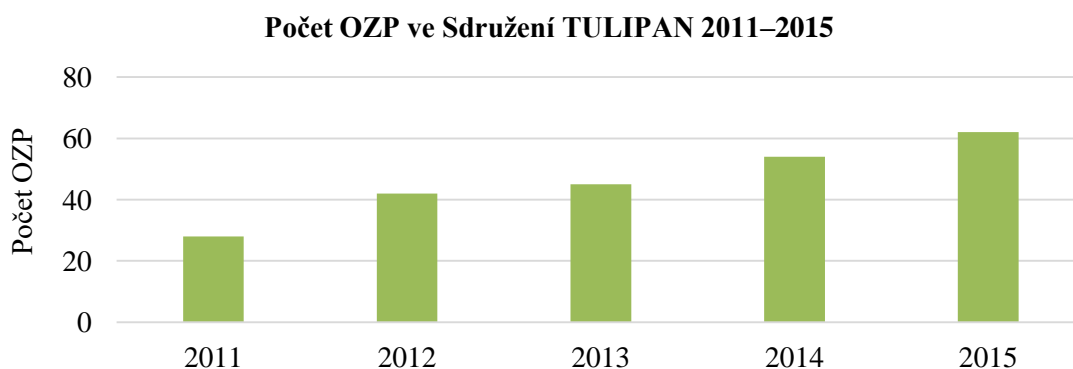
Společnost zapojila k 31. 12. 2015 (tabulka č. 11) do pracovního procesu prostřednictvím své organizace 62 OZP. Z celkového počtu 72 zaměstnanců ve spolku tvoří OZP 86 % (osobní komunikace se zástupcem organizace)

Tabulka 11: Počet zaměstnanců Sdružení TULIPAN, z. s. 2011–2015

	2011	2012	2013	2014	2015
Celkový počet zaměstnanců	31	46	51	62	72
Počet OZP	28	42	45	54	62
Počet dobrovolníků	8	18	20	20	20

Zpracování vlastní
Zdroj: dotazníkové šetření

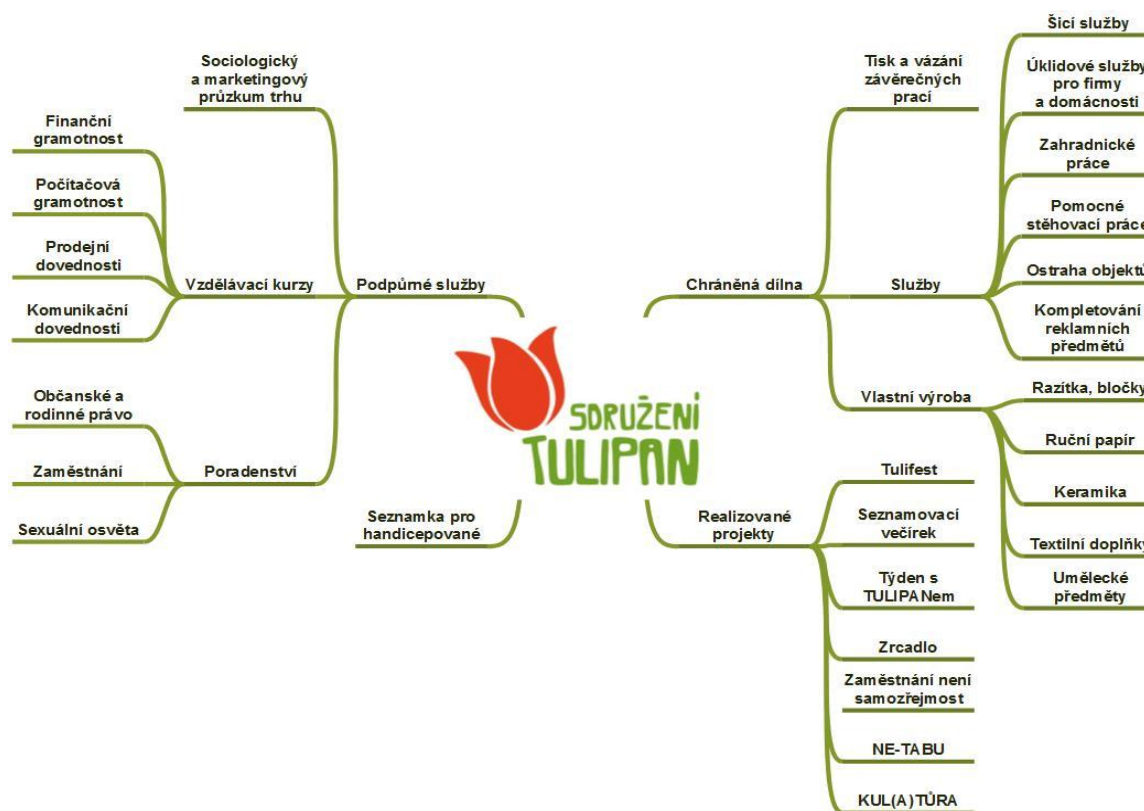
Následující graf (obrázek č. 20) zachycuje vývoj počtu OZP ve spolku za sledované období 2011–2015. Graf byl sestaven na základě údajů z tabulky č. 11. Z grafu vyplývá, že za posledních pět let došlo k nárůstu o 34 zaměstnanců se zdravotním postižením, kteří by se jinak z důvodu rozsahu a stupně svého handicapu neměli šanci uplatnit v běžném pracovním prostředí. Nárůst zaměstnanců byl způsoben jednak z celkového důvodu rozšíření služeb organizace (zařazení úklidových služeb), získání veřejných zakázek (např. na realizaci propagačních materiálů zdravotní pojišťovny) a zvýšení výroby (např. novoročních přání) pro společnost v rámci náhradního plnění. Zaměstnanci spolku pracují převážně na částečný úvazek (tj. 97 %). Chráněné pracoviště je speciálně upravené pro vykonávané činnosti a podmínky jednotlivých OZP. (osobní komunikace se zástupcem organizace)

Obrázek 20: Vývoj počtu OZP Sdružení TULIPAN, z. s. 2011–2015
Zpracování vlastní
Zdroj: dotazníkové šetření

➤ Hlavní a podpůrné činnosti Sdružení TULIPAN, z. s.

Sdružení TULIPAN, z. s. nabízí velmi rozmanitou nabídku služeb (SDRUŽENÍ TULIPAN, 2016b), které jsou zachyceny na obrázku č. 21.

Obrázek 21: Nabídka služeb Sdružení TULIPAN, z. s.
Zpracování vlastní
Zdroj: <http://www.sdruzenitulipan.cz/>

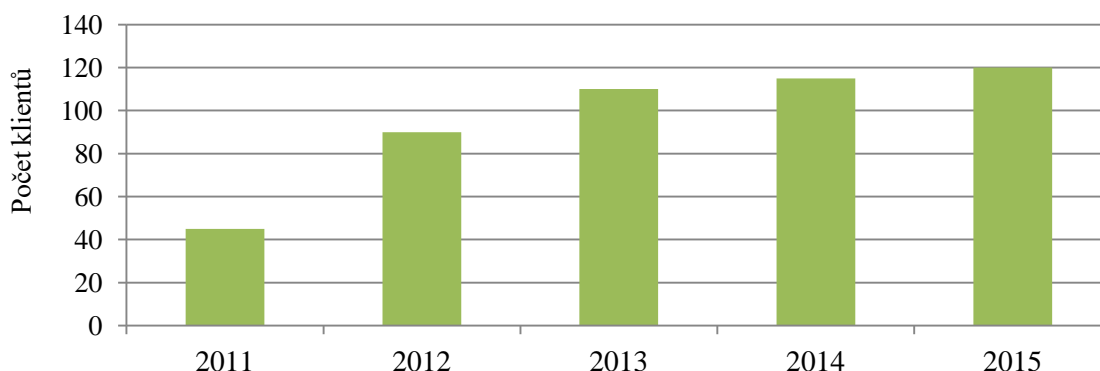
➤ **Nabízené služby je možno rozdělit na:**

- chráněné zaměstnání,
- podpůrné služby zabývající se poradenstvím a vzdělávacími kurzy,
- zpracování návrhů, realizace a implementace projektů,
- internetovou seznamku pro zdravotně znevýhodněné osoby.

Pomocí unikátní služby, kterou organizace spustila na webu <http://www.ksobebeliz.eu/> mohou OZP najít podle konkrétních zdravotních znevýhodnění, věkových kategorií a geografické polohy svého partnera či kamaráda. V roce 2014 obsahovala internetová seznamka 223 inzerátů. (osobní komunikace se zástupcem organizace)

Spolek poskytuje bezplatné poradenství především v oblasti občanského a rodinného práva, zaměstnání a také v šíření sexuální osvěty. V roce 2015 se podařilo prostřednictvím poskytnutého poradenství ve výše zmíněných oblastí poučit 120 osob. (osobní komunikace se zástupcem organizace)

Počet klientů poradenství 2011–2015

Obrázek 22: Počet klientů poradenství Sdružení TULIPAN, z. s.

Zpracování vlastní

Zdroj: interní data organizace

Jak vyplývá z přiloženého grafu, po počátečních skokových nárůstech daných velkým zájmem o novou službu je roční nárůst zájmu o poradenství v období 2013–2015 ustálený cca 5 %.

V rámci vzdělávání byly pořádány ekonomicky zaměřené kurzy, jako je kurz finanční gramotnosti, účetnictví nebo kurzy na rozvíjení měkkých dovedností. Současně jsou nabízeny jazykové kurzy angličtiny a němčiny. (SDRUŽENÍ TULIPAN, 2016b)

➤ **Realizované projekty Sdružení TULIPAN, z. s.**

Sdružení TULIPAN od roku 2004 realizovalo řadu projektů zaměřených na integraci OZP do společnosti. (více o projektech Sdružení TULIPAN příloha D) Mezi nejvýznamnější projekty patří:

- **Zrcadlo** – cílem projektu je umožnit zdravé populaci vyzkoušet si v praxi jaké je to žít s handicapem (osvětová a vzdělávací činnost o problematice OZP),
- **NE-TABU** – cílem projektu vzdělat OZP v oblasti sexuologie (vzdělávací činnost a prevence proti zneužívání OZP),
- **Tulifest** – cílem projektu je podpořit začínající muzikanty s handicapem i bez handicapu (kulturní činnost s cílem propojit zdravou a zdravotně znevýhodněnou populaci),
- **Týden s TULIPANEM** – cílem projektu osvěta problematiky OZP, prezentace výsledků činnosti spolku, prostřednictvím kulturních programů propojit zdravou a handicapovanou populaci (kulturní činnost s cílem propojit zdravou a zdravotně znevýhodněnou populaci),
- **Zaměstnání není samozřejmost** – cílem projektu je vzdělat vybrané OZP a zaměstnat je na chráněném a volném trhu práce (pracovní integrace).

Zaměstnání OZP je dlouhodobě finančně podporované státním sektorem. Dohromady dle dostupných informací z oficiálních stránek MPSV bylo v rámci APZ (tabulka č. 12) v období 2011-2015 finančně podpořeno ve Sdružení TULIPAN 92 míst pro OZP. Sdružení TULIPAN využilo v rámci období 2011–2015 finanční podporu od MPSV na provoz, zřízení a vymezení chráněných pracovních míst, na veřejně prospěšné práce a na společensky účelová pracovní místa.

Tabulka 12: Podpora zaměstnávání OZP Sdružení TULIPAN, z. s. 2011–2015

Rok	Nástroje	Počet míst OZP
2011	Chráněné pracovní dílny pro OZP - Na provoz	30
	Veřejně prospěšné práce	1
2013	Společensky účelná pracovní místa - Vyhrazení místa	2
	Veřejně prospěšné práce	1
2014	Společensky účelná pracovní místa - Vyhrazení místa	1
	Vymezení chráněného pracovního místa	1
	Veřejně prospěšné práce	1
	Chráněná pracovní místa pro OZP - Na zřízení	2
2015	Regionální cílený program ESF v rámci OP LZZ	2
	Vymezení chráněného pracovního místa	50
	Společensky účelná pracovní místa - Vyhrazení místa	1

Zpracování vlastní

Zdroj: <http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/lbk/prispapz/>

➤ Hospodaření společnosti Sdružení TULIPAN, z. s.

Z dostupných výročních zpráv v období 2011–2015 je v tabulce č. 13 zachyceno hospodaření společnosti.

Tabulka 13: Přehled hospodaření Sdružení TULIPAN, z. s. za období 2011–2015

Rok	Výnosy (tis. Kč)	Náklady (tis. Kč)	Výsledek hospodaření (tis. Kč)
2011	2 280	2 255	+25
2012	6 571	6 092	+479
2013	7 739	7 466	+273
2014	9 735	9 575	+160
2015	12 467	12 082	+385

Zpracování vlastní

Zdroj: Výroční zprávy Sdružení TULIPAN, z. s.

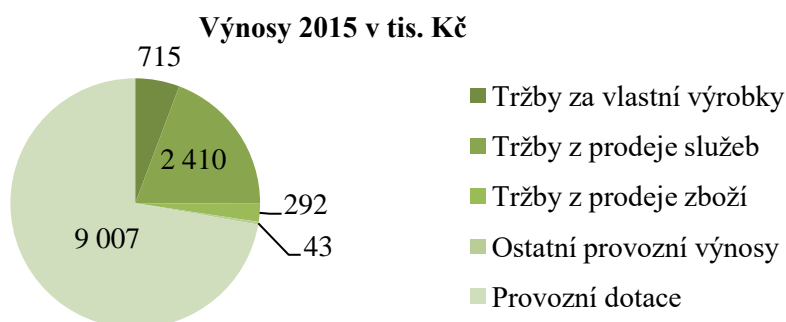
Obecně lze považovat rozpočet zkoumané NNO za vyrovnaný, neboť se zde neobjevují výrazné rozdíly mezi výnosy a náklady. Významným rokem byl pro spolek rok 2012, kdy se výnosy a náklady oproti předcházejícímu roku téměř ztrojnásobily. Nárůst byl způsoben (osobní komunikace se zástupcem organizace) několika aspekty:

- zvětšením prostorů a technického zázemí,
- rozšířením sortimentu služeb (zavedení úklidových služeb do portfolia),
- získáním veřejných zakázek (propagační materiály pro VZP),
- přírůstkem počtu zaměstnanců OZP (z 28 na 42),
- větším množstvím projektů pro OZP i veřejnost,

- navýšením dobrovolníků spolku (z 8 na 18),
- nárůstem darů a finančních prostředků z projektů (z 253 (tis. Kč) na 566 (tis. Kč)),
- zvýšením provozních dotací včetně příspěvků na vytvoření pracovních míst pro OZP a kompenzačních příspěvků (z 1 317 (tis. Kč) na 3 389 (tis. Kč)).

V posledních letech spolek svoji aktivitu neustále rozvíjí v daných oblastech činností. Spolu s vytvořením dalších pracovních míst a realizací více aktivit se výnosy a náklady za rok 2015 již pohybují nad hranicí 10 mil. Kč.

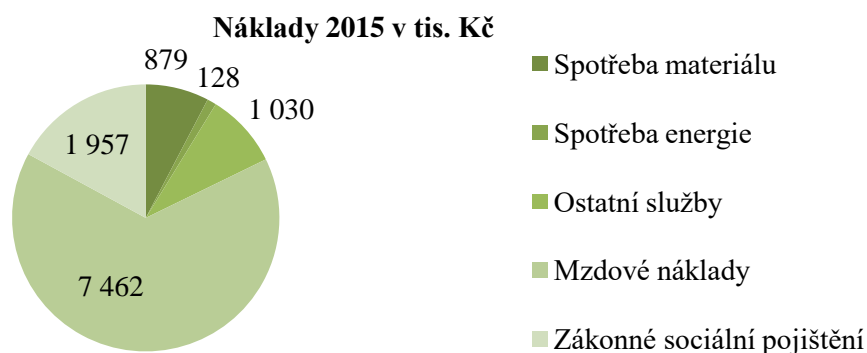
Z analýzy hospodaření za jednotlivé roky vyplývá skutečnost, že je spolek finančně závislý na dotacích a grantech, které jsou mu poskytnuty. V roce 2015 (obrázek č. 23) z celkových výnosů ve výši 12 467 tis. Kč tvořily provozní dotace (obdržené dotace, granty a dary od podporovatelů) částku 9 007 tis. Kč (tj. 72 %). Nejvýznamnějším poskytovatelem dotací je ÚP Liberec, který v roce 2015 poskytl dotaci na integraci OZP v rámci APZ 5 616 tis. Kč. Další dotace byly poskytnuty MPSV, Libereckým krajem a také byly čerpány z operačního programu EU Lidské zdroje a zaměstnanost. Oproti tomu tržby z vlastní činnosti tj. výroby a z prodeje zboží a služeb činily 3 416 tis. Kč (největší podíl na výnosech z vlastní činnosti tvoří ve spolku tržby z prodeje služeb tj. více než 70 %).

Obrázek 23: Struktura výnosů Sdružení TULIPAN, z. s. v roce 2015
 Zpracování vlastní
 Zdroj: Výroční zprávy Sdružení TULIPAN

Největší složku nákladů za rok 2015 (jak zachycuje obrázek č. 24) tvořily mzdové náklady ve výši 7 466 tis. Kč (tj. 62 %), zákonné sociální pojištění 1 957 Kč a spotřeba materiálu a energie v celkové výši 1 007 Kč.

Obrázek 24: Struktura nákladů Sdružení TULIPAN, z. s. v roce 2015
 Zpracování vlastní
 Zdroj: Výroční zprávy Sdružení TULIPAN

➤ **Zhodnocení činnosti Sdružení TULIPAN, z. s.**

Posláním Sdružení TULIPAN je podporovat samostatnost, zvyšovat sebeobslužnost a pomocí pracovní rehabilitace napomáhat sociální a pracovní integraci OZP do společnosti. Činnost Sdružení TULIPAN, jak vyplývá z předchozích zjištění, kdy organizují vzdělávací a kulturní projekty, poskytují bezplatné poradenství, sloužící částečně jako prevence proti kriminalitě a zabezpečují informovanost o problematice handicapovaných mezi širokou veřejností, naplňuje jejich poslání. V organizaci se cíleně věnují vytváření podmínek pro zaměstnávání handicapovaných ve svém chráněném pracovišti.

Mezi silné stránky společnosti patří, že Sdružení TULIPAN zaměstnává 72 zaměstnanců ve spolku, z toho 62 OZP tj. 86 %. Nejpočetnější skupinu OZP tvoří 57 % osoby s duševním onemocněním. Za posledních pět let došlo k nárůstu o 34 OZP (tj. nárůst o 121 %), kteří by se jinak z důvodu rozsahu a stupně svého handicapu neměli šanci uplatnit v běžném pracovním prostředí. Nárůst zaměstnanců byl způsoben jednak z celkového důvodu rozšíření služeb organizace (zařazení úklidových služeb), získání veřejných zakázek (např. na realizaci propagačních materiálů) a zvýšení výroby (např. novoročních přání) pro společnost v rámci náhradního plnění. Ke zvýšení počtu pracovních míst dopomohly provozní dotace včetně příspěvků na vytvoření pracovních míst pro OZP a kompenzační příspěvky (nárůst o 326 % za sledované období).

Přínosem spolku je provozování podpůrných činností nad rámec svého poslání, čímž je zaměstnávání OZP, a to zejména poradenství v právní oblasti, zaměstnání a sexuální osvěty. V roce 2015 se podařilo prostřednictvím poskytnutého poradenství v sexuální osvětě poučit 120 osob. Pomocí unikátní služby provozuje sdružení TULIPAN internetovou seznamku, kde se mohou OZP seznámit.

Sdružení TULIPAN za svoje více jak dvanáctileté působení realizovalo řadu projektů, které obohacují nejen OZP, ale také celou společnost. Každoročně se uskutečňuje např. Tulifest, Týden s TULIPANem atd. (více o projektech Sdružení TULIPAN v příloze D) Zajímavým projektem je projekt Zrcadlo, kdy zdraví jedinci mají možnost si na jeden den zkusit, jaké je to být OZP (tělesně nebo smyslově postižený). Projektu se během sledovaného období pěti let účastnilo více než 500 osob. Na organizaci projektů se podílejí též dobrovolníci, jejichž nárůst byl ve sledovaném období 150 % (z 8 na 20).

Díky těmto aktivitám, dlouhodobému působení a přebytkovému výsledku hospodaření s dohledatelnými výdaji a příjmy vyplývá, že sdružení TULIPAN hospodaří řádně a transparentně. Všechny výše zmíněné silné stránky spolku se podílí na dobré pověsti, která mu napomáhá v prosazování nových projektů.

Mezi slabé stránky organizace je možno považovat její silnou závislost na dotacích a darech, které tvořily více než 72 % příjmu organizace, z toho 45 % tvořily dotace na zaměstnání OZP, spolu s nízkým příjmem z vlastní činnosti v porovnání s rozpočtem celé organizace. S ohledem na strukturu činností, silnou závislost na dotacích a darech a zákon č. 435/2004 Sb. o zaměstnanosti, jsou v organizaci nedostatečné možnosti získání dalších odborných pracovníků na trvalý pracovní poměr pro zpracovávání podpůrných činností.

Slabinou je, že Sdružení TULIPAN prozatím nezažádalo o registraci sociálních služeb u MPSV, což organizaci neumožňuje rozšířit nabídku služeb a získat tak pro svoji činnost další klienty a finanční prostředky.

Během zpracovávání podkladů byla zjištěna nízká sebe prezentace spolku na sociálních sítích a vůči veřejnosti, což znemožňuje získat potenciální spolupracovníky z neziskové i ziskové oblasti, zaměstnance, dárce, dobrovolníky a klienty.

Při zkoumání nabídky produktů v e-shopu spolku bylo zjištěno, že jejich segmentace není z hlediska oslovení koncových zákazníků optimální. Což v konečném důsledku je nevýhodou při získávání potenciálních zákazníků.

➤ **Shrnutí silných a slabých stránek Sdružení TULIPAN**

Silné stránky spolku:

- stabilní nárůst zaměstnanců OZP ve sledovaném období,
- poradenství v oblasti sexuální osvěty,
- internetová seznamka,
- regionální aktivity pro širokou veřejnost,
- zapojení dobrovolníků do činnosti spolku,
- přebytkové hospodaření.

Slabé stránky spolku:

- silná závislost na dotacích a darech,
- nízký příjem z vlastní činnosti v porovnání s rozpočtem organizace,
- nedostatek kvalifikovaného personálu v odborných funkcích,
- bez registrace na portále MPSV jako poskytovatele sociálních služeb,
- nízká úroveň využívání sociálních sítí k propagaci spolku,
- absence segmentace cílového trhu.

7.2 Občanské sdružení D.R.A.K. z. s.

Občanské sdružení D.R.A.K bylo registrováno v červenci 2003 jako dobrovolné, nevládní a neziskové sdružení. Hlavním posláním spolku od začátku je zřizovat a poté udržovat systém kvalifikované moderní péče o osoby tělesně postižené a jejich pečující rodiny a integraci tělesně postižených do normálního života. Současně se sdružení zaměřilo na zdokonalování znalostí a rozšiřování povědomí o problémech tělesně handicapovaných, vzdělávací činnost handicapovaných a navazování vzájemných kontaktů v této oblasti na úrovni České republiky a zahraničí. Sdružení nabízí poradenskou službu a v rámci

prohloubení sociální integrace podporuje využití volnočasových aktivit handicapovaných. Pro podporu pracovní integrace OZP založil spolek v listopadu 2006 chráněnou dílnu. Spolek v průběhu let rozšířil svoji činnost o akce kulturní, volnočasové a vzdělávací za účelem integrace zdravé a handicapované populace. Realizuje aktivity vedoucí k podporovanému a chráněnému bydlení OZP. (Ministerstvo spravedlnosti, 2016b)

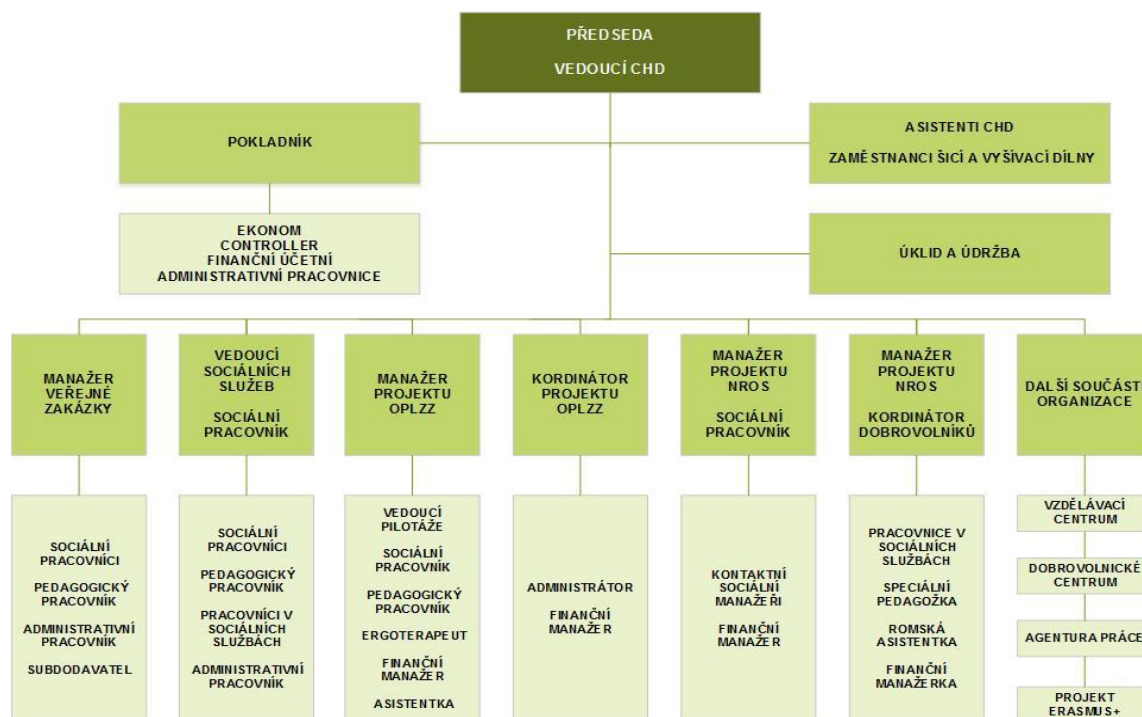
➤ **Cílovou skupinou spolku jsou:**

- lidé se zdravotním postižením a osoby znevýhodněné na trhu práce,
- osoby ohrožené sociálním vyloučením,
- senioři,
- osoby pečující o malé děti a rodiny s dětmi.

Občanské sdružení D.R.A.K. z. s. zosobňuje zkratka, která reprezentuje základní hodnoty spolku, jimiž jsou Domov, Rodina, Aktivita a Komunikace. (Občanského sdružení D.R.A.K., 2016a)

➤ **Organizační struktura Občanské sdružení D.R.A.K. z. s.**

Hlavními orgány neziskové organizace jsou členská schůze, správní rada a dozorčí rada. Organizační struktura spolku slouží k zajištění interní komunikace mezi jednotlivými skupinami a lineární řízení napomáhá pružnému řešení jednotlivých projektů v rámci spolku. Hlavní důraz je kladen na efektivní realizace projektů a služeb. Statutárním orgánem spolku je správní rada, která řídí chod organizace. Kromě OZP pracují ve společnosti také zdraví jedinci, kteří zastávají především manažerské, asistenční a vedoucí pozice, nutné pro zabezpečení řádného chodu organizace. Členění lineárního řízení je zachyceno na organizačním schématu společnosti (obrázek č. 25), kde kromě ekonomické sekce a chráněné dílny, podléhající přímému řízení předsedou spolku, jsou ostatní činnosti uzpůsobeny potřebám sociálních služeb, resp. řízení projektů, kdy pro určitý projekt jsou stanoveni manažeři a vybudovány realizační týmy. Po dokončení projektu se pružně přizpůsobuje struktura dalším výzvám a novým projektům. (Občanského sdružení D.R.A.K., 2016a)

Obrázek 25: Organizační struktura Občanské sdružení D.R.A.K. z. s.

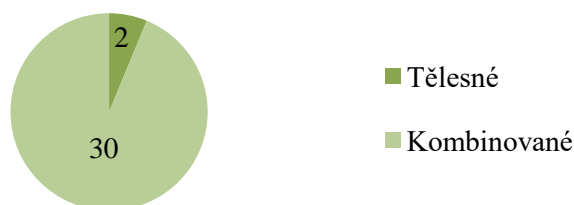
Zpracování vlastní

Zdroj: http://www.sdruzenidrak.cz/upload/sdruzenidrak/docs/kniha_drak_2015.pdf

➤ Zaměstnanci Občanské sdružení D.R.A.K. z. s.

Občanské sdružení D.R.A.K. z.s. zaměstnává především osoby s kombinovaným postižením, kteří tvoří 94 % OZP. Spolek nezaměstnával k 31. 12. 2015 žádného zaměstnance se zrakovým, sluchovým nebo duševním postižením. (osobní komunikace se zástupcem organizace) Struktura zaměstnanců dle druhu postižení je zachycena na obrázku č. 26.

Počet OZP dle druhu postižení

Obrázek 26: Počet OZP dle druhu postižení Občanské sdružení D.R.A.K. z. s.

Zpracování vlastní

Zdroj: dotazníkové šetření

Společnost zapojila k 31. 12. 2015 (tabulka č. 14) do pracovního procesu prostřednictvím své organizace 32 OZP. (osobní komunikace se zástupcem organizace) Z celkového počtu 54 zaměstnanců ve spolku tvoří OZP 59 %.

Tabulka 14: Počet zaměstnanců Občanské sdružení D.R.A.K. z. s. 2011–2015

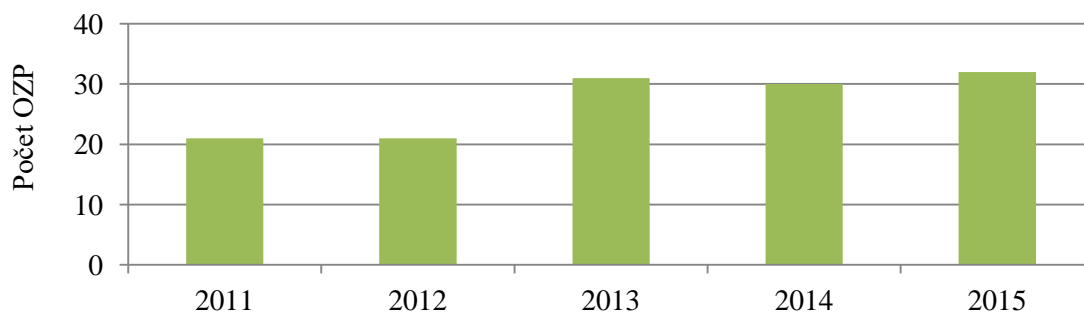
	2011	2012	2013	2014	2015
Celkový počet zaměstnanců	36	37	48	56	54
Z toho OZP	21	21	31	30	32
Počet dobrovolníků	-	-	-	-	10

Zpracování vlastní

Zdroj: dotazníkové šetření

Následující graf (obrázek č. 27) zachycuje vývoj počtu OZP ve spolku za sledované období 2011–2015. Z grafu vyplývá, že za posledních pět let došlo k nárůstu o 11 OZP, kteří by se jinak z důvodu rozsahu a stupně svého handicapu neměli šanci uplatnit v běžném pracovním prostředí. Zdravotně postižení pracují ve spolku převážně na částečný úvazek tj. 94 %. Chráněné pracoviště je speciálně upravené pro vykonávané činnosti a podmínky jednotlivých OZP.

Počet OZP v Občanském sdružení D.R.A.K. 2011–2015

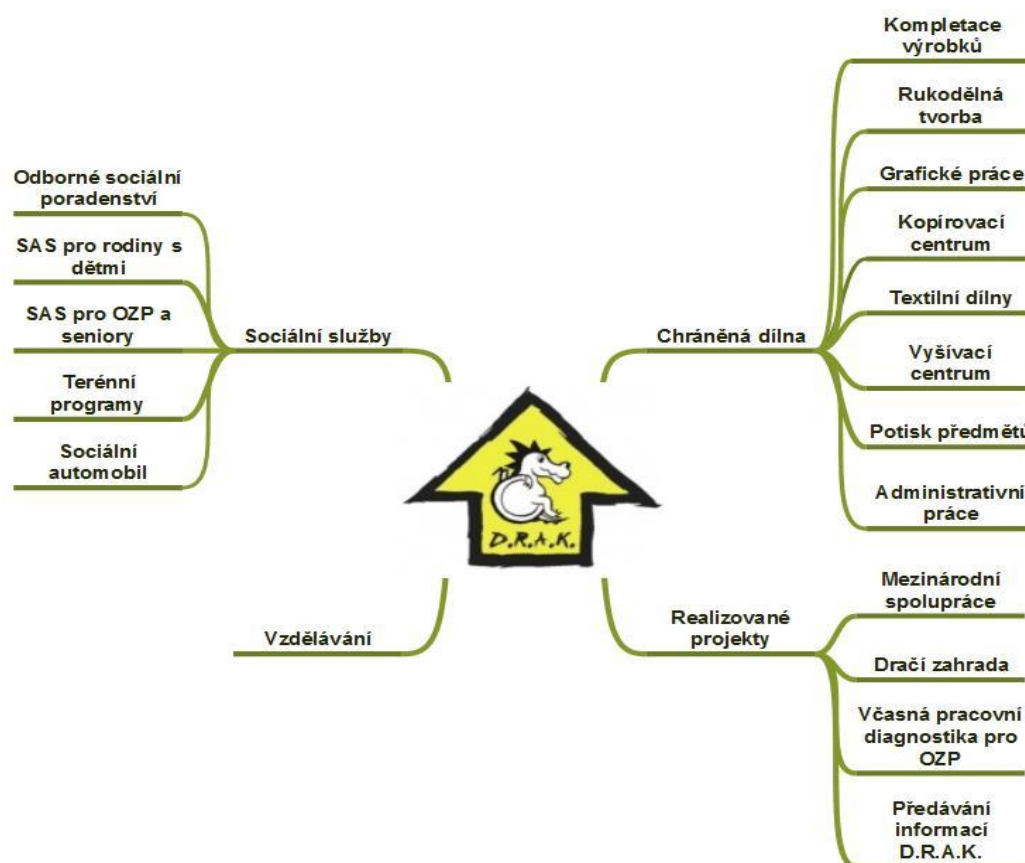
Obrázek 27: Vývoj počtu OZP Občanské sdružení D.R.A.K. z. s. 2011–2015

Zpracování vlastní

Zdroj: dotazníkové šetření

➤ **Hlavní a podpůrné činnosti Občanské sdružení D.R.A.K. z. s.**

Občanské sdružení D.R.A.K., z. s. nabízí sociální a pracovní služby (Občanského sdružení D.R.A.K., 2016a), které jsou zachyceny na obrázku č. 28.

Obrázek 28: Nabídka služeb Občanské sdružení D.R.A.K. z. s.
Zpracování vlastní

➤ **Nabízené služby je možno rozdělit na:**

- hlavní činnost spolku představují sociální služby, které jsou členěny do čtyř podúrovní:
  - terénní programy pro OZP a jejich pečující rodiny. V roce 2015 byla tato služba poskytnuta 121 klientům,
  - poradenství při získávání rehabilitačních a kompenzačních pomůcek, jejich zapůjčování a zácvik používání pravidelně 120 klientů,
  - sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi zabezpečují výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, zprostředkovávají kontakt se společenským prostředím. Službu v roce 2015 využilo 120 klientů,
  - sociálně aktivizační služby pro seniory a OZP podporují sociální dovednosti a napomáhají zlepšení kontaktu se společenským prostředím. Spolek pravidelně podporuje prostřednictvím této služby 30 klientů.
- vedlejší činností je chráněné zaměstnávání OZP dle druhu a rozsahu handicapu,
- vzdělávací aktivity zaměřené na pracovní, sociální a rodinné právo,
- zpracování návrhů, realizace a implementace projektů i mezinárodního charakteru.

➤ **Spolupráce s jinými organizacemi**

- **Tuzemská spolupráce** – se státními a nestátními složkami veřejného sektoru při přípravě analytické a strategické části Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb Libereckého kraje (více informací v příloze D)
- **Přeshraniční spolupráce** – s německými, polskými a rakouskými neziskovými organizacemi zaměřující se na integraci OZP (výměna informací a zkušeností, více v příloze D)

➤ Realizované projekty Občanské sdružení D.R.A.K. z. s.

Občanské sdružení D.R.A.K. od roku 2004 realizovalo řadu projektů zaměřených na integraci OZP do společnosti. (více o projektech Občanské sdružení D.R.A.K. z.s. příloha D) Mezi nejvýznamnější projekty patří:

- S D.R.A.K. em do práce,
- Práce bez bariér v Libereckém kraji,
- Vracíme se mezi Vás,
- Hledám práci,
- Centrum ucelené rehabilitace pro rodiny s dětmi do 18 let D.R.A.K.

Cílem výše zmíněných projektů je vzdělat OZP a zprostředkovat jim zaměstnání na chráněném a volném trhu práce a současně pomoci v integraci do společnosti i rodinným příslušníkům starající se o OZP (vzdělávací činnost, pracovní a sociální integrace).

Zaměstnání OZP je dlouhodobě finančně podporované státním sektorem. Dohromady dle dostupných informací z oficiálních stránek MPSV bylo v rámci APZ (tabulka č. 15) v období 2011-2015 finančně podpořeno v Občanském sdružení D.R.A.K. 75 míst pro OZP. Občanské sdružení D.R.A.K. využilo v rámci období 2011–2015 finanční podporu od MPSV na veřejně prospěšné práce, na provoz a vymezení chráněného pracovního místa pro OZP a na společensky účelná pracovní místa.

Tabulka 15: Podpora zaměstnávání OZP Občanské sdružení D.R.A.K. z. s. 2011–2015

Rok	Nástroj	Počet míst OZP
2011	Veřejně prospěšné práce	2
	Chráněné pracovní místa pro OZP - Na provoz	36
2012	Vymezení chráněného pracovního místa	1
2013	Veřejně prospěšné práce	1
	Regionální cílený program ESF v rámci OP LZZ	1
	Společensky účelná pracovní místa - Vyhrazení místa	1
2014	Regionální cílený program ESF v rámci OP LZZ	1
	Vymezení chráněného pracovního místa	1
	Společensky účelná pracovní místa - Vyhrazení místa	1
2015	Veřejně prospěšné práce	1
	Veřejně prospěšné práce	1
	Vymezení chráněného pracovního místa	28

Zpracování vlastní

Zdroj: <http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/lbk/prispapz/>

➤ Hospodaření společnosti

Z dostupných výročních zpráv v období 2011–2015 je v tabulce č. 16 zachyceno hospodaření společnosti.

Tabulka 16: Přehled hospodaření Občanské sdružení D.R.A.K. z. s. 2011–2015

Rok	Výnosy (tis. Kč)	Náklady (tis. Kč)	Výsledek hospodaření (tis. Kč)
2011	9 283	8 909	+374
2012	24 561	24 048	+513
2013	24 497	23 738	+759
2014	27 637	26 486	+1151
2015	27 889	27 552	337

Zpracování vlastní

Zdroj: Výroční zprávy Občanského sdružení D.R.A.K.

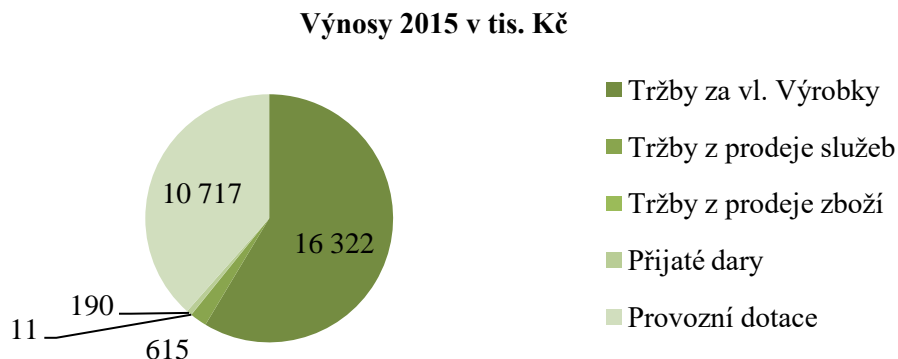
Obecně lze považovat rozpočet vybrané NNO téměř za vyrovnaný s kladnými výsledky hospodaření. Významným rokem byl pro spolek rok 2012, kdy se výnosy a náklady oproti předcházejícímu roku více než zdvojnásobily. Nárůst byl způsoben několika aspekty:

- navázáním příhraniční spolupráce s německými, rakouskými a polskými organizacemi,
- rozšířením portfolia služeb (zřízení vzdělávacího střediska, zprostředkování vyhotovení studie proveditelnosti apod.),
- zapojení organizace do veřejných soutěží, kde organizace uspěla se svými projekty sociální péče.

V posledních letech spolek svoji aktivitu neustále rozvíjí v daných oblastech činností. Spolu s vytvořením dalších pracovních míst a aktivit se příjmy a výdaje od roku 2012 pohybují nad hranicí 20 mil. Kč.

V roce 2015 (obrázek č. 29) z celkových výnosů ve výši 27 889 tis. Kč představovaly nejvyšší částku tržby z vlastní činnosti, tj. výroby, prodeje služeb a zboží (celkem 16 948 tis. Kč). Druhou nejvýznamnější částkou výnosů byly obdržené dotace ve výši 10 717 tis. Kč. Nejvýznamnějším poskytovatelem dotací je Liberecký kraj 3 494 tis. Kč, dále ÚP Liberec 2 762 tis. Kč, MPSV 2 329 tis. Kč a fondy EU 1 934 tis. Kč. Z analýzy

hospodaření za rok 2015 vyplývá, že spolek není zcela závislý na dotacích, neboť více než polovina výnosů tvoří tržby z vlastní činnosti.

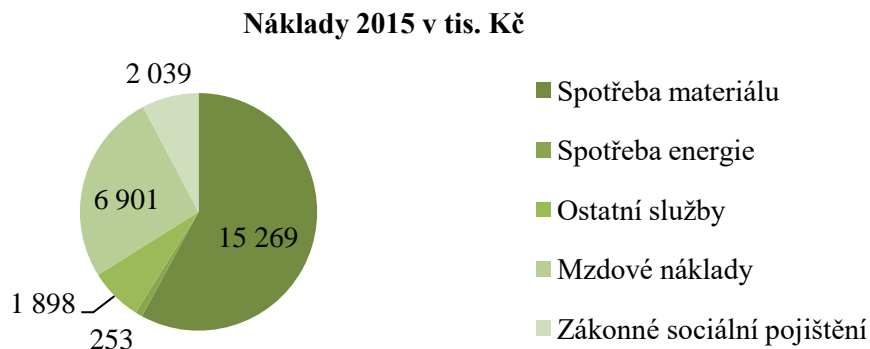

Obrázek 29: Struktura výnosů Občanské sdružení D.R.A.K. z. s. 2015

Zpracování vlastní

Zdroj: Výroční zprávy Občanské sdružení D.R.A.K.

Největší složkou nákladů za rok 2015 (jak zachycuje obrázek č. 30) byla spotřeba materiálu ve výši 15 269 tis. Kč, další podstatnou část nákladů tvořily mzdové náklady 6 901 tis. Kč, zákonné sociální pojištění 2 039 tis. Kč atd.

Obrázek 30: Struktura nákladů Občanské sdružení D.R.A.K. z. s. 2015

Zpracování vlastní

Zdroj: Výroční zprávy Občanské sdružení D.R.A.K.

➤ **Zhodnocení činnosti Občanského sdružení D.R.A.K. z. s.**

Posláním Občanského sdružení D.R.A.K. je vytvářet a podporovat systémy péče o OZP a napomáhat sociální i pracovní integraci OZP do společnosti. Hlavní činnost Občanského sdružení D.R.A.K., jak vyplývá z předchozích zjištění, představují sociální služby, kdy nabízí a realizují terénní i ambulantní sociální služby pro OZP jako je např. odborné sociální poradenství, sociálně-aktivizační služby, pracovní rehabilitace, vzdělávací činnost a zprostředkování potřebné pomoci dle individuálních potřeb OZP, čímž organizace naplňuje jejich poslání. Občanské sdružení D.R.A.K. se iniciativně zapojuje do spolupráce mezi státními institucemi, zabývající se problematikou sociálních služeb OZP a neziskovými organizacemi. Sociální služby má organizace zaregistrovány u MPSV, čímž získávají pro svoji činnost část finančních prostředků a tím mohou uspokojit další klienty. Současně vytváří podmínky pro zaměstnávání OZP na chráněném pracovišti dle druhu a rozsahu handicapu.

Organizace zaměstnává 54 zaměstnanců, z toho 32 OZP, tj. 59 %. Nejčastějšími OZP jsou osoby s kombinovaným postižením, které pracují na částečný úvazek a tvoří 94 % všech OZP ve spolku. Za posledních pět let došlo k nárůstu o 11 OZP (tj. nárůst o 52 %), kteří dle rozsahu a stupně svého handicapu jsou neuplatnitelní v běžném pracovním prostředí. K zvýšení počtu pracovních míst ve sledovaném období bylo v rámci APZ finančně podpořeno celkem 75 pracovních míst nejen na provoz a vymezení chráněného pracovního místa pro OZP, ale i na veřejně prospěšné práce a na společensky účelná pracovní místa.

Mezi silné stránky společnosti patří, že cílovou skupinou Občanského sdružení D.R.A.K. jsou nejen OZP, ale i osoby ohrožené sociálním vyloučením, senioři a osoby pečující o malé děti a rodiny s dětmi, pro které nabízejí široké spektrum sociálních služeb jak terénního, tak i ambulantního charakteru.

Převážnou část svých aktivit provádějí prostřednictvím jednotlivých projektů, které realizují pomocí vytvořených týmů pro konkrétní zaměření. Realizací projektů (viz příloha D) bylo v projektech zapojeno 93 osob, z nichž 30 získalo pracovní uplatnění (tj. 32 %). Pro uskutečnění projektů bylo v roce 2015 využito i 10 dobrovolníků.

Občanské sdružení D.R.A.K. se iniciativně zapojuje do spolupráce mezi státními institucemi, zabývající se problematikou sociálních služeb OZP a neziskovými organizacemi.

Silnou stránkou sdružení je i příhraniční mezinárodní spolupráce s obdobnými institucemi v Polsku a Německu, kde získávají zkušenosti z oblasti problematiky znevýhodněných rodin, sociální izolace rodin s postiženými dětmi a ve spolupráci s rakouským partnerem sdílejí problematiku pracovní diagnostiky OZP.

Obecně lze považovat rozpočet neziskové organizace téměř za vyrovnaný s kladnými výsledky hospodaření. Výhodou u sdružení je, že výnosy z vlastní činnosti, tj. výroby, prodeje služeb a zboží tvořily v roce 2015 více než 61 %.

Mezi slabé stránky organizace je možno považovat, s ohledem na rozvoj sociálních služeb a rozsahy projektů, nedostatek odborných pracovníků pro zpracování potřebné agendy. Souvisí to též s nutností poměrného zastoupení OZP a ostatních pracovníků ve sdružení.

Při zkoumání nabídky produktů v e-shopu spolku bylo zjištěno, stejně jako u společnosti TULIPAN, nevhodnost segmentace jednotlivých produktů není z hlediska oslovení koncových zákazníků optimální. Což v konečném důsledku je nevýhodou při získávání nových potenciálních zákazníků. Také nízká sebe prezentace spolku na sociálních sítích je slabou stránkou organizace.

➤ **Shrnutí silných a slabých stránek Občanského sdružení D.R.A.K.**

Silné stránky spolku:

- široké spektrum nabízených sociálních služeb,
- služby registrované na MPSV,
- efektivní realizace projektů a služeb pomocí týmů,
- zaměstnání OZP a zprostředkování i na volném trhu,
- zapojení do plánování a koordinace sociálních služeb Libereckého kraje,
- přes hraniční spolupráce,
- přebytkové hospodaření,
- vyšší příjmy z vlastní činnosti v rozpočtu organizace.

Slabé stránky spolku:

- nedostatek kvalifikovaného personálu v odborných funkcích,
- nabídka zboží a služeb není na e-shopu vhodně rozdělena,
- nízká sebereprezentace spolku na sociálních sítích a vůči veřejnosti.

7.3 MCU KOLOSEUM, o. p. s.

Obecně prospěšná společnost MCU KOLOSEUM, o. p. s. vznikla v říjnu 1999 pod názvem MEZINÁRODNÍ CENTRUM UNIVERSIUM, o. p. s., kterou založily občanská sdružení „Sdružení CZECH HANDICAP“, vzniklé v roce 1996, jehož posláním je zejména zapojit různě handicapované občany do společenského a kulturního života a „MOBILIS“, občanské sdružení vzniklé v roce 1996, usilující o systémové odstraňování překážek při pohybu osob se sníženou schopností orientace a pohybu. Hlavním posláním společnosti MCU KOLOSEUM v době vzniku bylo zajišťování úplné integrace lidí s omezenou mobilitou do společnosti. V roce 1999 přibýlo provozování chráněné dílny a od roku 2008 poskytuje a zprostředkovává služby v oblasti poradenské, vzdělávací, kulturní, sportovní, rehabilitační a zdravotní pro osoby zdravotně handicapované včetně osobní přepravy a osobní asistenční služby. Na MCU KOLOSEUM, o. p. s. byla společnost přejmenována v dubnu 2012. (Ministerstvo spravedlnosti, 2016c)

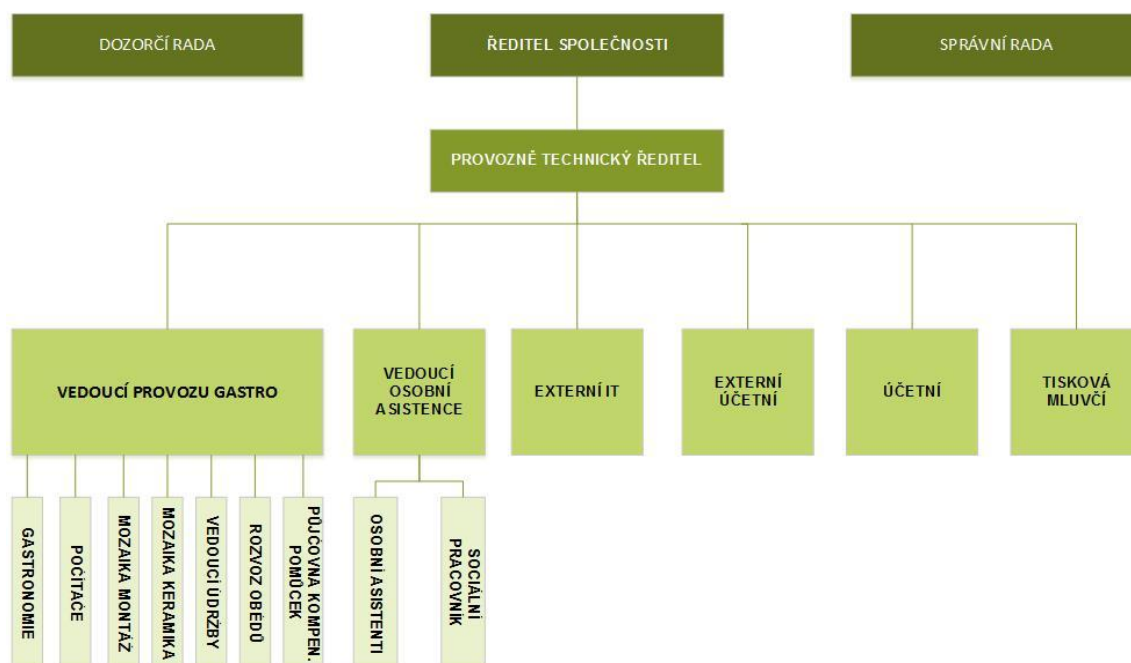
➤ **Cílovou skupinou spolku jsou:**

- děti, mládež a dospělí lidé se zdravotním postižením,
- osoby znevýhodněné na trhu práce,
- senioři.

Název MCU KOLOSEUM, o.p.s. symbolizuje budovu spolku, kde se lidé setkávají a společně vyvíjí všechny aktivity k podpoře integrace OZP do běžného života. (MCU KOLOSEUM, o. p. s., 2015a)

➤ **Organizační struktura MCU KOLOSEUM, o. p. s.**

Hlavními pilíři zkoumané nestátní neziskové organizace jsou správní a dozorčí rada. Statutárním orgánem společnosti je ředitel společnosti, který je jmenován správní radou. Členění řízení společnosti je zachyceno na organizačním schématu společnosti (obrázek č. 31), kde kromě ekonomické sekce a mluvčího společnosti, kteří jsou přímo podřízeni provozně technickému řediteli, který řídí chod organizace, jsou klíčovými pracovníky vedoucí osobní asistence zabezpečující sociální poradenství a asistentské služby a vedoucí provozní sekce, který řídí chráněná pracoviště. (MCU KOLOSEUM, o. p. s., 2015a)

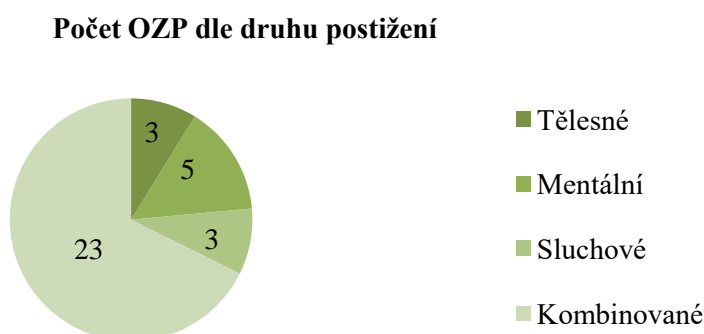
Obrázek 31: Organizační struktura MCU KOLOSEUM, o. p. s.

Zpracování vlastní

Zdroj: Výroční zpráva MCU KOLOSEUM, o. p. s. 2014

➤ Zaměstnanci MCU KOLOSEUM, o. p. s.

MCU KOLOSEUM, o. p. s. zaměstnává především osoby s kombinovaným postižením, kteří tvoří 68 % všech OZP. Spolek nezaměstnával k 31. 12. 2015 žádného zaměstnance se zrakovým nebo duševním postižením. (osobní komunikace se zástupcem organizace) Struktura zaměstnanců dle druhu postižení je zachycena na obrázek č. 32.

Obrázek 32: Počet OZP dle druhu postižení MCU KOLOSEUM, o. p. s.
Zpracování vlastní
Zdroj: interní data organizace

MCU KOLOSEUM, o. p. s. zaměstnává především OZP. V roce 2015 bylo zaměstnáno 34 OZP (tabulka č. 17) z celkového počtu 58 zaměstnanců, tj. 58,6 %.

Tabulka 17: Počet zaměstnanců MCU KOLOSEUM, o. p. s. 2011–2015

	2011	2012	2013	2014	2015
celkový počet zaměstnanců	31	36	53	60	58
počet OZP	19	23	30	33	34

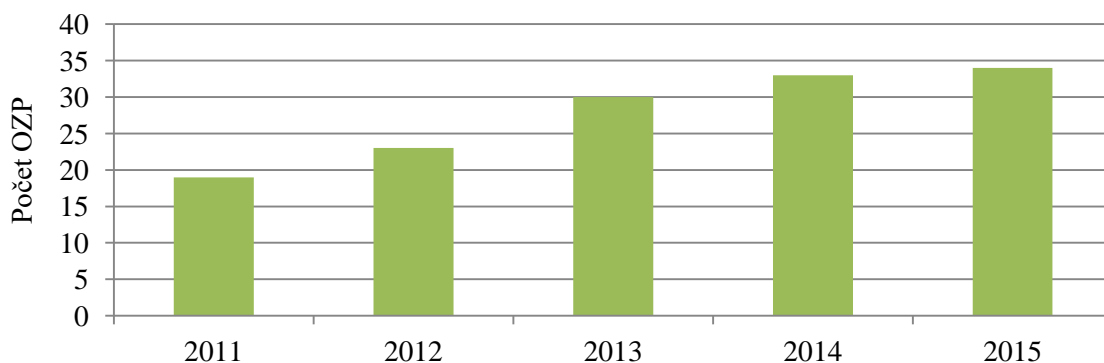
Zpracování vlastní
Zdroj: interní data organizace

Organizace zapojila k 31. 12. 2015 do pracovního procesu prostřednictvím své organizace 34 OZP. (informace ekonomický úsek MCU Koloseum) Následující graf (obrázek č. 33) zachycuje vývoj počtu OZP ve spolku za sledované období 2011–2015. Z grafu vyplývá, že za posledních pět let došlo k nárůstu o 15 OZP, kteří by se jinak z důvodu rozsahu a stupně svého handicapu neměli šanci uplatnit v běžném pracovním prostředí.

Zaměstnanci spolku pracují převážně na částečný úvazek (24 OZP na zkrácený úvazek) tj. 70,6 %. Chráněné pracoviště je speciálně upravené pro vykonávané činnosti a podmínky jednotlivých OZP. Organizace zapůjčuje klientům kompenzační pomůcky. (osobní komunikace se zástupcem organizace)

Počet OZP v MCU KOLOSEUM o. p. s. 2011–2015

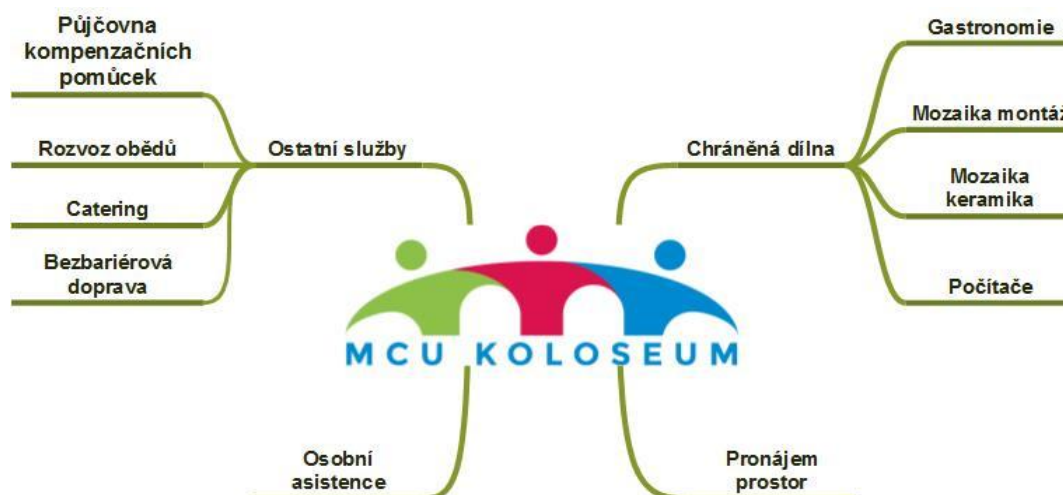
Obrázek 33: Vývoj počtu OZP MCU KOLOSEUM, o. p. s. 2011–2015

Zpracování vlastní

Zdroj: interní data organizace

➤ **Hlavní činnosti organizace MCU KOLOSEUM, o. p. s.**

Spolek MCU KOLOSEUM, o. p. s. nabízí služby (MCU KOLOSEUM, o. p. s., 2015a), které jsou zachyceny na obrázku č. 34.

Obrázek 34: Nabídka služeb MCU KOLOSEUM, o. p. s.

Zdroj: zpracování vlastní

➤ **Nabízené služby je možno rozdělit na:**

- chráněné zaměstnání OZP v gastronomických službách spočívající ve výrobě a rozvozu jídel,
- chráněné zaměstnání OZP zajišťující v tiskařských službách,
- chráněné zaměstnání OZP v administrativních službách,
- chráněné zaměstnání OZP v keramické dílně a montáži drobných předmětů
- služba osobní asistence,
- pronájmy prostor a zprostředkování vzdělávacích, kulturních, společenských, firemních a sportovních akcí s možným zajištěním cateringu vlastními silami.

➤ **Projekty MCU KOLOSEUM, o. p. s.**

Obecně prospěšná společnost MCU KOLOSEUM nerealizuje projekty v sociální a pracovní oblasti napomáhající integraci OZP. Spolek za posledních pět let uskutečnil projekty na zhodnocení objektu a jeho okolí. (více o projektech MCU KOLOSEUM, o. p. s., příloha D)

- Plus mínus padesát – volnočasová přírodní zóna Koloseum
- Technické zhodnocení stavby MCU KOLOSEUM, o. p. s.

Zaměstnání OZP je dlouhodobě finančně podporované státním sektorem. Dohromady dle dostupných informací z oficiálních stránek MPSV bylo v rámci APZ (tabulka č. 18) v období 2011–2015 finančně podpořeno v MCU KOLOSEUM, o. p. s. 45 míst pro OZP. MCU KOLOSEUM, o. p. s. využilo v rámci období 2011–2015 finanční podporu od MPSV na provoz a vymezení chráněného pracovního místa a na společensky účelná pracovní místa.

Tabulka 18: Podpora zaměstnávání OZP MCU KOLOSEUM, o. p. s. 2011–2015

Rok	Nástroj	Počet míst OZP
2011	Chráněné pracovní dílny pro OZP - Na provoz	13
	Společensky účelná pracovní místa - Vyhrazení místa	1
2012	Chráněné pracovní dílny pro OZP - Na provoz	11
2013	Společensky účelná pracovní místa - Vyhrazení místa	1
2014	Vymezení chráněného pracovního místa	1
2015	Vymezení chráněného pracovního místa	17
	Společensky účelná pracovní místa - Vyhrazení místa	1

Zpracování vlastní

Zdroj: <http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/lbk/prispapz/>

➤ Hospodaření společnosti MCU KOLOSEUM, o.p.s.

Z dostupných podkladů organizace v období 2011–2014 je v tabulce č. 19 zachyceno hospodaření organizace. Pro rok 2015 nemá organizace doposud auditované podklady.

Tabulka 19: Přehled hospodaření MCU KOLOSEUM, o. p. s. 2011–2014

Rok	Výnosy (tis. Kč)	Náklady (tis. Kč)	Výsledek hospodaření (tis. Kč)
2011	6 013	6 971	- 958
2012	8 699	9 750	-1 051
2013	9 668	10 523	-855
2014	13 774	14 134	-360

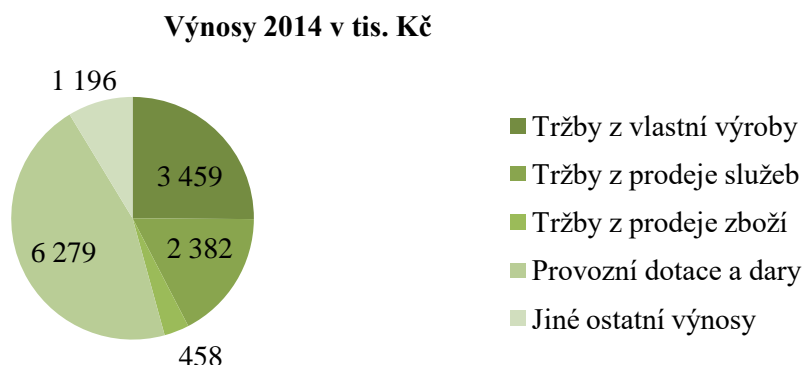
Zpracování vlastní

Zdroj: Výroční zprávy MCU KOLOSEUM, o. p. s.

Rozpočet neziskové organizace dosahuje ve zkoumaném období čtyř let každoročně záporného výsledku hospodaření. V roce 2012 byla ztráta nejvyšší (ve výši 1 051 tis. Kč). Důvodem prohloubení ztráty byla finančně náročná revitalizace celého objektu. Přestože je hospodaření spolku ztrátové dlouhodobě, počet zaměstnanců OZP stále roste.

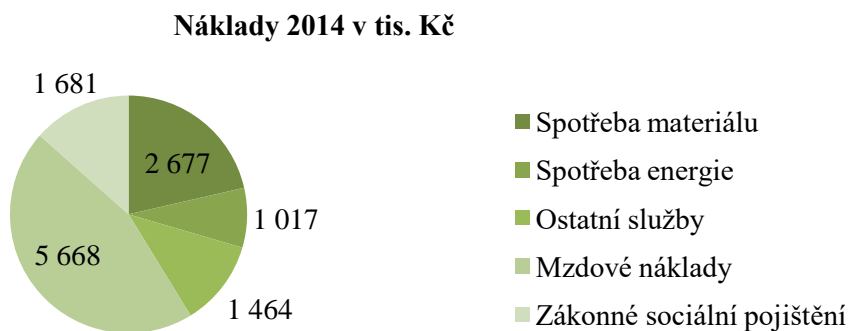
V roce 2014 (obrázek č. 35) z celkových výnosů ve výši 13 774 tis. Kč představovaly tržby z vlastní činnosti, tj. výroby, prodeje služeb a zboží celkem 6 299 tis. Kč (tj. 46%). Stejnou částkou se na celkových výnosech mimo tržeb z vlastní činnosti podílely i provozní dotace a dary, které činily 6 279 tis. Kč (tj. 46 %). Celkové výnosy v roce 2014 doplnily jiné ostatní výnosy ve výši 1 196 tis. Kč.

Z analýzy výnosů za rok 2014 vyplývá, že výnosy organizace jsou z poloviny tvořené vlastní činností organizace a téměř polovinu tvoří dotace a dary.

Obrázek 35: Struktura výnosů MCU KOLOSEUM, o. p. s. 2015
 Zpracování vlastní
 Zdroj: Výroční zpráva MCU KOLOSEUM o. p. s.

Největší složku z celkových nákladů za rok 2014 tj. 14 134 tis. Kč (jak zachycuje obrázek č. 36) tvořily mzdové náklady ve výši 5 668 tis. Kč (tj. 40 %), další podstatnou část nákladů představovaly spotřeba materiálu a energie 3 694 tis. Kč (tj. 26 %), zákonné sociální pojištění 1 681 tis. Kč a ostatní služby 1 464 tis. Kč.

Obrázek 36: Struktura nákladů MCU KOLOSEUM, o. p. s. 2015
 Zpracování vlastní
 Zdroj: Výroční zpráva MCU KOLOSEUM o. p. s.

➤ **Zhodnocení činnosti MCU KOLOSEUM o. p. s.**

Posláním obecně prospěšné společnosti MCU KOLOSEUM je integrace lidí s omezenou mobilitou do společnosti. Činnost společnosti, jak vyplývá z předchozích zjištění, kdy poskytují a zprostředkovávají služby v oblasti poradenské, vzdělávací, kulturní, sportovní, rehabilitační a zdravotní pro OZP včetně osobní přepravy a osobní asistenční služby, naplňuje jejich poslání. Sociální službu osobní asistence má organizace zaregistrovanou u MPSV. Organizace zaměstnává OZP na chráněných pracovištích gastro, počítače a keramika.

V roce 2015 bylo zaměstnáno 34 OZP z celkového počtu 58 zaměstnanců, tj. 59 %, především se jedná o osoby s kombinovaným postižením, které tvoří 68 % všech OZP. Zaměstnanci spolku pracují převážně na částečný úvazek (24 OZP na zkrácený úvazek) tj. 71 %. Za sledované období pěti let došlo k nárůstu o 15 zaměstnanců OZP, kteří dle rozsahu a stupně svého handicapu jsou neuplatnitelní v běžném pracovním prostředí. Chráněné pracoviště je speciálně upravené pro vykonávané činnosti a podmínky jednotlivých OZP. Organizace zapůjčuje klientům kompenzační pomůcky a poskytuje bezbariérovou dopravu OZP vlastními prostředky.

Mezi silné stránky společnosti patří nabízené služby, jako je unikátní služba zaměřená na výrobu obědů včetně rozvážení obědů seniorům a OZP. Mezi další činnosti, na které se organizace zaměřuje, patří tiskařské služby pro jiné subjekty a jednotlivce, provoz keramické dílny a montáž drobných předmětů a v součinnosti se zdravotní pojišťovnou zpracování dat od lékařů v elektronické podobě. Velmi významnou činností společnosti je pronajímání prostor v objektu MCU KOLOSEUM, kde je několik sálů a místností od kapacity 550 míst velký sál, 120 míst malý sál a menší konferenční sály, kde zabezpečují zprostředkování vzdělávacích, kulturních, společenských, firemních a sportovních akcí. Při těchto akcích mohou cateringovou službou vlastními silami zabezpečit občerstvení.

Mezi slabé stránky organizace je možno považovat dlouhodobé ztrátové hospodaření, které vyplývá z realizovaných projektů rekonstrukce stavby vlastního objektu a revitalizace okolí a úzkého portfolia činností, které mohou přinést pozitivní výsledky hospodaření (gastro). Tím, že nerealizují projekty sociální ani pracovní integrace, ani nepořádají

vzdělávací kurzy, mají zúžený prostor pro činnosti, které mohou být nápomocny pozitivnímu hospodaření.

Součástí slabých stránek organizace je nedostatečná informovanost a publikování vlastních výsledků činnosti a hospodaření (v době zpracování podkladů diplomové práce nebyla v 11/2016 k dispozici autorizovaná výroční zpráva za rok 2015). Slabinou je i absence prezentace sdružení a nízká propagace produktů i činnosti na sociálních sítích.

➤ **Shrnutí silných a slabých stránek MCU KOLOSEUM, o. p. s.**

Silné stránky spolku:

- unikátní zaměření organizace, tj. gastro výroba obědů včetně rozvážení obědů seniorům a OZP,
- zprostředkování a organizování akcí ve vlastních prostorách,
- prostory na pořádání akcí v objektu možno pronajímat,
- zapůjčení kompenzačních pomůcek klientům,
- poskytování bezbariérové dopravy OZP.

Slabé stránky spolku:

- dlouhodobé ztrátové hospodaření,
- nerealizují projekty sociální ani pracovní integrace,
- nepořádají vzdělávací kurzy,
- nedostatečné publikování ukazatelů výsledku a dopadu činnosti,
- nízká propagace na sociálních sítích,
- chybí e-shop pro vlastní produkty.

7.4 Zhodnocení působení NNO a návrhy na zlepšení činnosti

Z výše zjištěných poznatků získaných během zpracování diplomové práce a na základě zkoumaných třech NNO v subregionu Liberec, byla sestavena SWOT analýza (přehled tabulka č. 20), která zachycuje silné a slabé stránky NNO a možné příležitosti a hrozby, které by mohly ovlivnit jejich budoucí vývoj.

➤ Silné stránky NNO

Výhodou NNO je nezávislost na řídicím aparátu státu, což umožňuje organizacím svobodně se rozhodovat o spektru nabízených služeb. Nestátní neziskové organizace svými aktivitami cílí na pracovní uplatnění většího počtu OZP ať už prostřednictvím chráněných pracovišť nebo pomocí pracovní rehabilitace připravit OZP na práci na volném trhu. Organizace zabezpečují svým klientům specifické podmínky, jako jsou např. bezbariérové prostředí, zkrácená pracovní doba, individuální přístup a tempo činnosti OZP dle druhu a rozsahu postižení pro uplatnění na trhu práce. Nad rámec hlavních činností poskytují NNO široké spektrum služeb individuálně upravených podle skutečné potřeby klienta, což SNO nemůžou ze své podstaty (rozsah a způsob realizace služby konkrétně popsán směrnicemi, postupy apod.) provádět. Prostřednictvím realizace projektů i pro širokou veřejnost propojují NNO zdravou a handicapovanou populaci a bourají zažitá stereotypy a postoje zdravé populace vůči OZP. Současně informují širokou veřejnost na problémy, se kterými se OZP setkávají.

➤ Slabé stránky NNO

Mezi slabé stránky NNO patří nízký příjem z vlastní činnosti a s tím spojená silná závislost na dotacích a darech, kdy při změně dotační politiky může dojít k paralyzování činnosti spolku, nebo k jeho ukončení. Další podstatnou nevýhodou některých NNO je úzký okruh kompetentních odborných pracovníků, kteří vykonávají koncepční práce ve více funkcích ve spolku a již se nedostává kapacit na další potřebné činnosti a aktivity pro zpracovávání podpůrných činností. Nízká sebe prezentace některých spolků na sociálních sítích vůči veřejnosti, nedostatečná informovanost, přehlednost informací, publikování vlastních výsledků činnosti a nízká propagace vlastních produktů, ve své podstatě znemožňuje získat potenciální spolupracovníky z neziskové i ziskové oblasti pro další rozvíjení činnosti.

➤ **Příležitosti pro NNO**

Pro neziskové organizace je velkou výhodou, že v poslední době roste zájem o ručně vyráběné originální výrobky, které se odlišují od pásové výroby a jsou v souladu s politikou fair trade. (BusinessInfo.cz, 2016) Současně zlepšení informovanosti o problematice OZP a rozšířené množství bezbariérových míst, umožňuje spolu v kombinaci s čerpáním prostředků z fondů EU uskutečnit projekty, které by handicapované začlenily mezi zdravou populaci. Handicapovaní mají v současné době větší příležitost získat zaměstnání, ať už v rámci APZ nebo díky nastavenému povinnému podílu zaměstnávání OZP či náhradnímu plnění. V neposlední řadě je pro NNO nezbytná spolupráce, ať už se státním, ziskovým nebo jiným neziskovým sektorem. NNO mohou rozšířit spolupráci s VŠ, získat studenty pro spolupráci včetně možnosti vykonávat praxi v jejich organizaci. Mladí lidé přinesou do organizace nové nápady a způsoby vedoucí k rozvoji společnosti. Spolupráce s jinou neziskovou organizací, by mohla dopomoci k zorganizování a realizaci větších akcí meziregionálního významu, které by oslovili daleko více lidí.

➤ **Hrozby pro nestátní neziskové organizace**

Ekonomická a politická nestabilita v Evropě a nepříznivé legislativní změny by mohly mít za následek značné omezení dotací pro neziskové organizace, což sníží jejich aktivity a v extrémním případě může způsobit i zánik těchto organizací. Útlum finanční podpory od stávajících subjektů, úbytek dobrovolníků a pasivita občanů způsobí omezení integrace OZP do společnosti. Je proto důležité zaměřit se i na vlastní výdělečné aktivity, které povedou k zvyšování soběstačnosti spolku a zajistí pracovní příležitosti pro OZP, které se sami nemají šanci uplatnit na trhu práce.

Tabulka 20: SWOT analýza vybraných NNO v subregionu Liberec

Silné stránky	Slabé stránky
Nezávislost NNO na řídicím aparátu státu	Finanční závislost na dotacích a darech
Tendence růstu počtu OZP	Nižší informovanost (propagace) o činnosti spolků vůči veřejnosti a státním orgánům
Bezbariérové prostředí	Nízké využívání sociálních sítí k propagaci
Poskytování cílených služeb, které nedokáže zabezpečit státní sektor	Nedostatečné zastoupení odborných zaměstnanců pro aktivity spolku
Osvěta problematiky handicapovaných	Špatná přehlednost publikovaných informací, nedostatečná data
Příležitosti	Hrozby
Růst zájmu o ručně vyráběné výrobky	Politická nestabilita – omezení dotací
Spolupráce s univerzitami ohledně praxí studentů	Nepříznivé legislativní změny
Spolupráce se státním, ziskovým a jiným neziskovým sektorem	Odklon stávajících sponzorů od NNO k jiným aktivitám
Získávání prostředků z fondů EU na podporu integrace OZP	Nedostatek pracovních příležitostí pro OZP
Využívání příspěvků na zaměstnávání OZP z programu APZ	Pasivita občanů vůči problematice OZP

Zpracování vlastní

➤ **Návrhy na zlepšení činnosti NNO**

Pro potřeby sestavování návrhů a tvorby strategií na zlepšení postavení OZP ve společnosti je nezbytné pracovat s cílenými informacemi, které jsou potřebné pro zkoumanou problematiku. **Návrhem je zmapování a doplnění informací o počtech OZP s ohledem na jejich postižení, jejich potřeby a možnosti, a to v rámci celé ČR, včetně jednotlivých krajů, regionů a menších územních celků.**

Jedním z návrhů na zlepšení činnosti NNO pro integraci OZP v regionu Liberec je podpoření spolupráce mezi subjekty podílejících se na sociálních službách a začlenění OZP do společnosti. Subjekty spolupráce mohou být, jak již bylo v předchozích kapitolách naznačeno, všechny sektory národního hospodářství, pokud jsou k tomu vytvořeny vhodné podmínky. Prvky rozvíjející se spolupráce jsou již zřetelné v oblasti rozvoje sociálních služeb v Libereckém kraji, kdy jsou prostřednictvím spolupráce státního a neziskového sektoru projednávány klíčové dokumenty rozvoje sociálních služeb.

Dalším z návrhů zlepšení hospodárnosti sociálních služeb je zapojení soukromého sektoru pro specifické služby, které jsou již v dnešní době zpoplatněny (jako jsou úklidové či donáškové služby apod.), kdy svým manažerským přístupem formou efektivního řízení mohou být tyto služby optimalizovány a tím přispívat k efektivnějšímu využití finančních prostředků poskytnutých státním sektorem.

Návrhem na spolupráci ziskového a neziskového sektoru (v začlenění OZP do pracovního procesu vně chráněných dílen) je vytváření speciálních pracovišť pro OZP u soukromých zaměstnavatelů ve spolupráci s osobními asistenty z NNO. Příkladem mohou být montážní práce v oblasti výroby a kompletace dílců pro automobilový průmysl v subregionu Liberec.

Dalším návrhem je rozšířit spolupráci TUL s místními NNO. Spolupráce by mohla probíhat ve formě plnění praxí studentů z ekonomické fakulty v rámci semestrálních, resp. ročníkových prací. Tématy prací mohou být například sestavení marketingové strategie, zlepšení propagace ve smyslu efektivnějšího využívání sociálních sítí, rozšíření nabízené výrobní řady či získávání nových dobrovolníků a potenciálních sponzorů.

V rámci vzdělávacích a kulturních akcí lze doporučit propojení neziskových organizací z různých oblastí. NNO působící v subregionu Liberec by mohly navázat spolupráci s mezinárodní neziskovou organizací ESN (Erasmus Student Network) Liberec, která pomáhá v integraci zahraničním studentům, kteří přijedou do Liberce na studijní pobyt. Prostřednictvím spolupráce by tyto neziskové organizace mohly pořádat cestopisné besedy, kde by zahraniční studenti spolu s českými překladateli představovali zdravotně znevýhodněným občanům jednotlivé země, jejich zvyky a obyčeje. Handicapovaní jedinci by tak měli možnost poznat kulturu jiných zemí, které nemohou z důvodu rozsahu svého postižení osobně navštívit.

Závěr

Cílem diplomové práce bylo zhodnotit roli neziskového sektoru při integraci osob zdravotně postižených (OZP) do společnosti v subregionu Liberec. Teoretická část práce vycházela z rešerše odborné literatury vztahující se k neziskovým organizacím a platné legislativy s důrazem na problematiku OZP. Nejprve byla popsána základní terminologie národního hospodářství a definovány role a činnosti státního, ziskového a neziskového sektoru včetně jejich možného selhání a spolupráce. Následně byla popsána charakteristika neziskových organizací, jejich působení a způsoby financování. S ohledem na zadání diplomové práce byly specifikovány neziskové organizace působící v sociální oblasti, byla objasněna problematika postavení OZP ve společnosti a popsána úloha státu při jejich integraci.

Pro zpracování praktické části diplomové práce byla použita metoda kvalitativního výzkumu opírající se o analýzu informací získaných z primárních dokumentů státních orgánů a nestátních neziskových organizací doplněných o poznatky získané z vlastního šetření s představiteli neziskových organizací a zástupci státní správy s ohledem na výzkumnou otázku: **Jakou roli hraje neziskový sektor v současném trendu integrace osob zdravotně postižených v subregionu Liberec?** Praktická část se zaměřila na socioekonomickou analýzu oblasti subregionu Liberec, kde byla především zkoumána a následně zhodnocena role státních neziskových organizací (SNO) a nestátních neziskových organizací (NNO) při zajišťování služeb integračního charakteru pro OZP.

V subregionu Liberec státní sektor svými aktivitami podporuje motivaci zaměstnavatelů k budování nových pracovních míst pro OZP prostřednictvím výdajů na aktivní politiku zaměstnanosti, kdy v období 2013–2015 došlo k nárůstu výdajů o 153 % a navýšení nabídek práce pro OZP o 174 %. Další aktivitou subregionu je vytvoření podmínek pro postupné odstraňování bariér znemožňující volný pohyb OZP (např. MHD disponuje z 92 % dopravními prostředky bezbariérového charakteru). Státní sektor prostřednictvím transferových dotací poskytuje zdravotně postiženým stabilní finanční příjem např. ve formě invalidního důchodu, ostatních sociálních dávek a zabezpečuje sociální služby pro OZP především pobytového charakteru (např. Jedličkův ústav a ostatní domovy pro

postižené, týdenní stacionáře apod.). Státní sektor ziskovým a neziskovým organizacím přispívá na aktivity integrující OZP, které vždy sám nedokáže zabezpečit.

Naproti tomu NNO poskytují služby důležité pro integraci OZP do společnosti, které státní sektor nezabezpečuje. Tyto služby jsou kontaktního charakteru a jsou individuálně přizpůsobeny potřebám dotyčných OZP.

V subregionu Liberec se v roce 2015 na zabezpečování sociálních služeb pro OZP největší mírou podílely NNO (tj. 78 % poskytovatelů), kdy poskytly služby pro více než 2 570 OZP, převážně terénního a ambulantního charakteru. V rámci metody komparace byly vytyčeny podstatné oblasti poskytovaných služeb s ohledem na integraci OZP do společnosti a následně posuzovány SNO a NNO zabývající se touto problematikou. Klíčovými oblastmi v integraci jsou registrované sociální služby, bydlení a pracovní začlenění. V posuzovaném roce 2015 v subregionu Liberec zajistily pouze NNO sociální služby integračního charakteru pro 1 315 OZP, v oblasti bydlení poskytla jedna SNO chráněné bydlení pro 11 OZP, naproti tomu NNO zabezpečily chráněné bydlení pro 88 OZP a podporované bydlení pro 37 OZP. V oblasti pracovního začlenění poskytla jedna SNO pro 43 OZP pracovní místa v sociálně terapeutické dílně, naproti tomu NNO vytvořily pracovní místa v sociálně terapeutických dílnách pro 42 OZP a chráněné zaměstnání pro nejméně 271 OZP.

Pomocí případové studie třech vybraných NNO působících v subregionu Liberec byla představena jejich struktura činností a následně zhodnoceny jejich silné a slabé stránky a představeny návrhy na zlepšení činnosti NNO. Mimo hlavní činnosti (zabezpečování sociálních služeb a zaměstnávání OZP), NNO poskytují i široké spektrum individuálně upravených služeb podle skutečné potřeby klienta, což SNO nemůžou ze své podstaty provádět. Prostřednictvím realizace projektů pro širokou veřejnost NNO propojují zdravou a handicapovanou populaci a odstraňují zažitá stereotypy a postoje. Současně informují širokou veřejnost o problémech, se kterými se OZP setkávají.

V průběhu zpracování diplomové práce byla zjištěna absence dat týkající se OZP a neúplnost některých statistických dat k jednotlivým výstupům regionu za menší územní celky než je okres nebo kraj.

Tato diplomová práce může sloužit jako jeden z podkladů k probíhajícímu projektu *Zavedení systémové koordinace činnosti partnerů v rámci Paktu zaměstnanosti Libereckého kraje*, protože se zabývá obdobnou problematikou. Účelem projektu, který je rozložen na období 2016–2018, v němž je zapojená i TUL, je zavést spolupráci a koordinaci mezi subjekty ovlivňujícími trh práce a oblast sociálního začleňování.

Ve zkoumaném subregionu Liberec byla při zpracovávání diplomové práce zjištěna nedostatečná úloha SNO oproti NNO v integraci OZP do společnosti. Nestátní neziskové organizace (NNO) se specializují na zajištění komplexního systému péče pro OZP. Největším přínosem v integraci je pro OZP možnost získat zaměstnání z důvodu jejich socializace, seberealizace, zvyšování soběstačnosti, samostatnosti a nezávislosti, jež jsou základními cíli sociální rehabilitace. Nestátní neziskové organizace svým působením reagují na nedostatky státního systému v integraci OZP do společnosti. Tím se potvrdil předpoklad, že existence neziskových organizací je odpovědí na nedostatky státu a trhu z hlediska zajišťování služeb a uspokojování potřeb OZP při jejich integraci do společnosti.

Ze zjištěné analýzy vyplývá, že státní sektor při zajišťování služeb plní legislativní roli s důrazem na získání rovných příležitostí OZP v běžném životě a kompenzační roli, kdy pomocí finančních transferů eliminuje, resp. zmírňuje nerovnost mezi obyvateli.

Provedená analýza přinesla odpověď na výzkumnou otázku: **NNO jsou skutečnými mosty, které napomáhají handicapovaným přejít z prostoru vyloučených pomocí sociálních služeb, poradenství a pracovních návyků do prostoru integrace způsobem nenásilné formy, čímž jednoznačně naplňují základní smysl sdružování a filantropie, a proto mají nezastupitelnou roli v moderní demokratické společnosti.**

Seznam použité literatury

- BOUKAL, Petr. 2013. *Fundraising pro neziskové organizace*. Praha: Grada. s. 50, 80-83, 121, 177-180. ISBN 978-80-247-4487-2.
- BUŘVALOVÁ, Denisa a Eva REITMAYEROVÁ. 2007. *Tělesně postižený*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí. s. 5-8, 10, 19. ISBN 978-80-86991-21-4.
- BusinessInfo.cz. 2016. *Zlaté české ručičky nezahálejí, handmade výrobky jsou v kurzu* [online]. [cit. 2016-12-05]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/zlate-ceske-rucicky-nezahaleji-handmade-vyrobky-jsou-v-kurzu-82382.html>
- COASE, R. H. 1960. The Problem of Social Cost. *The Journal of Law & Economics* [online]. The University of Chicago Press, 2009 (VOLUME III), 44: 15 [cit. 2016-11-30]. Dostupné z: <http://home.cerge-ei.cz/ortmann/UpcesCourse/Coase%20-%20The%20problem%20of%20Social%20Cost.pdf>
- ČEPELKA, Oldřich. 2003. *Průvodce neziskovým sektorem Evropské unie*. Liberec: Omega. s. 15-16. ISBN 80-902-3763-0.
- Česká správa sociálního zabezpečení. 2016. *Osoby zdravotně znevýhodněné*. [online]. Oficiální stránky ČSSZ. [cit. 2016-11-30]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/ozz/>
- Český statistický úřad. 2008. *Výběrové šetření zdravotně postižených osob – 2007*. [online]. Praha: ČSÚ. [cit. 2016-10-22]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vysledky-vyberoveho-setreni-zdravotne-postizenych-osob-za-rok-2007-n-cmh4t0g7du>
- Český statistický úřad. 2014. *Výběrové šetření zdravotně postižených osob – 2013*. [online]. Praha: ČSÚ. [cit. 2016-10-22]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyberove-setreni-zdravotne-postizenych-osob-2013-qacmwuvwsb>
- Český statistický úřad. 2016a. *Charakteristika okresu Liberec* [online]. Liberec: ČSÚ. [cit. 2016-11-30]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xl/charakteristika_okresu_lb
- Český statistický úřad. 2016b. *Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického vývoje Libereckého kraje - 2015* [online]. Liberec: ČSÚ. [cit. 2016-10-25]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/32853415/33013616.pdf/c755380e-7841-4fab-a09e-16dbe4b6326b?version=1.9>
- Datové centrum sociálních služeb v Libereckém kraji. 2016. *Katalog sociálních služeb poskytovaných v Libereckém kraji* [online]. [cit. 2016-11-29]. Dostupné z: <file:///C:/Users/amyslik/Downloads/Katalog.pdf>

- DOLEŽEL, Rudolf a Marie VÍTKOVÁ. 2007. *Zaměstnávání osob se zdravotním postižením: příručka pro zaměstnavatele k projektu OPR LZ 3.1. "Aktivizační a vzdělávací centrum"*. Brno: Paido. s. 86-87. ISBN 978-80-7315-143-0.
- Ekonomická fakulta Technické univerzity v Liberci. 2016. *Vymezení subregionů pro rozlišení a řešení sociálních a ekonomických disparit* [online]. Liberec: EFTUL [cit. 2016-10-25]. Dostupné z: http://vyzkum.ef.tul.cz/td/index.php?content=mestaobce&akce=obec&datalist=2&id_obce=563889
- Evropská unie. 2010. *Lidé se zdravotním postižením mají rovná práva: Evropská strategie v oblasti zdravotního postižení na období 2010-2020*. Lucemburk: EUR-OP. ISBN 978-927-9168-321.
- EurActiv.cz. 2012. *Transformace sociálních služeb pro osoby se zdravotním postižením* [online]. [cit. 2016-12-06]. Dostupné z: <http://euractiv.cz/factsheet/socialni-politika/transformace-socialnich-sluzeb-pro-osoby-se-zdravotnim-postizenim-000084/>
- FRIČ, Pavol a Rochdi GOULLI. 2001. *Neziskový sektor v ČR: výsledky mezinárodního srovnávacího projektu Johns Hopkins University*. Praha: Eurolex Bohemia. s. 13, 31, 78, 136, 145-146. ISBN 80-86432-04-1.
- HEJDUKOVÁ, Pavlína. 2015. *Veřejné finance: teorie a praxe*. Praha: Beckovy ekonomické učebnice. s. 209-210, 212, 220-223. ISBN 978-80-7400-298-4.
- HYÁNEK, Vladimír. 2011. *Neziskové organizace: teorie a mýty*. Brno: Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta. s. 14. ISBN 978-80-210-5651-0.
- Jedličkův ústav, příspěvková organizace, Liberec. 2016. *Historie* [online]. [cit. 2016-11-29]. Dostupné z: <http://www.ju-lbc.cz/cs/o-nas/historie/>
- Liberec.cz. 2016. *Katalog poskytovatelů sociálních služeb region Liberec* [online]. [cit. 2016-10-25]. Dostupné z: <http://www.liberec.cz/files/komunitni-plan/katalogposkytovatelusocialnichsluzeb.pdf>
- Liberecký kraj. 2016. *Pracovní skupina "Osoby se zdravotním postižením"* [online]. [cit. 2016-11-27]. Dostupné z: <http://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/page2149/planovani-socialnich-sluzeb-zakladni-sit-socialnich-sluzeb/krajaska-koordinacni-struktura-pro-planovani-socialnich-sluzeb-v-lk-kks/pracovni-skupina-osoby-se-zdravotnim-postizenim>
- Integrovaný portál MPSV. 2016a. *Průkaz osoby se zdravotním postižením* [online]. [cit. 2016-01-31]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/soc/dzp/prukaz>
- Integrovaný portál MPSV. 2016b. *Poskytování finančních příspěvků na jednotlivé nástroje aktivní politiky zaměstnanosti v roce 2016* [online]. [cit. 2016-01-31]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/upcr/kp/lbk/kop/liberec/apz>

- Integrovaný portál MPSV. 2016c. *Příspěvek na podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením na chráněném pracovním místě* [online]. [cit. 2016-11-28]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/sz/zamest/zamestnaniosob/prispevekn podporu>
- Integrovaný plán rozvoje území Liberec – Jablonec nad Nisou. 2015. [online]. [cit. 2016-10-25]. Dostupné z: http://www.liberec.cz/files/dokumenty/odbory/odbor-strategickeho-rozvoje-dotaci/ipru/ipru_lbc-jbc.pdf
- MCU KOLOSEUM, o.p.s. 2015. *Výroční zpráva 2014* [online]. [cit. 2016-11-29]. Dostupné z: <http://www.universium.cz/base/reports/2014.pdf>
- MPSV. 2011. *Invalidní důchody* [online]. [cit. 2016-01-31]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/619>
- MPSV. 2015. *Příručka pro osoby se zdravotním postižením v roce 2015: informace o pravidlech i pomoci na trhu práce a ze sociálního systému* [online]. Druhé vydání. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2015 [cit. 2016-10-20]. ISBN 978-80-7421-090-7. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/20854/Prirucka_OZP_2015.pdf
- MPSV. 2016. *Sociální služby* [online]. [cit. 2016-11-19]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/18661>
- Ministerstvo spravedlnosti. 2016a. *Úplný výpis ze spolkového rejstříku* [online]. [cit. 2016-11-24]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-firma.vysledky?subjektId=768439&typ=UPLNY>
- Ministerstvo spravedlnosti. 2016b. *Úplný výpis ze spolkového rejstříku* [online]. [cit. 2016-11-29]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-firma.vysledky?subjektId=768059&typ=UPLNY>
- Ministerstvo spravedlnosti. 2016c. *Úplný výpis ze spolkového rejstříku* [online]. [cit. 2016-11-29]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-firma.vysledky?subjektId=56845&typ=UPLNY>
- Ministerstvo vnitra ČR. 2014. *Informace o novele zákona o dobrovolnické službě* [online]. [cit. 2016-10-09]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/informace-o-novele-zakona-o-dobrovolnicke-sluzbe.aspx>
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. 2016a. *Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020* [online]. [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: http://www.vzdelavani2020.cz/images_obsah/dokumenty/apiv_2016_2018.pdf
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. 2016b. *Výběr z Rejstříku škol a školských zařízení* [online]. 2016 [cit. 2016-10-25]. Dostupné z: <http://rejskol.msmt.cz/>
- Neziskovky.cz. 2016. *O neziskových organizacích* [online]. [cit. 2015-12-14]. Dostupné z: http://www.neziskovky.cz/clanky/511_538_540/fakta_neziskovky-v_co-to-je-neziskovy-sektor/

- NSMAS České republiky. 2016. *Místní akční skupiny* [online]. [cit. 2016-10-14]. Dostupné z: <http://nsmascr.cz/o-nas/mistni-akcni-skupiny/>
- Občanského sdružení D.R.A.K. 2016a. *Výroční zpráva Občanského sdružení D.R.A.K. 2015* [online]. [cit. 2016-11-29]. Dostupné z: http://www.sdruzenidrak.cz/upload/sdruzenidrak/docs/kniha_drak_2015.pdf
- Občanského sdružení D.R.A.K. 2016b. *E-shop* [online]. 2016b [cit. 2016-11-29]. Dostupné z: <http://www.sdruzenidrak.org/cs/shop/originalni-textilni-darky/>
- PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. 2008. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. vyd. Praha: ASPI. s. 22, 32-34, 71-72. ISBN 978-80-7357-351-5.
- PFEIFFER Jan a Olga ŠVESTKOVÁ. 2008. *Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví: MKF*. Praha: Grada. s. 221, 250. ISBN 978-80-247-1587-2.
- POSPÍŠIL, Richard. 2013. *Veřejná ekonomika: současnost a perspektiva*. Praha: Professional Publishing. s. 23-27. ISBN 978-80-7431-112-3.
- POTŮČEK, Martin. 2005. *Veřejná politika*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). s. 87. ISBN 80-864-2950-4.
- POWELL, Walter W. a Richard STEINBERG. 2006. *The nonprofit sector: a research handbook*. 2nd ed. New Haven: Yale University Press. s. 125. ISBN 03-001-0903-2.
- PROCHÁZKOVÁ, Lucie. 2009. *Podpora osob se zdravotním postižením při integraci na trh práce*. Brno: MSD. ISBN 978-80-7392-094-4.
- RAKUŠOVÁ, Petra a Barbora STAŠKOVÁ. 2007. *Organizovaná občanská společnost v České republice*. Praha: Professional Publishing. s. 37. ISBN 978-80-86946-22-1.
- Regionální Informační Servis. 2016. *Srovnání kraje s Českou republikou* [online]. [cit. 2016-10-23]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/liberecky-kraj/kraj/>
- REKTOŘÍK, Jaroslav. 2001. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení*. Praha: Ekopress. ISBN 80-861-1941-6.
- RICHTEROVÁ, Bohdana, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŽÁTKOVÁ. 2011. *Teorie a praxe problematiky zaměstnávání osob se zdravotním postižením v České republice: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Krnov: Reintegra. s. 6-8, 28-29. ISBN 978-80-254-9526-1.
- SALOMON, Lester. M. a Helmut K. ANHEIER podle: STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŽÁTKOVÁ. 2012. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. ISBN 978-80-7357-973-9.

- SDRUŽENÍ TULIPAN. 2016a. *Stanovy Sdružení TULIPAN* [online]. [cit. 2016-09-06]. Dostupné z: http://www.sdruzenitulipan.cz/IS/pu_data/send_files/File/sdruzenitulipan_cz/STANOVY.pdf
- SDRUŽENÍ TULIPAN. 2016b. *Výroční zpráva 2015* [online]. [cit. 2016-09-06]. Dostupné z: http://www.sdruzenitulipan.cz/IS/pu_data/send_files/File/sdruzenitulipan_cz/VZ_2015.pdf
- SDRUŽENÍ TULIPAN. 2016c. *E-shop* [online]. [cit. 2016-09-06]. Dostupné z: <http://www.sdruzenitulipan.cz/e-shop>
- SDRUŽENÍ TULIPAN. 2016d. *Projekty* [online]. [cit. 2016-09-06]. Dostupné z: <http://www.sdruzenitulipan.cz/projekty>
- SKOVAJSA, Marek, et al. 2010. *Občanský sektor: organizovaná občanská společnost v České republice*. Praha: Portál. s. 32-33, 64. ISBN 978-80-7367-681-0.
- SLAŠŤANOVÁ, Denisa a Zuzana DURAJOVÁ. 2012. *Zaměstnávání lidí s postižením a transformace sociálních služeb: přehled situace v České republice a doporučení pro změnu*. Brno: Liga lidských práv. s. 5, 8, 50-51, 57-60. ISBN 978-80-87414-10-1.
- Statutární město Liberec. 2014. *Strategie rozvoje Statutárního města Liberec 2014 – 2020* [online]. 2014 [cit. 2016-11-24]. Dostupné z: <http://www.liberec.cz/files/dokumenty/odbory/odbor-strategickeho-rozvoje-dotaci/pp/aktualizace-strategie-rozvoje-sml-2014-2020-navrhova-cast-17.2.2014.pdf>
- STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁTKOVÁ. 2012. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. S. 20-21, 33-36, 54-57, 64, 71, 77, 94-98. ISBN 978-80-7357-973-9.
- ŠAMÁNKOVÁ, Marie. 2011. *Lidské potřeby ve zdraví a nemoci: aplikované v ošetrovatelském procesu*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3223-7.
- ŠEDIVÝ, Marek a Olga MEDLÍKOVÁ. 2012. *Public relations, fundraising a lobbying: pro neziskové organizace*. Praha: Grada. s. 26, 37, 47. ISBN 978-80-247-4040-9.
- TETŘEVOVÁ, Liběna. 2009. *Veřejný a podnikatelský sektor*. Praha: Professional Publishing. s. 45-52, 185. ISBN 978-80-86946-90-0.
- United Nations. 2006. *Convention on the Rights of Persons with Disabilities* [online]. [cit. 2016-01-31]. Dostupné z: <http://www.un.org/disabilities/convention/conventionfull.shtml>
- Úřad vlády ČR. 2014. *Národní rozvojový program mobility pro všechny* [online]. [cit. 2016-11-24]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publickace/Narodni-rozvojovy-program-mobility-pro-vsechny_1-1.pdf

- WHO. 2015. Disability and health [online]. [cit. 2016-01-31]. Dostupné z: <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs352/en/>
- Zahraniční politika České republiky – Data. 2005. *Prezident ČR*. Praha: Vydává odbor administrativy a zpracování informací Ministerstva zahraničních věcí ČR, 2005. s. 3-4. ISSN 1210 5619.
- Zákon č. 86/2014 Sb., o dobrovolnické službě. 2014. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR*. [online]. [cit. 2016-10-12]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=86&r=2014>
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. 2012. In: *Občanský zákoník*. [online]. [cit. 2016-12-12]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.propravo.cz/>
- Zákon č.108/2006 Sb., o sociálních službách. 2006. In: *Zákony pro lidi.cz*. [online]. [cit. 2016-12-12]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>
- Zákona č. 136/2014 Sb., o zaměstnanosti. 2014. In: *Zákony.cz*. [online]. [cit. 2016-12-12]. Dostupné z: <http://www.zakony.cz/zakony/2016/51/zakon-136-2014-Sb-zakon-kterym-se-meni-zakon-c-435-2004-sb-o-zamestnanosti-ve-zneni-pozdejsich-predpisu-zakon-c-SB2014136>
- Zákon č. 218/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech. 2000. In: *Zákony pro lidi.cz*. [online]. [cit. 2016-12-12]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-218>
- Zákon č. 231/2010 Sb., o obecně prospěšných společnostech. 2010. In: *neziskovky.cz*. [online]. [cit. 2016-12-12]. Dostupné z: http://www.neziskovky.cz/clanek/1583/511_559/fakta_legislativa-a-ucetnictvi/zmena-pravni-upravy-obecne-prospesnych-spolecnosti-od-1-1-2011/
- Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. 1995. In: *MPSV*. [online]. [cit. 2016-12-12]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/ppropo.php?ID=z155_1995o
- Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti. 2004. In: *Integrovaný portál MPSV*. [online]. [cit. 2016-12-12]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/sz/zamest/zamestnaniosob/definiceozp>
- Zákon č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů. 1992. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2016-12-12]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-586>
- ŽIŽKA, Miroslav. 2013. *Hospodářský rozvoj regionů: vymezení funkčních regionů, významné socioekonomické faktory, regionální odolnost a inovační intenzita*. Praha: Professional Publishing. s. 95-96. ISBN 978-80-7431-131-4.

Seznam příloh

Příloha A	Klasifikace postižení
Příloha B	Statické údaje za zkoumané území
Příloha C	Sociální služby v subregionu Liberec
Příloha D	Doplňující informace k vybraným NNO v subregionu Liberec
Příloha E	Dotazník pro NNO v subregionu Liberec
Příloha F	Struktura otázek k řízenému rozhovoru se zástupcem ÚP Liberec

Příloha A Klasifikace postižení

Zdravotní postižení se dělí podle druhu na tělesné, mentální, smyslové, vnitřní, duševní a kombinované. Autorky Buřvalová a Reitmayerová (2007) poukazují na skutečnost, že se postižení často nevyskytuje jako ojedinělá dysfunkce jednoho druhu postižení, ale často bývají postižení kombinovaná. Tělesný handicap bývá mnohokrát doprovázen jinými poruchami, ať už smyslového nebo mentálního charakteru. Původ zrodu postižení může být různý. Ve většině případů se jedná o postižení vrozená, způsobená v důsledku poruchy genetických dispozic. Postižení může jedinec získat i v průběhu života způsobené buď nemocí (např. roztroušená skleróza) nebo v důsledku úrazu, kdy dochází často k poranění míchy nebo končetin.

Buřvalová a Reitmayerová (2007) nahlíží na tělesné postižení, jako na poškození pohybového aparátu, které s sebou nese určité omezení. Dělí se dle několika kategorií. Z hlediska postižené partie, je možno dělit tělesné postižení na postižení dolních a horních končetin či kombinaci obou zmíněných. Dle míry pohyblivosti lze tělesné postižení dělit na:

- **lehké** – jedinec je schopen samostatného pohybu,
- **středně těžké** – osoba je odkázána na kompenzační nebo ortopedické pomůcky,
- **těžké** – neschopnost samostatného pohybu.

Výše uvedené autorky (2007) pokládají za nejčastější příčinu tělesného postižení Dětskou mozkovou obrnu (dále jen DMO), která způsobuje závažné poškození mozkových buněk dítěte a vede ke zhoršení jeho hybnosti a budoucího vývoje. DMO může být doprovázena poruchami v oblasti centrální nervové soustavy, což způsobuje mentální poškození nebo epileptické záchvaty. S DMO se dle autorek můžeme setkat v následujících formách:

- **spastická forma** – značí trvale zvýšené svalové napětí, které omezuje, či zcela znemožňuje určitý pohyb. Může se jednat o částečnou obrnu (parézu) nebo úplnou obrnu (plegii). Podle míry zasažení se jedná buď o: diurézu (postižení dolních končetin), hemiparézu (jednostranné postižení horních i dolních končetin) a kvadruparézu (postižení horních i dolních končetin),

- **dyskyneticko-dystonická forma** – jedná se o mimovolné, pomalé, šhubavé pohyby svalů, které nelze ovládat vůlí,
- **aktická forma** – způsobuje potíže pohybové koordinace, které souvisí s problémy udržení rovnováhy.

Podle Doležala a Vítkové (2007) se mentální postižení vyznačuje sníženou inteligencí a omezenými rozumovými schopnostmi. Vývoj jedinců s mentálním postižením je oproti zdravým jedincům opožděný. Snížená inteligence někdy též označována jako retardace se projevuje často např. v infantilnosti osobnosti, výbušnosti, labilitou nálad, v neurotických dětských reakcích či pasivitě chování, ve zhoršené adaptaci v cizím prostředí a celkově přehnanými reakcemi, ať se již týkají impulsivního, hyperaktivního či zpomaleného a stagnujícího chování.

Dle WHO je stupeň mentální retardace určen inteligenčním kvocientem a mírou zvládnání běžných sociálně-kulturních nároků na jedince. Podle těchto kritérií se člení mentální retardace na stupně:

- **lehká mentální retardace (IQ 50-69)** – postižení jedinci jsou schopni zvládnout výuku ve „zvláštní (pomocné)“ škole, jejich mluva je omezenější slovní zásoby a chybí jim zcela abstraktní uvažování. Jedinci jsou však schopni vykonávat samostatně běžné úkony ohledně zabezpečování základních fyzických potřeb.
- **středně těžká mentální retardace (IQ 35-49)** – verbální projev a myšlení je u těchto osob velmi omezené, osoby špatně artikulují a limitována je i schopnost postarat se o sebe. Někteří jedinci potřebují, pravidelný dohled a samostatné bydlení je ve většině případů nereálné.
- **těžká mentální retardace (IQ 20-35)** – se vyznačuje velmi nízkou úrovní schopností ve všech oblastech.
- **hluboká mentální retardace (IQ 0-19)** – většina jedinců je výrazně omezena v pohybu a schopna pouze neverbální komunikace. Způsobilst takto zdravotně postižených osob postarat se o sebe je mizivá.

Příloha B Statické údaje za zkoumané území

Tabulka B.1: Seznam obcí v subregionu Liberec a jejich základní údaje k 31. 12. 2015

Název obce	Status	Rozloha (ha)	Počet obyvatel	Nezaměstnanost
Bílá	Obec	2 636	936	4,65 %
Bílý Kostel nad Nisou	Obec	2 573	943	6,47 %
Chotyně	Obec	904	993	4,95 %
Chrastava	Město	2 746	6 213	6,53 %
Dlouhý most	Obec	444	860	8,03 %
Heřmanice	Obec	748	251	6,63 %
Hodkovice nad Mohelkou	Město	1 349	2 843	4,04 %
Hrádek nad Nisou	Město	4 854	7 626	5,71 %
Jablonné v Podještědí	Město	5 785	3 656	5,87 %
Janovice v Podještědí	Obec	634	95	4,48 %
Janův Důl	Obec	455	166	6,86 %
Jeřmanice	Obec	437	490	3,40 %
Křížany	Obec	2 855	856	8,36 %
Kryštofovo Údolí	Obec	1 734	346	6,03 %
Liberec	S. město	10 609	103 288	7,07 %
Mníšek	Obec	2 544	1 508	5,86 %
Nová Ves	Obec	1 234	859	7,41 %
Oldřichov v Hájích	Obec	1 625	740	5,61 %
Osečná	Město	2 806	1 100	6,27 %
Proseč pod Ještědem	Obec	830	349	7,86 %
Raspenava	Město	4 122	2 803	8,86 %
Rynoltice	Obec	1 771	755	5,48 %
Stráž nad Nisou	Obec	453	2 339	5,51 %
Světlá pod Ještědem	Obec	1 319	937	3,83 %
Šimonovice	Obec	719	1 121	4,86 %
Velký Valtinov	Obec	1 005	189	2,4 %
Zdislava	Obec	980	284	10,44 %
Žďárek	Obec	233	135	3,23 %
Celkem subregion		58 404	142 681	

Zpracování vlastní

Zdroj: <http://www.risy.cz/cs>

Tabulka B.2: Podíl nezaměstnaných a uchazečů o práci v LK a průměr ČR k 31. 12. 2015

	Podíl nezaměstnaných	Uchazeči o zaměstnání ÚP	Z toho OZP	Pracovní místa ÚP	Z toho pro OZP
Liberecký kraj	6,4 %	19 507	2 557	5 947	668
Celkem/ průměr v České republice	6,2 %	453 118	58 584	102 545	9 642

Zpracování vlastní

Zdroj: <http://www.mpsv.cz/cs/12864>

Tabulka B.3: Podíl nezaměstnaných a uchazečů o práci v jednotlivých okresech LK k 31. 12. 2015

Okres	Podíl nezaměstnaných	Uchazeči o zaměstnání ÚP	Z toho OZP	Pracovní místa ÚP	Z toho pro OZP
Česká Lípa	5,7 %	4 271	640	1 493	77
Jablonec nad Nisou	5,6 %	3 662	472	772	53
Liberec	7,1 %	8 332	955	2 797	436
Semily	6,6 %	3 242	490	885	102
Liberecký Kraj celkem	6,4 %	19 507	2 557	5 947	668

Zpracování vlastní

Zdroj: <http://www.mpsv.cz/cs/12864>

Tabulka B. 4: Vývoj počtu uchazečů o zaměstnání a volných pracovních míst v okrese Liberec v období 2011 - 2015

Okres Liberec	2011	2012	2013	2014	2015
Uchazeči o zaměstnání ÚP	8 727	9 111	9 953	9 530	8 332
Z toho OZP	966	966	1 026	1 013	955
Pracovní místa ÚP	835	1 034	1 368	1 837	2 797
Z toho pro OZP	115	133	159	202	436

Zpracování vlastní

Zdroj: ČSÚ

Příloha C Sociální služby v subregionu Liberec

Tabulka C.1: Poskytovatelé sociálních služeb dle registru MPSV

Druh služby	Název poskytovatele	Druh poskytovatele	Počet OZP využívající službu 2015
Denní stacionáře	ALVALÍDA, z.s.	NNO	20
	Ruprechtický farní spolek	NNO	13
Odborné sociální poradenství	CENTRUM PRO ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÉ LK, o.p.s.	NNO	200
	Děčko Liberec z.s.	NNO	250
	ELVA HELP z.s.	NNO	250
	LORM – Společnost pro hluchoslepe z.s. (Liberec)	NNO	nezjištěno
	Občanské sdružení D.R.A.K. z. s.	NNO	120
	Tichý svět, o.p.s. (Liberec)	NNO	12
Osobní asistence	CENTRUM PRO ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÉ LK, o.p.s.	NNO	27
	DH Liberec, o.p.s.	NNO	25
	MCU KOLOSEUM, o.p.s.	NNO	36
	Muži a ženy, o.p.s.	NNO	3
	Osobní asistence – Pro život, o.p.s. Rodina24 z. ú.	NNO	nezjištěno 66
Podpora samostatného bydlení	FOKUS Liberec o.p.s.	NNO	30
	Společnost Dolmen, z.ú.	NNO	7
Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dítětem	Centrum LIRA, z. ú.	NNO	150
	Občanské sdružení D.R.A.K. z. s.	NNO	60
Sociálně terapeutické dílny	DH Liberec, o.p.s.	NNO	20
	Domov Raspenava, příspěvková organizace	SNO	43
	FOKUS Liberec o.p.s.	NNO	17
	Společnost Dolmen, z.ú.	NNO	5
Terénní programy	Občanské sdružení D.R.A.K. z. s.	NNO	121
Tlumočnické služby	CENTRUM PRO ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÉ LK, o.p.s.	NNO	18
	Česká unie neslyšících	NNO	38
	LORM – Společnost pro hluchoslepe z.s.	NNO	nezjištěno
	Tichý svět, o.p.s.	NNO	948
Centra denních služeb	APOSS Liberec, příspěvková organizace	SNO	25
	Jedličkův ústav, příspěvková organizace	SNO	35
Domovy pro osoby se zdravotním postižením	APOSS Liberec, příspěvková organizace	SNO	17
	DH Liberec, o.p.s.	NNO	25

	Domov a Centrum aktivity, p. o.	SNO	32
	Domov Raspenava, příspěvková organizace	SNO	29
	Jedličkův ústav, příspěvková organizace	SNO	54
Domovy se zvláštním režimem	Rodina24 z. ú.	NNO	36
Chráněné bydlení	DH Liberec, o.p.s.	NNO	49
	Domov a Centrum aktivity, p. o.	SNO	11
	FOKUS Liberec o.p.s.	NNO	12
	Společnost Dolmen, z. ú.	NNO	27
Odlehčovací služby	CENTRUM PRO ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÉ LK, o.p.s.	NNO	7
	Centrum zdravotní a sociální péče Liberec, p.o.	SNO	14
	Jedličkův ústav, příspěvková organizace	SNO	8
Pečovatelská služba	Centrum zdravotní a sociální péče Liberec, p.o.	SNO	797
	MAREVA z.s.	NNO	3
Průvodcovské a předčitatelské služby	TyfloCentrum Liberec o. p. s.	NNO	10
Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením	Česká unie neslyšících	NNO	35
	FOKUS Liberec o.p.s.	NNO	61
	LORM – Společnost pro hluchoslepe z.s.	NNO	nezjištěno
	Občanské sdružení D.R.A.K. z. s.	NNO	30
	Rodina24 z. ú.	NNO	6
	TyfloCentrum Liberec o. p. s.	NNO	30
Sociální rehabilitace	ELVA HELP z.s	NNO	55
	LORM – Společnost pro hluchoslepe z.s.	NNO	nezjištěno
	Rytmus Liberec, o.p.s.	NNO	64
	Tichý svět - chráněná pracoviště, o.p.s.	NNO	25
	Tyfloservis, o.p.s.	NNO	20
Týdenní stacionáře	APOSS Liberec, příspěvková organizace	SNO	8
	Jedličkův ústav, příspěvková organizace	SNO	17

Zpracování vlastní

Zdroj: http://iregistr.mpsv.cz/socreg/vitejte.fw.do?SUBSESSION_ID=1481490657967_1

Příloha D Doplnující informace k vybraným NNO v subregionu Liberec

Sdružení TULIPAN, z. s.

➤ Presentace Sdružení TULIPAN, z. s.

Ke své propagaci využívá spolek řadu marketingových nástrojů:

- PR (články v Libereckém deníku, HOBBY.cz, nebo reportáže z akcí v regionální televizi RTM, ČT),
- webové stránky spolku (výroční zprávy, aktuality, e-shop),
- sociální sítě (Facebook a video kanál YouTube),
- letáky s nabídkou aktuálního sortimentu,
- event marketing v podobě každoročních projektů (např. Týden s TULIPANem nebo Tulifest).

➤ Spolupráce s TUL

Organizace od začátku svého působení spolupracuje s Technickou univerzitou v Liberci, především s Fakultou přírodovědně-humanitní a pedagogickou, která umožnila vykonávat odborné praxe studentům právě v prostorách chráněné dílny a zprostředkovávat jazykové kurzy angličtiny a němčiny široké veřejnosti. Studenti z Fakulty textilní mohli ukázat svůj talent coby návrháři při módní přehlídce v rámci projektu Týden s TULIPANem. (osobní komunikace se zástupcem organizace)

➤ Realizované projekty Sdružení TULIPAN, z. s.

Sdružení TULIPAN za svoje více jak dvanáctileté působení dokázalo realizovat řadu projektů, které obohacují nejen zdravotně znevýhodněné osoby, ale také celou společnost. Níže jsou uvedeny nejvýznamnější projekty organizace. (SDRUŽENÍ TULIPAN, 2016d)

○ Zrcadlo

Cílem projektu je zlepšení přístupu a komunikace mezi zdravou a zdravotně postiženou populací. V rámci tohoto projektu si může zdravá společnost prostřednictvím nejrůznějších aktivit vyzkoušet, jaké je to být v „kůži“ OZP a díky tomu se lépe vcítit do jejich problémů

a potřeb. Projektu se během pěti let účastnilo více než 500 osob. (osobní komunikace se zástupcem organizace)

○ **NE-TABU**

Projekt NE-TABU poskytuje informace a poučení OZP v oblasti sexuologie, neboť právě zdravotně znevýhodnění lidé bývají často i z důvodu nižších inteligenčních schopností a velké důvěřivosti obětmi zneužívání. Současně se snaží spolek pomoci připravit tyto osoby na normální partnerský život. V rámci projektu NE-TABU bylo poučeno 120 OZP.

○ **Tulifest**

Projekt Tulifest vznikl na podporu začínajících hudebníků s handicapem i bez handicapu. Jedná se o soutěž mezi muzikanty, kdy vítěz získá poukaz na natočení singlu v profesionálním nahrávacím studiu a možnost vystoupit na populárním festivalu Benátská, který se koná v Liberci.

○ **Týden s TULIPANem**

Každoroční charitativní akce Týden s TULIPANem (2016 pořádán 9. ročník) v oblasti kulturních a vzdělávacích aktivit:

- prezentace výsledků práce zaměstnanců chráněné dílny
- módní přehlídka (prezentace výtvorů studentů Střední průmyslové školy textilní v Liberci a studenti Fakulty textilní TUL)
- hudební produkce
- seznamovací večírek nejen pro handicapované
- snaha pokořit jeden z rekordů, který by se zapsal do Guinnessovy knihy

○ **Zaměstnání není samozřejmost**

Sdružení TULIPAN využívá aktivně možnosti získání finanční podpory ze strany státu a fondu EU na podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením. V období 2014–2015 bylo v rámci projektu *Zaměstnání není samozřejmost* umožněno třiceti vybraným uchazečům odborně se vzdělat, a tím zlepšit jejich pozici na trhu práce. Cílem tohoto

projektu bylo posílit pracovní integraci OZP v oblasti duševních poruch a odstranit bariéry, které by znemožňovaly jejich vstup na trh práce. V rámci projektu si účastníci vylepšili své dovednosti v počítačové a finanční gramotnosti, získali užitečné poznatky z pracovního práva a velkým přínosem pro ně bylo vytvoření strukturovaného životopisu a motivačního dopisu, díky kterým mohou nyní lépe oslovit své potenciální zaměstnavatele. Závěrem projektu bylo absolvování rekvalifikačního programu, jehož součástí bylo i vytvoření pracovní diagnostiky uchazeče a jeho pohovor s psychologem, jenž je zárukou, že je účastník připraven ucházet se o místo na trhu práce. Projekt dokončilo dvacet uchazečů, kteří následně získali zaměstnání na částečné pracovní úvazky jak na chráněném trhu práce, tak i na standardním.

Občanské sdružení D.R.A.K. z. s.

➤ Prezentace spolku Občanské sdružení D.R.A.K. z. s.

Ke své propagaci využívá spolek následujících marketingových nástrojů:

- webové stránky spolku (výroční zprávy, aktuality, e-shop),
- sociální sítě: Facebook a video kanál YouTube.

➤ Spolupráce s jinými organizacemi

Občanské sdružení D.R.A.K. se iniciativně zapojuje do spolupráce mezi státními institucemi, zabývající se problematikou sociálních služeb OZP a neziskovými organizacemi. V rámci těchto spoluprácí byla vytvořena Pracovní skupina "Osoby se zdravotním postižením" v Libereckém kraji s cílem zlepšit podmínky pro integraci OZP do společnosti, ve které jsou zástupci Libereckého kraje, krajské pobočky Národní rady zdravotně postižených a neziskových organizací, jejichž činnost se dotýká sociální problematiky OZP. Pracovní skupina se vyjadřuje se k rozvojovým aktivitám, spolupracuje na analytické i strategické části Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb Libereckého kraje. (Liberecký kraj, 2016)

➤ **Přeshraniční spolupráce**

Spolek D.R.A.K. (Občanského sdružení D.R.A.K., 2016a) využívá díky svému strategickému umístění možnosti příhraniční mezinárodní spolupráce v oblasti

- omezení sociální izolace rodin s postiženými dětmi (Kinderfarm „Birkenhof“ v Hartau (DE),
- problematiky znevýhodněné rodiny v dnešní společnosti (Gesellschaft fuer Arbeits- und Sozialrecht in Fuerstenwalde.V. (DE) a Stowarzyszenie „Mieszkancom Gminy Goluchow“ (PL)),
- pracovní diagnostiky pro tělesně postižené (kordinace Národní rady pro OZP a rakouský partner BBRZ OÖ Linz (AU)) - podpora pracovního uplatnění
- vzdělávání a zaměstnávání OZP (chráněnou dílna v Löbau – Žitava (DE), Diakoniewerk Oberlausitz (DE).

➤ **Realizované projekty**

Občanské sdružení D.R.A.K. realizovalo řadu projektů, zaměřených především na zaměstnávání OZP. (Občanského sdružení D.R.A.K., 2016a)

○ **S D.R.A.K. em do práce**

Cílem projektu je zvýšení kvalifikace a uplatnitelnosti na trhu práce. Součástí projektu byla bilanční diagnostika, rekvalifikace v oblasti IT, obsluhy vyšívacího stroje, operátora call centra a administrativního pracovníka. Po absolvování rekvalifikačního kurzu následovala odborná praxe. Projektu se účastnilo 22 OZP. Po skončení projektu bylo šesti účastníkům zajištěno pracovní uplatnění ve spolku, čtyřem na nově vytvořeném místě a dvěma na existujícím pracujícím místě v jiném spolku.

○ **Práce bez bariér v Libereckém kraji**

Cílem projektu *byla* integrace 20 osob s tělesným postižením na trhu práce. Po skončení projektu bylo vytvořeno dvěma osobám nové pracovní místo na volném trhu práce a čtyři osoby byly zaměstnány v organizaci žadatele.

○ **Vracíme se mezi Vás**

Projekt je zaměřen na osoby pečující o zdravotně postiženého člena rodiny. Cílem projektu je získání odborných znalostí a dovedností v projektovém řízení a fundraisingu nebo v sociální péči. Projektu se zúčastnilo 25 osob. Šesti úspěšným absolventům bylo následně zabezpečeno pracovní uplatnění v rozsahu 0,5 úvazku po dobu jednoho roku, čtyři pracovníci našli uplatnění v sociálních službách a 2 jako administrátory a fundraiseri.

○ **Hledám práci**

Cílem projektu je zvýšení kvalifikace a uplatnitelnosti na trhu práce osob s lehčím typem postižení z Libereckého kraje. Projektu se zúčastnilo 26 osob. Rekvalifikace probíhaly v oborech šička (úpravy a opravy oděvů), prodavač, pracovník grafického studia nebo zahradnické práce (vazačské práce). Pracovní uplatnění získalo šest absolventů. Zaměstnání bylo poskytnuto ještě dalším dvěma účastníkům projektu.

○ **Centrum ucelené rehabilitace pro rodiny s dětmi do 18 let D.R.A.K.**

Hlavním cílem probíhajícího projektu je podpora rodin pečující o dítě se zdravotním postižením v jeho přirozeném prostředí. Kvantifikovaným cílem je podpora 45 rodin a min. 50 dětí se zdravotním postižením nebo jejich zdravých sourozenců. Realizace projektu probíhá na území Liberce, Tanvaldu a Turnova.

MCU KOLOSEUM, o. p. s.

➤ **Prezentace spolku MCU KOLOSEUM, o. p. s.**

Ke své propagaci využívá spolek řadu marketingových nástrojů:

- PR (články v Liberecká deník, Krkonošský deník.cz, iDNES.cz/Liberecký kraj nebo reportáže v regionální televizi RTM, ČT),
- webové stránky spolku (výroční zprávy, aktuality),
- sociální síť: Facebook,
- event marketing v podobě zprostředkovaných kulturních akcí.

➤ **Projekty MCU KOLOSEUM, o. p. s.**

Obecně prospěšná společnost MCU KOLOSEUM nerealizuje projekty v sociální a pracovní oblasti napomáhající integraci OZP. Spolek za posledních pět let uskutečnil projekty na zhodnocení objektu a jeho okolí. (MCU KOLOSEUM, o.p.s., 2015a)

○ **Plus mínus padesát – volnočasová přírodní zóna Koloseum**

Cílem projektu bylo provést revitalizaci parku v okolí objektu Kolosea pro volnočasové využití seniorů, matek s dětmi, zdravotně handicapovaných spoluobčanů a mládeži.

○ **Technické zhodnocení stavby MCU KOLOSEUM, o. p. s.**

Cílem projektu byla rozsáhlá rekonstrukce stavby MCU KOLOSEUM s účelem snížit provozní náklady celého areálu Kolosea o cca 25 až 30%. Součástí projektu bylo zateplení objektu, výměna dveří a oken a vlastní plynová kotelna na zemní plyn.

Příloha E Dotazník pro NNO v subregionu Liberec

1. Název Vaší organizace.....
2. Struktura pracovníků ve Vaší organizaci v období 2011 – 2015

	2011	2012	2013	2014	2015
Celkový počet zaměstnanců					
Počet OZP					
Počet dobrovolníků					

3. Počet OZP ve Vaší organizaci v roce 2015 dle druhu postižení

Druh postižení	Počet OZP
Mentální	
Tělesné	
Sluchové	
Zrakové	
Kombinované	
Duševní	

4. Využívá Vaše organizace dotace v rámci politiky zaměstnanosti na podporu zaměstnávání OZP?

- Ano
 NE

5. Jaký druh dotace na podporu zaměstnávání OZP využívala Vaše organizace 2011 – 2015?

Druh dotace	2011	2012	2013	2014	2015
Zřízení chráněného pracovního místa					
Provoz chráněného pracovního místa					
Rekvalifikace zaměstnanců					
Veřejně prospěšné práce					
Společensky účelná pracovní místa					
Příspěvek na zapracování					
Jiné					

6. Využívají Vaše služby (v rámci náhradního plnění) soukromé ziskové organizace?

- Ano
 Ne

7. Počet OZP dle druhu pracovní smlouvy ve Vaší organizaci v roce 2015?

Druh pracovní smlouvy	Počet OZP
Plný úvazek	
Zkrácený úvazek	
Smlouva na dobu určitou	
Smlouva na dobu neurčitou	
Dohoda o provedení práce/činnosti	

8. Jaké podmínky zajišťuje Vaše organizace pro OZP?

- Bezbariérové prostředí
- Poskytnutí kompenzačních pomůcek
- Individuální pracovní tempo dle aktuálního zdravotního stavu
- Pružná pracovní doba
- Možnost pracovat z domova
- Jiné .....

9. Pořádá Vaše organizace pro své zaměstnance vzdělávací kurzy? Pokud ano jaké?

- Ano
  - Jaké.....
- Ne

10. Jaké sociální služby pomáhající k sociální integraci OZP Vaše organizace nabízí a pro kolik OZP je zajišťovala v roce 2015?

Druh sociální služby	Počet OZP v roce 2015
Odborné sociální poradenství	
Sociálně aktivizační služby	
Osobní asistence	
Podpora samostatného bydlení	
Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	
Sociálně aktivizační služby pro seniory a OZP	
Terénní programy	
Sociální rehabilitace	

Příloha F Struktura otázek k řízenému rozhovoru se zástupcem ÚP Liberec

- 1) Jaké podmínky musí splňovat nezisková organizace, která žádá o finanční dotaci na podporu pracovní integrace OZP?
- 2) Který ze sektorů národního hospodářství nejvíce žádá ÚP o příspěvek na zaměstnávání OZP?
- 3) Jsou všechny finanční prostředky poskytnuté v rámci podpory zaměstnanosti OZP využity efektivně, či dochází k selhání nebo zneužití finančních prostředků?
- 4) Jaká jsou dostupná data ohledně OZP z hlediska územního výskytu OZP, druhu jejich postižení a jejich umístění na trhu práce?
- 5) Jak hodnotíte spolupráci s neziskovými organizacemi zaměstnávající OZP?
- 6) Je veřejně dostupná databáze zaměstnavatelů OZP v subregionu Liberec, okrese Liberec nebo Libereckém kraji?
- 7) Vyvíjí neziskové organizace všechny potřebné aktivity v rámci integrace OZP do společnosti?
- 8) Je existence neziskových organizací při integraci OZP nepostradatelná nebo lze její funkci nahradit státním a ziskovým sektorem?
- 9) Jaká je predikce podpory zaměstnávání OZP do budoucna?